

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conversio Peccatoris, Seu Modus quo Peccator communiter resurgit ad justitiam.

Lefelon, Antoine

Bruxellis, 1675

Conversio Peccatoris, Seu Quomodo communiter Peccator ad justitiam
resurgat.

urn:nbn:de:hbz:466:1-9433

CONVERSIO PECCATORIS,

SEU

Quomodo communiter Peccator ad justitiam resurgat.

CAPUT PRIMUM.

Vtrum sit de fide omnibus peccatoribus à Deo offerri gratiam veræ pœnitentiæ, ita quidem ut requirenda non sit, sed illi ultro oblata dumtaxat consentiendum?

Pœnitium revertendi ad Deum, ait *Serm. 1.*
D. Bernardus, pœnitentia est, *Pentec.*
quam sine dubio Spiritus operatur,
non noster sed Dei. Ut meritò,
quia veraciter, illam dixerit Magnus Gre- *In Psal. 7.*
gorius, unum esse de perfectis donis descenden- *pœnit. in v.*
tibus à Patre luminum. Propter hoc quippe *non aver-*
à Deo ipsam dandam expectabat Apo- *tas.*
stolus cum Discipulum suum moneret, *2. ad Tim.*
cum modestia corripere eos qui resistunt veritati: *c. 2. v. 25.*
nequando, inquit, Deus det illis pœnitentiam

A

ad

ad cognoscendam veritatem, & respiscant à Diaboli laqueis.

Istud pœnitentiæ donum, peccatorem monet Manuductio precibus ac pietatis humilitatisque operibus à Deo requirere, quibus id docet procul dubio dandum: nam iis qui vel non petunt, vel animi socordiâ atque ignaviâ, non sicut aut quantum oportet, petunt, haud infrequenter asserit non concedi. Quæ profectò saluberrima est ac verissima doctrina, simul spem docens, & excitans timorem, ut nec de divino adiutorio peccator diffidat, quod sibi recognoscit pœniti & operanti paratum; neque etiam vanè præsumat, ac negligentias suas, longamque impœnitentiam inaniter consoletur, cum istam pœnitentiæ gratiam videt non ab omnibus nec semper haberi.

Utraque tamen hujus doctrinæ pars displicuit Appendicis Auctori, ac dignam æstimavit, quam redarguendam susciperet. Itaque posteriori parti *num. 243.* hanc opponit antithesim: *Deus offert, inquit, gratiam veræ pœnitentiæ omnibus peccatoribus, est de fide.* Ac deinde hac fide & priorem partem impugnat, quâ pœnitentiæ gratia precibus laboribusque dicitur à Deo requirenda; quia *quod Deus, ait num.*

PECCATORIS. 3

num. 242. *ultra offert, non est multo tempore vel labore requirendum, sed illi dumtaxat consentiendum.* Ex quo liquet, quam hic intelligat pœnitentiæ gratiam, scilicet ultra quam alia ex parte Dei peccatori ad pœnitendum non est necessaria, de hac quippe agit Manuctio, eamque vocat pœnitentiæ ac conversionis donum, & à peccatore orando & laborando docet requirendam; quam ea de causa reprehendit Appendix, quod illam pœnitentiæ gratiam credat, & ab omnibus fide divinâ credi velit, sic omnibus peccatoribus ultra à Deo offerri, ut *multo tempore vel labore requirenda non sit, sed illi dumtaxat consentiendum.*

Verùm hujusmodi fidem nusquam hætenus Ecclesia proposuit ad credendum. Neque id mirum, sic quippe nec justis generaliter Dei gratiam ipsa credit offerri. Sensum enim suum nobis exposuit, cum per Tridentinos Patres, Dei præcepta homini justificato, dixit non esse ad observandum impossibilia. Nam Deus, ait *Sess. 6. cap. 1*
verbis ex Augustino desumptis, impossibilia non jubet, sed jubendo admonet, & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis. Censet proinde & justos quædam subinde non posse, propter quod monen-

4 C O N V E R S I O

tur petere , hoc est , Dei gratiam quâ hæc ipsis possibilia fiant , & cui consentiendo ea adimpleant , precibus piisque conatibus ac laboribus ab ipso implorare. Ac per hoc ista Dei gratia justis ad quædam Dei præcepta etiam necessaria ex Ecclesiæ sensu , non sic ipsis generaliter & ultro offertur , ut sepositis precibus & laboribus , sit *illi dumtaxat consentiendum*. Quantò minùs eam credere oportet , sic omnibus impiis & peccatoribus, Dei que contemptoribus offerri ?

Hoc cum verum sit , nihil adferri potest , quo vel apparenter tanquam fidei dogma possit statui , sic speciatim his omnibus offerri poenitentiae gratiam. Certè hæc fides evertit Ecclesiasticas preces , seu potiùs his ipsa evertitur. Quid enim petimus , dum ex Ecclesiæ præscripto Deum rogamus , *ut ad veram poenitentiam nos perducere dignetur* , nisi istam poenitentiae gratiam , seu donum conversionis ? Hoc si , ut vult hic Auctor , ac de fide esse prætendit , ultrò Deus omnibus offert , ut sit *illi dumtaxat consentiendum* , quid adhuc Deum rogamus ut det , quod jam ultro omnibus credimus esse oblatum ? Agamus dumtaxat gratias munus suum ultro offerenti , & quod solùm superest ,

nos

PECCATORIS 5

nos ipsi ac mutuo ut illi consentiamus, hortemur. Imo hanc fidem corrigamus, nè dum juxta eam ex parte Dei totum quod necessarium est, unde pæniteamus, jam ultro oblatum credimus, pigri sumus, ac nobis necessum non putemus cum Ecclesia petere, ab ipso *ad veram pænitentiam perducì*. Agnoscamus has Ecclesiæ preces nec frustra, nec superfluè Deo impendi, ac per hoc veræ pænitiæ ac conversionis donum, non sic omnibus offerri, ut non opus sit nostro labore, nostroque conatu illud à Deo impetrare; & per hoc debiti hujus laboris atque orationis defectu justè posse non dari.

§. I.

Probatùr ex precibus Ecclesiæ, pænitiæ gratiam non sic omnibus adesse.

Hinc illa est piæ Matris Ecclesiæ sollicitudo, quæ sicut omnium salutis cupida est, ita quoque pro omnium conversione apud Deum intercedit. Præcipuè istud in Parasceve exequitur; notæ sunt preces ejus, quas tunc per Sacerdotes & populum illis consentientem, ad Deum emittit: Breviter eas à duodecim sæculis complexus est Romanus Pontifex

6. C O N V E R S I O

*Epistola ad
Episc. Gall.
cap. 11*

Cælestinus: Cum enim, inquit, sanctarum plebium Præsules mandata sibi met legatione fungantur apud divinam Clementiam, humani generis agunt causam, & totâ secum Ecclesiâ congemiscente, postulant & precantur, ut infidelibus donetur fides; ut Idololatræ ab impietatis suæ liberentur erroribus; ut Judæis ablati cordis velamine lux veritatis appareat; ut hæretici Catholicæ fidei perceptione resipiscant; ut schismatici spiritum redivæ charitatis accipiant; ut lapsis penitentia remedia conferantur; ut denique catechumenis ad regenerationis Sacramenta perductis cælestis misericordiæ Aula referetur. Hæc autem non persuntoriè neque inaniter peti rerum ipsarum monstrat effectus, quandoquidem ex omni errorum genere plurimos Deus dignatur attrahere, quos erutos de potestate tenebrarum transferat in Regnum Filii charitatis suæ, & ex vasis iræ faciat vasa misericordiæ.

*Lib. 1. de
voc. Gent.
cap. 12.*

Hæc erat, uti hodie, ita & illo tempore, uti ejus est testis S. Prosper, omnium ubique Ecclesiarum, communis supplicatio; quam ideò dicit hic Pontifex non inaniter adhiberi, quia ex omni peccatorum genere plurimi convertuntur: ac per hoc non credit istam pœnitentiæ gratiam jam ante ultro omnibus adfuisse oblatam, ut illi dumtaxat esset consentiendum, sed potiùs his qui convertuntur

tur

PECCATORIS. 7

tur & pænitent, istis Ecclesiæ precibus à Deo obtineri. Coëterùm ducentis plus minus annis Cælestinum præcefferat Romanus Clerus, qui simili sollicitudine pænitentiae ac conversionis donum lapsis peccatoribus judicabat esse petendum. Etenim rescribens S. Cypriano: *Oremus, ajunt, pro lapsis ut erigantur; oremus pro stantibus, ut non ad ruinas usque tententur; oremus ut qui cecidisse referuntur, delicti sui magnitudinem agnoscentes, intelligant non momentaneam neque præproperam desiderare medicinam; oremus ut effectus indulgentiæ lapsorum subsequatur & pænitentiam.* Istam pænitentiae gratiam quam sic sollicitè peccatoribus volebant peti, similiter non credebant illis omnibus ultro offerri ut illi dumtaxat esset consentiendum: alioquin jam non ut detur adhuc foret orandum, sed illi dumtaxat ut ultro oblatae consentirent, monendi.

*Epist. 31.
inter Epist.
Cypriani.*

§. II.

Dum Pænitentiae gratia debitè consideratur, satis patet quod non omnibus detur ad sensum Authoris Appendicis.

DEnique hæc res difficultatem non patitur, dum pænitentiae gratiam, sicut intelligenda est, intelligimus. Hæc

A 4

enim

§ CONVERSI O

enim non sic dumtaxat peccatoribus offertur, ut illâ pœnitentes sint qui velint, sed etiam per ipsam fit ut velint. Ipsam enim pœnitentiam quæ non est pœnitendi potestas sed voluntas, nec nisi in illis est qui pœnitent, à Deo dandam expectabat Apostolus cum dixit: *Nequando Deus det illis pœnitentiam.* Hanc accepit Petrus cum respectus à Domino illicò egressus est foras, & flevit amarè: Illud enim quod scriptum est: *Respexit eum Dominus:* uti notat D. Augustinus, *intus actum est, in*

*Lib. 1. de
grat. Christ.
cap. 45.*

*Lib. 8. Mor.
cap. 13.*

*Ad Matut.
in hym. lon.*

mente actum est, in voluntate actum est. Misericordiâ Dominus latenter subvenit, cor tetigit, misericordiam revocavit, interiore gratiâ suâ visitavit Petrum, interioris hominis usque ad exteriores lachrymas movit, & produxit affectum. Ille est misericordiæ respectus, quæ, uti ait magnus Gregorius, insensibilitatis nostræ durtiam, cum respicit, emollit. Ac per hoc non fit ad illos qui adhuc duri permanent, hoc est, incorrecti. Sic ex Ecclesiæ instituto, & nos respici petimus, cum dicimus:

*JESU labantes respice,
Et nos videndo corrige;
Si respicis labes cadunt,
Fletuque culpa solvitur.*

Illo enim respectu corrigit nos, hoc est ineffa-

PECCATORIS. 9

ineffabili gratiæ suæ operatione mutat cor nostrum ab eo quod prius pravè diligebat, in id quod diligere debet; quod se facturum promisit cum dixit: *Auferam cor lapideum de carne vestra, & dabo vobis cor carneum, & spiritum meum ponam in medio vestri: & faciam ut in præceptis meis ambuletis, & iudicia mea custodiatis & operemini.* *Exech. 36: vers. 26.*

§. III.

Deus iis quibus aufert cor lapideum, & donat carneum, impertit gratiam Contritionis.

Auferens nobis Deus cor lapideum & tribuens cor carneum, hoc est interprete Augustino, *cor obediens, divinis iustis cedens & obtemperans, convertit nos, impertitque conversionis gratiam, quam dicit Manuctio non omnibus esse communem, ac precibus piisque laboribus à Deo requirendam: non enim eam habent quibus adhuc cor est induratum, imo exigentibus prioribus culpis, Dei iudicio induratur. Valdè enim sibi contraria sunt, auferre cuiquam cor lapideum, hoc est, ut idem Augustinus, cor durum, & cor ejus indurare: Induravit autem Dominus cor Pharaonis; induravit & cor Judæorum, qui Christo non crediderunt.* *Lib. de grat. & lib. arb. cap. 16. Ibid. Exod. 10. v. 20. Ioan. 12. v. 40.*

Et

10 C O N V E R S I O

Et quamvis id non nisi ob præcedens de-
meritum contingat (propter quod à S.
Ad object. Prospero dictum est : *gall. disp. 11* Cum verò aliquos à
Deo aut traditos desideriis suis , aut obduratos le-
gimus , aut relictos magnis peccatis suis , hoc ip-
sos meruisse profiteamur : quia talia eorum crimi-
na præcesserunt , ut sibi ipsi pœnas debuerint ,
quæ eis etiam supplicium verterent in reatum.
Atque ita nec de iudicio Dei querimur , quo dese-
rit , meritos deserit ; & misericordiæ ejus gratias
agimus , quâ liberat non meritos liberari. Con-
tingit tamen ; quibus autem contingit ,
hoc est , quos Deus indurat , jam non eis
tribuit istam conversionis ac pœnitentiæ
gratiam , auferentem cor lapideum &
dantem cor carneum , ut sit illi dumtaxat
consentiendum.

Hujusmodi ergò dum Dei spiritu corn-
puncti cordis sui durtiem agnoscere at-
que odisse incipiunt , oportet ad eum quo
illa auferenda est , oculos convertere ,
ejusque opem quâ auferatur implorare. Si
L. de recta cor obduratum habeas , ait S. Ephrem , plora
vivendirat. coram Deo , ut cognitionis tibi lumen , addo
m. 16. conversionis gratiam , cor lapideum au-
ferentem , infundat. Hanc gratiam peti-
mus , cum in longa illa Ambrosii oratio-
ne ante Sacrum nobis ad legendum præ-
scriptâ precantes Deo dicimus : *Aufer à*
nobis

PECCATORIS. II

nobis iniquitates nostras: & ignem sancti Spiritus in nobis clementer accende. Aufer cor lapideum de carne nostra, & da nobis cor carneum, quod te amet, te diligat, te delectetur, te sequatur, te persruatur.

Supervacaneum nunc fuerit S. S. Patrum sensum circa præensam hanc fidem operosius indagare. Is tamen vel solus illi evertendæ, ac falsitatis convincendæ sufficeret. Si enim, ut testis est sanctus Fulgentius, & ipse inter eos venerandus, Apostolicæ prædicationis tenentes per omnia veritatem, certissimè cognoverunt, cognoscendumque libris & epistolis reliquerunt, gratiam Dei non omnibus hominibus generaliter dari. Propter quod idem inferius: Gratia igitur, inquit, in utroque operatur: scilicet & in errante ut correctus vivat, & in correcto ne depravatus abscedat. Non omnibus autem istam gratiam dari, & quibus datur non omnibus æqualiter dari, quisquis piè quærit, eloquiorum sanctorum attestacione cognoscit. Hinc sexaginta & eò amplius Episcopi, cum ipso in Sardinia exules in Synodica sua Epistola: De gratia verò, aiunt, non dignè sentit, quisquis eam putat omnibus hominibus dari. Hoc deinceps posteriores S. S. a Gregorius, b Isidorus, c Anselmus, d Bernardus, e Thomas, aliique sunt secuti.

L. I. de ver.

prædest. cap.

15.

Ibid. c. 17.

Cap. 9.

L. I I. mo.

cap. 5.

b L. 2. sent.

cap. 5.

c L. de conc.

grat. & lib.

arb.

d Ser. 73.

sup. cant. c.

7.

e L. 3. con.

CAPUT gent. c. 161.

CAPUT II.

Utrum Scripturæ quas profert Appendix, isti fidei probandæ sufficiant?

DUplex profert Appendix Christi testimonium quo nixus rectè se putat hujusmodi fidem asserere; duplex item ponit *num. 241.* unum è Proverbiis, alterum ex Apocalypsi. Hæc nunc quantum probandæ isti fidei faciant, inquiramus. Itaque à posteriori quod Appendici est primum, exordiamur.

Scriptura, ait, docet Deum suam gratiam semper offerre peccatoribus, & quod ipsos continuò vocet, & invitet ad penitentiam, imò stet sine cessatione ad ostium cordis ipsorum, & pulsans: Ego sto ad ostium, & pulso, tantum debent aperire per consensum liberi arbitrii, ut gratiam conversionis accipiant.

Imprimis has particulas, *semper, continuò*, quibus omnis argumenti ejus vis innititur, nusquam in Scriptura ad præsens propositum, hic Auctor invenit; nusquam dictum est: *Ego sine cessatione sto ad ostium & pulso.*

Deinde qualiter quæ hîc dicit intelligat, ignoro, Erit fortassis qui hæc ita accipienda

cipienda judicabit, quòd ad omnium corda Deus cum auxilio gratiæ suæ incessanter stet paratus, quem innatâ arbitrii sui virtute volendo atque ita cor aperiendo, quis intromittit, ejusque gratiam consequitur. Ast hoc non est Catholicum dogma, sed ut notat Bellarminus, Cas-
 fiani & Fausti reprobandus error, quem communiter Semipelagianis tribuit sanctus Prosper, ipsis dicens:

Tom. 4. contro-
 trov. 3. lib.
 2. cap. 1.
 & 6.

*Gratia quâ Christi populus sumus, hoc colibetur
 Limite vobiscum, & formam hanc adscribitis illi:
 Ut cunctos vocet illa quidem, invitetque: nec ullum
 Præteriens, studeat communem adferre salutem
 Omnibus, & totum peccato absolvere mundum:
 Sed proprio quemque arbitrio parere vocanti,
 Iudicioque suo motâ se extendere mente
 Ad lucem oblatam, quæ se non substrahat ulli,
 Sed cupidos recti juret, illustretque volentes*

Carm. de in-
 grat. c. 10.

Ab isto eorum errore ut liberi simus, inconcussè tenendum est, non ita ad omnium corda Deum stare, & pulsare, ut expectet, qui aperire ipsumque intromittere velit, cui gratiæ suæ auxilium largiatur: sed ipse potius miserendo prævenit nos, & ut ei aperire velimus, gratiæ suæ dono infundit, qui aperuit cor Ly-
 diæ intendere his quæ dicebantur à Paulo.

Acto. 16.
 v. 14.

§. I.

Quo sensu Dominus Deus stet ad ostium cordis pulsans ?

ITaque alio sensu intelligendus est Dominus stare ad ostium cordis, nempè quia paratus est, ut alibi ait: *Si quis eum diligit, ejusque mandata custodit, ad eum venire, & mansionem apud eum facere.* Pulsat autem cum sive per elementorum contemplationem, sive per Scripturarum cognitionem, sive per Ministrorum suorum cohortationem, aliosve innumeros modos, ad sui dilectionem mandatorumque observantiam nos invitat. Ad hanc pulsationem etiam pertinet illa vocatio, quâ nos Deus, ut ait D. Augustinus, *vocat undique ad correctionem, vocat undique ad penitentiam, vocat beneficiis creaturæ, vocat impertiendo tempus vivendi, vocat per lectorem, vocat per tractatorem, vocat per intimam cogitationem, vocat per flagellum correptionis, vocat per misericordiam consolationis.* Verùm incassa est hæc omnis pulsatio, nisi prævenientis gratiæ auxilio, affectum aperiendi, hoc est, diligendi in nobis ipse generarit.

*Ioan. 14.
vers. 23.*

In Ps. 102.

§. II.

§. II.

*Sunt quibus cor pulsatur exterius, quibus tamen
deest interiùs gratia conversionis ab Auctore
Appendicis descripta.*

E Sse autem quibus hoc modo cordis
ostium pulsatur exterius, nec tamen
Dei gratiâ cui dumtaxat consentiendum
est, aperitur interiùs, ex iis maximé di-
scimus quos in Scripturis, ut suprâ com-
memoratum est, ad vocem monentis le-
gimus excœcari, & obdurari. *In sacra*
Scriptura, ait S. Thomas, consuetum est di-
ci, quod Deus aliquando indurat vel excœcat, ex
hoc quod gratiam non largitur per quam emollia-
tur & videat. Sæpius id accidere agnovit
atque asseruit Romanus Pontifex, atque
egregius Ecclesiæ Doctor S. Gregorius:
Plerumque fit, inquit, ut cum audientis cor,
exigentibus culpis, omnipotentis Dei gratiâ non
repletur, incassum exterius à Predicatore mo-
neatur: quia mutum est os omne quod loquitur,
si ille interiùs in corde non clamet, qui aspirat ver-
ba que audiuntur. Hinc Propheta ait: Nisi
Dominus edificaverit domum, in vanum laborant
qui & dificent eam. Hinc Salomon dicit: Con-
sidera opera Dei, quod nemo possit corrigere quem
ille despexerit. Nec mirum si à corde reprobo
Præ-

*Comment. in
cap. 7. &c.
6. lect. 4.
num. 6.*

*Lib. II.
moral. c. 5.*

*Predicator minimè audiatur, dum nonnunquam
& ipse quoque Dominus in his quæ loquitur re-
sistentium moribus impugnatur. Hinc est quod
Cain divinâ voce admoneri potuit, & mutari non
potuit: quia exigente culpâ malitiæ, jam intus
Deus cor reliquerat, cui foris ad testimonium
verba faciebat. Nihil itaque hic textus pro-
bat prætensam ab Appendice fidem.*

§. III.

*Aliis Scripturæ locis abutitur ad stabiliendam
dictam Gratiam.*

S Ed pergit: Hoc confirmatur ex cap. I,
Proverb. ubi Deus dicit peccatoribus: Con-
vertimini ad correptionem meam, & proferam
vobis spiritum meum, seu gratiam veræ peniten-
tiæ. Confirmari hinc vult, quod superius
dixerat: tantum debent (peccatores) ape-
rire per consensum liberi arbitrii, ut gratiam
conversionis accipiant, ut proinde convertere
se ad correptionem Dei sit huic Auctori,
aperire per consensum liberi arbitrii;
Atque hac conversione, sive apertio-
ne per consensum liberi arbitrii peni-
tentiæ gratiam omnibus ultrò oblatam
qui volunt accipiant; ac per hoc, illa con-
versio sive apertio per consensum liberi
arbitrii prior est gratiæ acceptione, &

non

non est ex gratia, cum ejus accipiendæ sit causa vel meritum.

Hoc si hic auctor non sentit, viderit quomodo sua hîc & alibi dicta defendat, ego nolim contendere: dum indubitato constat, isto modo propositum Scripturæ testimonium intelligi non posse. Sic quippe ipsius justificationis exordium in adultis non, sicut declarat Tridentina *Sess. 6. c. 5.* Synodus, à Dei per Jesum Christum præveniente gratia, sed, uti dogmatizat Semipelagianus, à libero arbitrio cor Deo, ut ejus gratiam recipiat, aperiente fumeretur. Ut jam *voluntas hominis divina gratie sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subjiciat voluntatem:* Quod Semipelagianorum dogma, jam olim ut *per-* *versissimum* reprobavit S. Prosper. Hoc enim modo, gratia jam non est gratia, quia non gratis data, sed operibus, hoc est, isti cordis apertioni reddita; uti enim argumentatur Apostolus: *Reliquia secundum electionem gratie salva facta sunt; Rom. c. 11. si autem gratia, jam non ex operibus; alioquin gratia jam non est gratia.* Hinc merito adversus eosdem Semipelagianos S. Fulgentius: *Si vero, ait, secundum opinionem illorum, nostrum est velle credere, (aut pul-* *fanti Deo cordis ostium aperire) prius-*

Epist. ad August.

Epist. ad Rom. c. 11. vers. 5-6.

L. de incar. & grat. D. N. I. C. c. 18.

B

quam

18 C O N V E R S I O

quam nos Dei gratia incipiat adjuvare, injustè gratia dicitur, quia non gratis datur homini, sed bonæ retribuitur voluntati. Hanc enim (sicut illi volunt) gratia in nobis invenit, quam ipsa non dedit, imo si sic est, nos priores Deo voluntatem damus, atque ita gratiam non miseratione tribuentis, sed æquitate Dei retribuētis accipimus. Verumtamen quis prior dedit illi, & retribuetur ei? nemo utique.

Itaque procul dubio convertentibus se ad correptionem suam, profert Deus, sicut promisit Spiritum suum, sed ut sese convertant ille tribuit, cui per Prophetam dicitur:

Jerem. 31.
v. 18. 19. *converte me, & convertar: quia tu Dominus Deus meus. Postquam enim convertisti me, egi pœnitentiam: & postquam ostendisti mihi, percussi femur meum. Item per alium: Deus tu conversus, sive ut in Ecclesiastico legitur officio, Deus tu convertens vivificabis nos. Ac per hoc Dei misericordia non solum necesse est nos subsequatur dum benè volentes adjuvat, sed etiam præveniat ut non benè volentibus atque ita nihil benè merentibus, gratis gratiam donet, & bonæ voluntatis exordium in ipsis operetur. PRÆVENIT MISERICORDIA, ait idem præclarus Antistes, liberum hominis arbitrium, dum in nondum benè volente, sola operatur exordium bonæ voluntatis, SUBSEQUITUR*

dum

PECCATORIS. 19

dum benè volenti subministrat auxilium, ut benè operando perveniat ad bonæ voluntatis effectum. Misericordia igitur præveniens, cooperaturam sibi hominis voluntatem sola præparat, subsequens autem cooperantem sibi voluntatem juvat. Itaque præveniens in tenebris hominem constitutum, gratis educit ad lucem, non solum admonendo extrinsecus, sed & intrinsecus illuminationis gratiam largiendo. DOMINUS ENIM ILLUMINAT CÆCOS.

S. I V.

Perperam allegatur locus Scripturæ ut dicta gratia probetur omnibus adesse in vita & aliquibus deesse in extremis.

PROsequitur deindè Appendix: *Quod autem hanc gratiam semper offerat in vita, & sæpè neget in extremis, probant verba sequentia: quia vocavi & renuistis: extendi manum meam, & non fuit qui aspiceret: despexistis omne consilium meum, & increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitu vestro ridebo, &c.*

Peccatores hoc loco arguit Deus, aut arguendos prædicit, quod sibi vocanti non fuerint obsecuti, id enim voluntatis eorum vitium est, ipsisque adscribendum. Neminem tamen usquam peccatorum in

Ad Capit. ta, ut loquitur S. Prosper, *Relinquit à Deo*
 Gall. sent. *ac sibi ac deceptoribus tradi*, neque hîc dicitur,
 11. neque ex dictis vel apparenter licet con-
 cludi; minus verò hinc conficitur, om-
 nibus peccatoribus pœnitentiæ gratiam
 sic semper in vita offerri, ut precibus piis-
 que laboribus requirenda non sit, sed ut
 vult Appendix, *illi dumtaxat consentiendum*.
 Ac per hoc nullo modo, hoc testimonio
 prætensum fidei dogma stabilitur.

§. V.

*Frustra huc allegantur loca quædam ex
 Evangelio.*

V Enio nunc ad testimonia quæ de
 Evangelio sumpsit, & quibus præ-
 cipuè vult inniti: primum est ubi Chri-
 stus omnes ad se vocat; *venite ad me omnes
 qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam
 vos*. Alterum ubi hortatur ad pœniten-
 tiam. Verum nec his aliquid efficitur.
 Nam Judaicum populum immediatè his
 verbis Christus fuerat allocutus, & ta-
 men etiam post hanc vocationem & ad-
 hortationem plurimis eorum non datum
 pœnitentiæ donum, cui *dumtaxat* esset
 Ad Rom. *consentiendum*, ex Apostolo discimus, qui
 6. 11. v. 7. *consentiendum*, ex Apostolo discimus, qui
 8. paucas

PECCATORIS. 21

paucas hujus populi reliquias electione gratiæ dicit salvatas: *cæteri, ait, excæcati sunt, sicut scriptum est: dedit illis Deus spiritum compunctionis, oculos ut non videant, & aures ut non audiant usque in hodiernum diem.* Quam cordis cœcitatem & duritiam nostro etiam tempore in hoc populo permanere videmus & dolemus. His autem quos Deus indurat & excæcat non tribui gratiam, per quam emolliantur & videant, jam suprâ ex S. Thoma audivimus. Similiter jam omnes Christus adhortatus fuerat, cum tamen quibusdam peccatoribus idem Apostolus, nondum à Deo datam 2. ad Tim. c. 2. v. 25. indicat pœnitentiam, cum eam adhuc exspectet dandam; quin etiam an eis danda 26. sit, sibi indicat esse ambiguum.

Non debuit itaque Appendicis Auctor sine ulla Ecclesiæ definitione contra sensum S.S. Doctorum nullo (aut si sit rarus est, & ignotus) classico Theologo sibi consentiente, ex his Scripturis nihil propositum probantibus, novum fidei dogma producere. Intelligat Catholicam fidem non minus additione, quàm diminutione corrumpi. *Vna est, ait S. Pontifex Leo, vera, singularis, perfecta, inviolabilis, catholica fides, cui nihil addi, nec minui potest.* Epist. 83.

§. V I.

Cæteris paribus, Deus gratias suas liberaliùs distribuit peccatoribus Ecclesiæ compagi adherentibus, quàm indè abscedentibus. Sed nihil hinc sequitur pro ante dicta Gratia, ab hoc Auctore asserta.

*1. Petr. c.
1. v. 2.*

COeterùm non negavero, peccatores adhuc Ecclesiæ compagi coherentes, præ iis qui foris sunt, amplius & frequentiùs cœlestis gratiæ rore aspergi: cum enim Ecclesia corpus sit Christi, *in asperionem sanguinis* ejus convocata, atque illi vitalis & irradiantis gratiæ influxus à capite suo Christo, cui unita est subministratur; hujus influxûs & ipsi dum membra ejus permanent, præ aliis fiunt participes. Hinc fides, hinc fraternitatis amor, quo reliquis coherent Ecclesiæ membris, in eis perdurant: hinc piè interdum compuncti, quamvis cupiditates suas omninò deserere nondum statuunt, ac per hoc dorsum quodammodo Deo habeant obversum, subinde tamen ut appositè Augustinus, vel retorto collo ad illum conantur respicere, sibi que in peccatis displicent, ac bonos diligentes, iis se dolent dissimiles: hæc & ejusmodi
alia

*Quest. 11.
in Matth.*

alia, gratiæ in ipsis effectus sunt. Verùm
 alia gratia est, eaque potentior, quâ Deus
aufert cor lapideum de carne nostra, & dat cor Ser. 1. in
carneum: id est, ait Bernardus, *non durum,* dedicat. Ecc.
non obstinatum, non Judaicum, sed pium, sed
mansuetum, sed tractabile, sed devotum. Hac
 carent, quamdiu cupiditatibus suis obse-
 quentes, imperanti Deo nolunt se sub-
 dere.

In quantum tamen divinæ gratiæ par-
 ticipes effecti sunt, habent quo proficere
 possunt, & illam potentiolem, quæ cor
 ipsorum molliat atque immutet, peten-
 do, quærendo, atque pulsando, pièque
 laborando impetrare. Et quia hinc sum-
 ma rei pendet ipsorum, nihil eis pro hac
 consequenda, uti à Manuductione rectè
 assertum est, sed ab hoc Auctore non re-
 ctè improbatum, arduum nimis debet
 aut difficile videri. Non hîc sese malâ se-
 curitate in iniquitatibus suis lactent nec
 putent, tametsi eis, quousque libuerit
 fuerint obsecuti, non tamen hac ope gra-
 tiæ destituendos. *Terra enim,* ut ad eorum
 terrorem dicit Apostolus, *sæpe venientem* Epist. ad
super se bibens imbrem proferens autem spinas & Hebr. c. 6.
tribulos reproba est & maledicto proxima: cujus v. 7. 8.
consummatio in combustionem. Quod illis
 accidit de quibus alibi ait: *Eo quod chari-*

24 C O N V E R S I O

2. ad *Theff.* tatem veritatis non reperiunt, ut salvi fierent,
c. 2. v. 10. ideo mittet illis Deus operationem erroris ut cre-
dant mendacio & judicentur omnes, qui non cre-
diderunt veritati, sed consenserunt iniquitati.

C A P U T III.

An Deus gratiam veræ pœnitentiæ cui libet pec-
catori semper offerat in vita, & sæpè neget
in extremis?

Item an cum hoc benè consistat, quod si eam ali-
quando negaret in vita, hortaretur ad im-
possibile?

QUAMVIS Appendicis author, ut
vidimus, fidei esse velit, omni-
bus peccatoribus gratiam veræ
pœnitentiæ offerri à Deo: Unam tamen
num. 241. profert exceptionem, dum
eam maximo peccatorum numero usque
ad vitæ terminum in peccatis suis perdu-
rantium, in extremis confitetur denega-
ri. Hanc exceptionem non abnuo: Nam
revera, si benè memini, ait D. Bernardus,
Ser. 38. ex parvis sive in toto canone Scripturarum, unum latronem
Ser. 75. de invenies sic salvatum. Non tamen cuiquam
dispersis. salutis spes adimenda est, nam uti ibidem
subjungit: Spiritus non modo, ubi vult, sed
quando vult, spirat, nec ei difficile est de subito
perfectam dare contritionem cordis, quam vix
multo

multo tempore alii consequuntur. Ne tamen hinc quidam malè præsumant, salubriter addit: Sed unde scis quod tibi ita tunc subvenire velit, quem tu interim sic repellis? Benignus quidem est spiritus sapientiæ, sed non liberabit maledicum à labiis suis.

§. I.

Non solis iis qui ad vitæ terminum appropinquant, denegatur gratia ab Authore Appendix afferta.

Verùm non hæc sola facienda est exceptio, quasi cæteris omnibus ita adsit, ut *dumtaxat* sit illi *consentiendum*: nam adhuc sospites erant plerique eorum, de quibus superius est actum, sic etiam nondum animam agebant, quos *dimisit Deus* *Ps. 80. 7.* *secundum desideria cordis eorum ituros in adin-* *12. 13.* *ventionibus suis.* Hujusmodi plures produci possent qui relinquentes Deum ab ipso quoque relictæ sunt. Pro his quidem sicut & pro reliquis omnibus, apud Deum intercedit Ecclesia, neque id inaniter fieri ipse rerum monstrat eventus; quandoquidem ex omni errorum genere plurimos Deus dignatur attrahere, quos erutos de potestate tenebrarum transferrat in regnum Filii charitatis suæ. **Tamen**

men priusquam pro eis Ecclesiæ oratio fuerat exaudita, antequam eos Deus ad se attrahere & convertere dignabatur, nondum eis aderat ista poenitentiae & conversionis gratia, ut *dumtaxat* illi esset *consentiendum*. Istud adversus Appendicem satis est ac fidem ejus evertit. Deinde, ut notat S. Prosper, non pro omnibus Ecclesiæ oratio exauditur. *Quod si aliquos, ait, (sicut videmus accidere) salvantis gratia præterierit & pro eis oratio Ecclesiæ recepta non fuerit, ad occulta divinæ justitiæ judicia referendum & agnoscendum est secreti hujus profunditatem nobis in hac vita patere non posse.*

L. 1. de vo-
sat. gent. c.
13.

§. I I.

Hic gratiæ defectus non Deo; sed homini est imputandus.

HOc tamen omnino affirmavero istiusmodi divinæ gratiæ defectum non Deo sed homini esse imputandum. Ut enim Dei adjutorio homines non adjuventur, ait D. Augustinus, *in ipsis itidem causa est, non in Deo.* Quæ Augustini verba ad Monimum refert & approbat S. Fulgentius, qui & alibi ait: *Hæc Dei gratia quâ salvamur, non alicui præcedenti bono merito datur: nec tamen nisi præcedenti malo merito*

Lib. 2. de
pecc. mer.
& remis.
sap. 17.

L. 1. c. 28.

L. 1. de ver.
prædest. c. 3.

merito

merito denegatur. Quibus conformiter S. L. 11. mor.

Gregorius, ut vidimus, docet, plerum-^{cap. 5.}

que audientis cor exigentibus culpis om-

nipotentis gratiâ non repleri. Hinc ex-

ponens illud Job cap. 17. cor eorum

longe fecisti à disciplina: Neque ita, in-^{L. 13. mor.}

quit, hoc dicitur ac si omnipotens & misericors^{cap. 16.}

Deus longè cor hominis à disciplina faciat, sed

quod sponte delapsus, ibi remanere, ubi cecidit,

judicando permittat. Et post hos Bernardus:

Sponsus quidem equaliter atque indifferenter, Serm. 56. in

inquit, præsto ubique est, divina utique præ-^{cant. c. 4.}

sentiâ majestatis & magnitudine virtutis sue.

Gratiæ tamen exhibitione seu inhibitione quibus-

dam longè, quibusdam propè esse dicitur. Cate-

rùm à sanctis pia dispensatione ad tempus & non

ex toto, sed juxta aliquid aliquando longè se fa-

cit, peccatoribus autem de quibus dicitur SUPER-

BIA EORUM ASCENDIT SEMPER: &

item INQUINATÆ SUNT VIÆ EORUM

IN OMNI TEMPORE, semper valdeque lon-

gè est, atque in ira hoc & non misericordia.

Hos denique omnes fecutus Angelicus 1. 2. q. 112

Doctor: defectus gratiæ, inquit, prima cau-^{a. 3. ad 2.}

sa est ex nobis, sed collationis gratiæ prima causa est

à Deo.

§. III.

Quo sensu dici possit, Deus gratiam suam omnibus offerre?

EX quibus ulterius patet, posse quodam non improbando sensu dici, Deum gratiam suam omnibus offerre: Deus enim, ait idem S. Thomas, quantum in se est paratus est omnibus gratiam dare, vult enim omnes homines salvos fieri, & ad cognitionem veritatis venire, ut dicitur 1. ad Timoth. a in Ps. 77. cap. 2. sed illi soli gratia privantur, qui in se b 1. de voc. ipsis gratia impedimentum præstant. Verum homo à justitia in peccatum libero prolapsus arbitrio, Spiritus est vadens & non rediens, ita scilicet, ut cum unanimi a Augustini, b Prosperi, c Fulgentii, d Bernardi, e Richardi à S. Victore, f Bonaventuræ consensu exponit g S. Anselmus, ut merito suo de peccato in peccatum usque in abyssum peccatorum sine fundo, hoc est, profundo sine estimatione demergatur, nisi misericordia retineatur. Atque ita ut ibi quoque subjungit S. Thomas, non est omnino in potestate ejus nullum impedimentum gratia præstare. Quamvis autem illi qui in peccato sunt, vitare non possint per propriam potestatem, quin impedimentum gratia præsent vel ponant, nisi auxilio

L. 3. con.
gent. c. 159.

Ps. 77. v.
39.

a in Ps. 77. cap. 2.

b 1. de voc.

gent. c. 7.

c L. de incar

& grat. c. 22.

d Ser. de

cant. Ezech.

c. 2. serm.

84. supra

cant. cap. 3.

e L. de po-

test. lig. &

sol. cap. 2.

f De Trib.

tern. pecc.

cap. 4.

g L. de conc.
grat. & lib.
arb.

L. 3. cont.
gent. c. 160

auxilio gratiæ præveniantur : nihilominus tamen hoc eis imputatur ad culpam , quia hic defectus ex culpa præcedente in eis relinquitur. Sicut ebrius ab homicidio non excusatur , quod per ebrietatem committit , quam suâ culpâ incurrit. Præterea licet ille , qui est in peccato non habeat hoc in propria potestate quod omninò vitet peccatum , habet tamen potestatem nunc vitare hoc vel illud peccatum. Inde quodcumque committit voluntariè committit , & ita non immeritò , ipsi imputatur ad culpam.

§. I V.

Generalis ista gratiæ oblatio quæ juxta hunc sensum admitti potest , peccatoribus nil prodest nisi Deus speciali beneficio ea auferat quibus ipsi ex se semper sunt gratiâ indigni & impedimento.

TAmetsi ergo omnibus hoc sensu Dei gratia sit parata , id tamen peccatori parum est ut ejus particeps fiat : sponte enim peccati servus effectus , ei in se ipso impedimentum præstat , & ut prosequitur idem S. Doctor , in quantum ordo rerum exigit , gratiam non deberet recipere. Tamen quia Deus præter ordinem rebus inditum operari potest , sicuti cum cecum illuminat vel mortuum resuscitat : interdum ex abundantia bonitatis suæ etiam eos qui impedimentum gratiæ præstans

Cap. 161.

præstant auxilio suo prævenit avertens eos à malo
& convertens ad bonum; & sicut non omnes cæcos
illuminat, nec omnes languidos sanat, ut & in
illis, quos curat opus virtutis ejus appareat, &
in aliis ordo naturæ servetur, ita non omnes qui
gratiam impediunt auxilio suo prævenit, ut aver-
tantur à malo & convertantur ad bonum: sed
aliquos, in quibus vult suam misericordiam ap-
parere, ita quod in aliis justitiæ ordo manifeste-
tur. Hinc est quod Apostolus dicit Rom. 9.
Volens Deus ostendere iram & notam facere po-
tentiam suam sustinuit in multa patientia vasa
ira apta in interitum, ut ostenderet divitias glo-
riæ suæ in vasa misericordiæ quæ preparavit in
gloriam.

§. V.

*Etsi juxta Authorem Appendicis, gratia ab ipso
afferta multis sub finem vitæ denegetur, non
ideo Deus illos hortatur ad impossibile: cur non
eodem modo ipse loquitur de sanis?*

Sed instat contra hæc Appendix, quia
omnes Christus ad se vocat & ad
pœnitentiam hortatur. Si Christus, in-
quit, hortatur omnes ad agendam pœnitentiam,
indubiè omnibus gratiam offert, alias hortatur
ad impossibile. Verum huic objectioni ex
verbis Christi desumptæ superiori capite
jam est responsum; quod autem addit:
alias

PECCATORIS. 31

aliàs hortatur ad impossibile, & ipsi sol-
 vendum est. Si enim ad omnes Christi
 vocatio & exhortatio spectet, nec mo-
 rientes, quamdiu vita superest, veniunt
 excipiendi. His tamen haud rarò conce-
 dit veræ pœnitentiæ gratiam denegari.
 Illos-ne ergo putat à Christo posse ad
 impossibile vocari? quicquid hîc dixe-
 rit, responso suo constringitur. Aut
 enim & eis volet veræ pœnitentiæ gra-
 tiam offerri, ac per hoc falsum erit quod
 suprâ ex Scripturis & P.P. constare dixe-
 rat, illam sæpenumerò vel in extremis
 negari. Vel ipsos dicet isto omnium nu-
 mero à Christo ad pœnitentiam vocato-
 rum, non comprehendi. Hoc imprimis
 haud rectè asserit, cum nec ipsis, si pœ-
 nitere velint, clausus sit veniæ locus, &
 juxta communem Theologorum do-
 ctrinam, longè arctius præ sanis ad pœ-
 nitentiam obligentur. Ut tamen verum
 foret, fateatur ergo oportet, non obsta-
 te hac Christi vocatione & monitione
 saltem quibusdam pœnitentiæ gratiam
 posse non concedi. Jam ipsi probandum
 est, nemini sano id posse accidere: id
 autem ex solis his Christi verbis, efficere
 nequit, quæ inter morientem & sanum
 nullum insinuant discrimen, ac per hoc ex
 ipsis

ipsis solis indebitè concludit, sensu à se intento omnibus sanis peccatoribus veræ pœnitentiæ gratiam offerri.

§. VI.

Quomodo Deus eis quibus deest auxilium completè sufficiens, non præcipiat impossibilia?

HÆc, ut aiunt, argumentando ad hominem adversus Appendicem dixerim: cœterum ut proposito argumento directè satisfaciam, dico ejusmodi Christi adhortationem (idem cense & de aliis Scripturæ monitionibus aut præceptionibus) nequaquam evincere jam adesse omnibus auxilium, quo proximè & completè sufficiant, quod eis jubetur adimplere. Nam de justificatis ait Tridentina Synodus: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis.*

Sunt ergò quædam jussa, quæ subinde & justî nondum possunt: ad quæ adimplenda nondum proximè & completè sufficiens auxilium acceperunt, propter quod ire jubentur ad Deum, & ab ipso quod adhuc sibi deest, piè supplicando implorare. Hoc si de justificatis rectè dici potuit, quantò magis id de peccatoribus

bus

bus sentiri oportet. Nondum eos proximè & completè posse omnia ad quæ vocantur, qui mortiferis cupiditatibus obsequentes nec petunt, nec petere volunt; sæpè nec eum à quo petendum est agnoscunt. Non tamen eos Christus ad impossibile hortatur, quia eorum conversio Dei gratiâ est possibilis. Quæ gratia sic omnibus per Christum est parata, ut nemini, sicut oportet, petenti denegetur. Securitas enim nobis data est, cum dictum est; *petite & accipietis.*

Diutiùs his sum immoratus, quia id utile arbitrabar, ut pro meo modulo malam quorundam securitatem, quam ex proposita Appendicis doctrina verebar confovendam, concuterem. Sunt enim qui malè in peccatis suis sibi blandiuntur, & cum pænitiæ gratiam omnibus sic semper paratam putent, ut illi liberâ voluntate dumtaxat sit consentiendum, hinc longas resipiscentiæ suæ moras solantur. Inane id esse impiorum fulcrum dicit & pluribus improbat R. P. Paulus *Lib. 3. §. 2.* Zehentner Societatis Jesu Theologus in suo malæ spei Promontorio.

C A P U T I V.

An in eo sit contradictio, quod orandum & laborandum sit pro gratia veræ conversionis, & tamen non oretur aut laboretur sicut oportet, nisi ex gratia? Item an inde sequatur progressus in infinitum?

IN fine Capitis 4. nonnulla proponit Manuductio media v. g. precum, piique laboris congrua, ut à peccati statu peccator resurgat, ac veræ conversionis donum consequatur. Displicet id Appendici eò quod ultrò ante orationem aliumve laborem veræ penitentiæ gratiam velit omnibus peccatoribus sic offerri ut *dumtaxat* sit illi consentiendum. Imo (quod mireris) in ista Manuductionis doctrina videt contradictionem: Nam hæc omnia, inquit, que prærequirit ante conversionem, sunt ipsamet conversio saltem inchoata, & fieri non possunt absque gratia veræ conversionis, & sic vult peccatores querant quod jam habent.

Inepta est hæc contradictionis obiectio, falso fundamento innixa, dum omnem etiam inchoatam conversionem putat hic author ad justificationem sufficere.

§. I.

§. I.

Preces aliaque pietatis exercitia quibus conversio impetratur, non habentur nisi ex gratia.

ITaque verum est has preces aliosque labores ad impetrandam veræ conversionis gratiam, nemo, ut oportet, nisi divinæ gratiæ adjutorio præventus adhibet, sed nec adhibere potest: sic enim in primorum parentum prævaricatione naturalem ad benè operandum possibilitatem perdidimus, ut nec hoc voluntati relictum sit, ut ex semet ipsa sui ad Deum conversionem, quemadmodum oportet valeat vel desiderare. Hic est enim Semipelagianorum error, qui licet istâ transgressione vitiatam omnium nostrum voluntatem non abnuerent, tamen *nul-* *Epist. ad*
lam, ait Hilarius, *ita depravatam & extin-* *August.*
ctam putant, ut non debeat vel possit se velle sa-
nari. Quam eandem Doctrinam & in *Cont. Collat.*
 Collatore reprobat S. Prosper. Adversus *cap. 8.*
 hos dixit 2. Arausicana Synodus: *Si quis*
ut à peccato purgemur voluntatem nostram Deum *Can. 4*
expectare contendit, non autem ut etiam purgari
velimus per S. Spiritus infusionem & operatio-
nem in nobis fieri consitetur, resistit ipsi Spiritui
Sancto per Salomonem dicenti: PRÆPARA-

36 C O N V E R S I O
TUR VOLUNTAS A DOMINO : & Aposto-
lo salubriter predicanti : DEUS EST QUI
OPERATUR IN NOBIS ET VELLE ET
PERFICERE PRO BONA VOLUNTATE.

Uti autem à Deo ejusquè prævenienti
gratia ipsum est desiderium, quo quis
vult converti, ita quoque ab illo est,
quod ex ipso desiderio, ut conversionis
gratiam impetret, quis laboret aut prece-
tur. Ac per hoc verè dicit Appendix has
preces eosquè labores, non fieri sine gra-
tia saltem inchoatæ conversionis: ipsum
enim conversionis desiderium inchoata

*L. de conc.
grat. & lib.
arb.*

conversionis est; *Qui verò dicunt, ait S. An-
selmus, converte nos Deus, jam aliquatenus
conversi sunt, quia rectam voluntatem habent,
cum volunt converti; sed orant pro hoc quod jam
acceperunt, ut augeatur conversio. Sicut illi qui
credentes, auge nobis fidem dixerunt. Ac si dice-
rent illi & isti: auge in nobis quod dedisti, per-
fice quod cœpisti. Et quia isto desiderio ini-
quitate suam peccator improbat & ac-
cusat ejusmodi sui accusatores ex parte*

*L. 24. mor.
cap. 8.*

*justos pronunciat Gregorius: Nemo, in-
quit, fortitudinem suam nisi cum rectus esse
cœperit, apprehendit, nam qui omnino perversus
est, neque hoc potest videre quod est; qui ve-
rò peccatorem se intelligit, jam ex parte aliqua
justus esse inchoavit, atque id quod non justus
fecerat,*

fecerat, ex eo quod justus est, accusat, quâ accusatione suâ Deo inharere inchoat, dum rectum contra se judicium proferens hoc in se, quod illi sensit displicere, condemnat.

§. II.

Non omnis inchoata conversio sive conversionis initium cum Sacramento ad justificationem sufficit.

Sed multum fallitur Appendix dum somnem inchoatam conversionem, ac per hoc quaecunque conversionis desiderium æstimat conversionem ad justificationem saltem adhibito Sacramento sufficientem. Conversio enim à fide incipit, qui est primus motus mentis in Deum, & tamen non omnes, qui jam, etiam, ut notat S. Thomas, ex Dei inspiratione credit, à reliquis quoque suis peccatis recedit. Sic inchoatè conversi erant principes illi, qui Salvatori nostro Christo dicti sunt credidisse, sed nondum quantum ad justitiam opus erat, quia adhuc, teste Evangelio, gloriæ hominum quàm Dei amantiore, ut non è Synagoga eji- cerentur, ipsum verebantur confiteri. Verùm, ut hos omittam, illos intueamur, qui jam sese à peccatis suis avertere

2. 2. q. 6.

4. 2. ad 3.

Ioan. c. 12.

vers. 42.

L. 8. Con.
fess. cap. 5.

cupiunt & ad Deum converti: Non pauci id desiderant, etiam qui mortiferis suis cupiditatibus nondum, ut oportet, renuntiant. Talis nondum conversus fuit Augustinus. Ipse enim auditâ per Simplicianum Victorini conversione, exardebat ad imitandum: quod rectum erat approbabat, quod in se iniquum videbat improbat; tamen adhuc, ut ipse dicit, Deo militare recusabat, & timebat omnibus peccati impedimentis expediri. *Voluntas, inquit, nova, quæ mihi esse cœperat ut te gratis colerem fruique te vellem, Deus sola certa jucunditas, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam.* Illâ novâ voluntate inchoatè conversus jam erat, at tamen non sic conversus, uti ad justitiam oportet, quia adhuc veteri cupiditate obligatus, ut dictum est, Deo recusabat obedire.

Sic & hodiè non rarus peccator est: videre est enim plurimos, quos malefactorum suorum mordet conscientia, delectat bonorum justitia, hanc imitari velent, vitamquè suam commutare atque à peccatis recedere; sed nondum recedunt. Cur istud, citò dico, quia nolunt: à peccatis enim recedere, non aliud est, quàm velle recedere, sed velle fortiter

titer & integrè. Qui ergo id cupiunt & non faciunt, habent voluntatem aliquam, sed nondum sufficientem; habent conversionis suæ desiderium ac per hoc ejus inchoamentum, sed non complementum: vivit enim adhuc in ipsis malo usu roborata peccandi voluntas. Duæ in ipsis sunt voluntates, una vetus, quâ saturandis cupiditatibus suarum desideriiis appetunt servire; altera nova, quâ motus suos & appetitus ad legem Dei cupiunt restringere; sed hæc minor est, illa major. Eadem tamen anima volens in utraque; sed quod vult per hanc, respuit per illam, & à quo novâ hac voluntate desiderat recedere, huic illâ veteri adhuc amplius gaudet inhærere. Hinc illa in peccatore lucta, cum consuetas cupiditates suas incipit velle deserere: malam enim voluntatem quam sponte & facile concepit, conceptam non facile ejicit. *Qui pedes in rete mittit, ait S. Gregorius, non cum voluerit, ejicit, sic qui in peccatis se dejicit, non mox, ut voluerit, surgit.* *L. 14. mor. cap. 4.* Et alibi: *Antè casum à liberis facile peccata vitantur, sed si nolunt vitare cum possunt, postea non possunt si volunt, quia perfectè velle non possunt.* *L. 6. c. 2. in l. 1. reg.*

§. III.

Quid agendum peccatori qui à Deo accepit conversionis initium ; sed necdum ipsum complementum ?

I Stâ ergo divinitùs conceptâ novâ voluntate , quamdiu adhuc parva est & infirma , optat & desiderat peccator cupiditates suas abrumpere , earumque saltem mortiferos affectus à se excludere , sed non excludit. Habet velle , sed non invenit & facere. Propter quod jam ei instandum est , & isto desiderio ad Deum clamandum , ut à quo accepit velle , ab illo accipiat & perficere: utrumque Deus

Epist. ad donat : ipse enim est qui operatur in nobis & Phil. cap. 2. velle & perficere pro bona voluntate. At gratis, nullo præcedente bono voluntatis

motu, velle donat, sed plerumque non nisi hac voluntate laboranti ipsumque deprecanti concedit & perficere. Cum

Cont. Collat. donatum nobis fuerit bonum velle, ait S. Prosper, non statim invenimus & facere, nisi querentibus, petentibus & pulsantibus, ut, qui dedit desiderium, præstet effectum. Propter quod suos S. Leo hortabatur: Sabbato apud B. Petrum Vigiliis celebremus, cujus nobis orationes suffragabuntur & merita, ut quantum-

tum-

tuncumquè fidelibus tribuitur bonum velle, tan- De jeju. 7.
tum donetur & posse per Dominum nostrum Je- mens. ser. 7.
sum Christum.

Ejusmodi ergo peccatori à pecca-
tis surgere gestiènti salubriter dicit Ma-
nuctio quibus mediis convenienter
conversionis & pœnitentiæ donum sit ei
consequendum. Insiſtat humilitatis ope-
ribus quibus animi sui frangat tumorem,
quia Deus *superbis resistit, humilibus autem dat* Iacob. c. 4.
gratiam. Magna ei & indebita necessaria vers. 6.
est Dei miseratio, ad quam consequen-
dam aptius ei consilium non suscipit,
quam ut condonando & adjuvando,
quantum potest misereatur & proximi:
nam *beati misericordes, quoniam ipsi misericor-* Matt. 5.
diam consequentur. Dei sibi opus esse auxi- v. 7.
lio cognoscat atque ipsi propriam infir-
mitatem confiteatur: propter hoc enim
nonnullos laborare adhuc permittit Deus,
& quibus dedit velle non statim donat &
facere, ut cum se deficere vident, ipso se
egere adjuutore intelligant, à quo danda
sibi sit *victoria per Dominum nostrum Jesum* 1. Corinth.
Christum. Potuit hoc Dominus, ait S. Aug. c. 15. v. 57.
sine difficultate præstare: sed si hoc sine difficul-
tate haberemus, largitorem hujus boni non agnos- in Ps. 106.
ceremus: si enim primitus cum vellet, posset,
& non sentiret adversus se obtinentes cupiditates,
nec

*nec vinculis suis gravata anima collideretur, sub
viribus tribueret, quod se possentiret, & non
confiteretur Domino miserationes ejus.*

Propter quod qui hujusmodi est, & in ista adversum se, & suas cupiditates lucta adhuc videt se vinci, non diffidat, sed agnoscens defectum suum, & quod non sit sibi à se auxilium, ad Dei misericordiam totâ humilitate recurrat, ejusque opem imploret, ut qui ei præveniando dedit bonum velle, quod noluerat, jam ipsi donet & posse quod vult: hoc est, qui jam à Deo factus est bonæ voluntatis, ut optet & desideret resipiscere, oret ut bona hæc voluntas augeatur, ac tanta fiat, quæ ad excutiendum sponte susceptum peccati jugum, ad veram resipiscentiam, & conversionem sit satis. Ad hoc enim valet quod scriptum est, ait D. August. **SI VOLUERIS CONSERVABIS MANDATA**, ut homo qui voluerit & non potuerit, nondum se plenè velle cognoscat, & oret ut habeat tantam voluntatem quanta sufficit ad implenda mandata. Hinc alibi peccatorem alloquitur: *Solve te à peccatis; sed non possum, inquis; clama ad illum:*
In Ps. 57. INFELIX EGO HOMO, QUIS ME LIBERABIT DE CORPORE MORTIS HUIUS! Veniet enim gratia Dei, ut delectet te justitia,
sicut

sicut delectabat iniquitas; & homo qui ex vinculis resolutus es, exclamabis ad Deum: DIRUPISTI VINCULA MEA. Et iterum: Illi *In Ps. 67.* compediti forsitan volunt ambulare, nec possunt, Deumquè precantur ut possint, eiquè dicunt: de necessitatibus meis erue me, à quo exauditi gratias agunt dicentes: dirupisti vincula mea.

S. I V.

Conversio instanter petenda est.

Sed displicet Appendici, quod per has preces & labores tandem dicat Manductio veræ conversionis donum concedendum: verum non statim donari placet magno & S. Pontifici Gregorio: OMNIS, inquit, QUI FACIT PECCATUM, SERVUS EST PECCATI: *Quibus L. 4. cap. 2. ergo peccata dominantur, per se ab eorum jugo in l. 1. Reg. liberari nequeunt. Nam sæpè ad Dominum cum precibus veniunt, liberari petunt, sed exaudiri non possunt: divino siquidem iudicio cum eis agitur, ut qui noluerunt mala vitare cum possent, non possint vitare, cum volunt; & qui sponte incurrunt mala præcognita, fugere non possint experta. Istud autem non sic intelligit, ac si numquam sint exaudiendi, sed quod nonnumquam longâ eis ad hoc opus sit & multâ prece; ea propter exponens*

In Psal. 4. Pœnitent. v. miserere.
 modi peccatorem alloquitur: *Agnosce interius vulnerate medicum tuum, & ei peccatorum tuorum vulnera detege: audiat cordis tui gemitum, cui omne patet cogitationis arcanum: moveant illum lacrymæ tuæ, & quadam illum importunitate querendi semper ad eum alta de profundo cordis suspiria educito: perveniat ad eum dolor tuus, ut dicatur etiam tibi: transtulit Dominus peccatum tuum.* Vides hinc, Lector, alium esse istius eruditi ac S. Ecclesiæ Doctoris sensum, & aliam hujus Appendicis Doctrinam: ait enim num. 55. *Addo quod non sit opus instanter petere id quod Christus ultrò offert, invitans nos multis locis ad pœnitentiam.*

§. V.

Etiam justis necessaria ipsis gratia est imploranda.

HOc autem omnino improbabiliter dici, vel hinc apparet, quod nec justis ad cavenda peccata, justeque vivendum necessaria gratia sic sit oblata. Docet hoc Romanus Pontifex S. Innocentius, tantus vir, ut ejus jam demortui dictis nec Cœlestius ausit refragari, & Papæ Cœlestino adversus Semipelagiano-

Aug. l. 2. de pec. orig. c. 7. l. 2. ad Bonif. c. 3.

gianorum controversias fatis fuerit doctrinam ejus producere. Hic ergo S. Pontifex Carthaginensi rescribens Concilio: *Nisi magnis precibus, inquit, gratia in nos implorata descendat, nequaquam terrena labis & mundani corporis vincere conemur errores, cum pares nos ad resistendum, non liberum arbitrium, sed Dei solum facere possit auxilium.*

Est epist. 91

inter epist.

August.

Est epist. 93

Et iterum Patribus in Milevitano Concilio congregatis litteras dirigens: *Quam (Dei gratiam) necesse est, inquit, etiam restituta nobis status pristini libertate queramus:*

Epist. ad

Episc. Gall.

cap. 9.

quippè nec alias Diaboli machinas, nisi eadem possumus juvante vitare: Et ex eodem refert & approbat Pontifex Cœlestinus: Quod ergo, ait, tempus intervenit, quo ejus non egeamus auxilio? in omnibus igitur actibus causisque, cogitationibus, motibus adjutor & protector orandus est: superbum est enim, ut quidquam sibi humana natura presumat, clamante Apostolo: non est nobis colluctatio adversus carnem & sanguinem, sed contra principes & potestates aëris hujus, contra spiritalia nequitiae in cœlestibus.

Ephes. c. 6.

vers. 12.

Hinc inter secundæ Arausicanæ Synodi definitiones, decima est: *Adjutorium Dei etiam renatis ac sanctis semper est implorandum, ut ad finem bonum pervenire vel in bono possint opere perseverare.* Propter quod hac ratione à Tridentinis Patribus dictum est Sessio-

ne

ne 6. Justificatis impossibilia non præcipi, quia Deus jubendo monet facere, quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis: in ejus enim bonitate præparatum nobis auxilium est, quod nemini debite & ut oportet petenti denegatur. Hinc S. Leo Deum inducit momentem: *Me diligite & ab iis, quæ mihi displicent, abstinete: facite quod amo, amate quod facio. Et cum videtur esse difficile quod jubeo, ad jubentem accurrite: ut unde datur præceptum, præstetur auxilium. Non negabo opem, qui tribui voluntatem.* Hoc Ecclesia observat, dum ex Christi Magisterio non solum ab incipientibus, sed & à provec-tissimis hujus vitæ sanctis, indies Deo supplicatur & dicitur: *Et ne nos inducas in tentationem.*

*Ser. 9. de
Iejun. 7.
mens.*

§. V. I.

Concluditur Dei gratiam præcipuè à peccatoribus debere implorari.

PLacet huic Authori, quod ultrò offertur, non opus esse instanter petere. Ecce quæ justis & sanctis etiam pro necessario adjutorio opus fit orationis instantia: *Magnas preces requirit Innocentius, in omnibus actibus, causis, cogitationibus.*

bus, motibus: Deum orandum, dicit ex ipso
 Cælestinus: *Adjutorium Dei semper implo-*
randum decernit Synodus Arausiana; denique ut non inducatur in tentationem, indies quaquà patet per totum orbem Catholica precatur Ecclesia. Quid postulat, nisi necessarium sibi ut in tentationem non inducatur, hoc est, ut tentationi non succumbat divinum adjutorium. Hoc si jam ultrò eis oblatum adesset non instanter petendum foret, sed illi dumtaxat consentiendum. Ejusmodi si sanctorum sit & justorum conditio, quæ erit impiorum? certè longè inferior horum causa est. Justi enim viva membra corporis Christi spiritu ejus vivificata copiosioris & uberioris gratiæ juxta ordinarium capitis influxum fiunt participes, ac de ejus plenitudine accipiunt: peccatores verò aut membra non sunt aut mortua. Illos Deus non deserit nisi desertus, ab his jam desertus est. Illi seipsum regendos subdunt, hi propriâ voluntate delectati ipsum dedignantur habere rectorum. Illi ab omni mortifero affectu liberi, occurrentibus concupiscentiæ suæ illecebris minus operosè resistunt; hi vincentibus & vincientibus cupiditatibus implicati, difficillimè ab earum saturandis

randis

*Ser. de trip.
miser.*

randis desideriiis recedunt, & non nisi in brachio forti, ut ait D. Bernardus, susceptum semel peccati jugum abjiciunt, & tamen ut in suscepto proposito perseverent justi, opus est in eos *magnis precibus implorata gratia descendat*. Quantò magis hæc orationis instantia peccatoribus necessaria est, ut à peccatis resurgant & cupiditatum suarum compedes disrumpentes debitè se ad Deum convertant?

§. VII.

Obiectio quædam Authoris Appendicis non ferenda.

Sed objicit num. 246. Appendicis Auctor: Et ad has preces Dei gratiâ opus esse, ac per hoc alias preces pro ista gratia adhibendas, & sic procedi in infinitum.

Miror si hæc seriò opponat: quid enim? an ut vitiosus in infinitum vite-
tur progressus gratiam Dei putat non esse à nobis implorandam? sed jam contradicit citatis Pontificibus & Conciliis, imo universæ Catholicæ Ecclesiæ indies tam sæpè deprecanti, in tentationem non induci. Quin & ipsi sacrae Scripturæ toties
oratio

orationem præcipienti, aut dicit ex innatis naturæ viribus volendo aut orando gratiam Dei nos consequi; ast hic Semipelagianorum est error quem damnans

2. Arausicana Synodus: *Si quis, ait, invocatione humanâ gratiam Dei dicit posse conferri, non autem ipsam gratiam facere ut invocetur à nobis, contradicit Isaia Propheta vel Apostolo Isaia 65. idem dicenti: INVENTUS SUM A NON* Can. 3.
Rom. 10.

QUÆRENTIBUS ME, PALAM APPARUI HIS QUI ME NON INTERROGABANT: Utrumquè proindè inconcussè tenendum est, & gratiam esse implorandam, & non implorari nisi ex gratia. *Hujus gratia adjutorium, ait S. Fulgentius, semper est nobis à Deo poscendum, sed ne ipsum, quod poscimus, nostris viribus assignemus: neque enim haberi potest ipse saltem orationis affectus nisi divinitus fuerit attributus. Ut ergo desideremus adjutorium gratiæ, hoc ipsum quoque opus est gratiæ: ipsa namque incipit infundi ut incipiat posci; ipsa quoque amplius infunditur, cum poscentibus datur.* Epist. 6. c. 7.

Ut ergo, ait idem S. Antistes, *gratia Dei cognoscatur & diligatur, desideretur ac postuletur, prius donatur homini non cognoscenti, non diligenti, non desideranti neque postulanti.* Lib. 1. de verit. pred. cap. 16.

Ut meritò, quia veraciter, dixerit Gregorius: *Nemo, ut divina illum gratia subsequatur,* Lib. 33. mo. cap. 25.

D

quatur,

quatur, prius aliquid contulit Deo: nam si nos Deum benè operando prævenimus, ubi est quod Propheta ait: MISERICORDIA EJUS PRÆVENIET ME? Si quid nos bonæ operationis dedimus, ut ejus gratiam mereremur: ubi est quod Apostolus dicit: GRATIA SALVATI ESTIS PER FIDEM, ET HOC NON EX VOBIS, SED DEI DONUM EST, NON EX OPERIBUS. Itaque omnino gratis, id est ante omne meritum, ante omnem bonæ voluntatis motum, prorsus immeritis primitus gratiam suam Deus donat, sed tamen non quidquid ad plenitudinem ejus pertinet, simul largitur: ut scilicet homo jam aliquâ Dei gratiâ donatus, per ipsam petendo, quærendo atque pulsando, quod adhuc de illa sibi deest, & jam suo

*Lib. 2. de
voc. gent.
cap. 8.*

labore & annitentiâ consequatur. *Quamvis enim omnia bona, ait S. Prosper, dona sint Dei, & à Deo tamen quedam etiam non petita tribuuntur, ut per ipsa, quæ accepta sunt, ea, quæ nondum sunt data, quærantur.*

Isto modo intelligenda est peccatoris conversio. Voluntas Dei prævenit voluntatem ejus, ut à se aversum revocet ad pænitentiam, non solum monitione aliquâ exterius, sed secretâ operatione interius, quâ fit ut sibi peccator displicere incipiat & errati sui iniquitatem agnosce-
re,

re,

P E C C A T O R I S. 51

re, atque odisse, tum deindè converti desiderat, & à peccatis suis resipiscere. Hæc divinæ gratiæ operatio est, inchoans in illo exordium bonæ voluntatis, præveniens conatum ejus atque orationem: qui nunc benè conatur aut orat, jam habet aliquid bonæ voluntatis, & hoc ex prima gratia, quæ ei data est non conanti aut oranti ut inciperet esse bonæ voluntatis, qui fuerat malæ. Sed hac perceptâ jam Deo adjuvante & cooperante conandum ei est, laborandum est, orandum est, ut in bona voluntate proficere possit, quousque perveniat ad eam mensuram, quæ ad avertendum animum à peccatis & debitè convertendum ad Deum sufficiat.

Frustra igitur progressus ille in infinitum obtenditur: nam quamvis labore & oratione conversionis donum peccatori comparetur, ipsi tamen non laboranti & non oranti data est gratia, ut laborare & orare inciperet.

C A P U T V.

An qui dicit instanter orandum pro dono pœnitentia, indignè loquatur de bonitate Dei, & aperiat peccatoribus viam ad diffidentiam & desperationem, eosquè precipitet in labyrinthum perpetua incertitudinis?

V Eræ pœnitentiæ gratiam non sic omnibus peccatoribus ultro offerri, ut eis opus non sit eandem instanter petere, superiori capite sufficienter, ut arbitror, est firmatum: sed non acquiescit Appendix, & nu. 255. vult id esse minus dignè loqui de bonitate Dei, & aperire peccatoribus viam ad diffidentiam & desperationem.

§. I.

Qualiter de bonitate Dei loquendum?

V Erùm de bonitate Dei qualiter loquendum sit, omissis phantasmatis nostris, juxta veritatis regulam est definiendum. Non enim indiget illa mendacio nostro ut commendetur: suis ipsa operibus, operandiquè modo magna est & laudabilis nimis,

eb. 13. v. 7

Cu-

PECCATORIS. 53

Cujusmodi sese peccatoribus exhibeat, non ex nostro placito præsumamus, sed quantum id ipsa nobis notum facere dignata fuerit peruestigemus. Bonus est Dominus quia *præstabilis super malitia*. Bonus est quia *in multa patientia sustinet vasa iræ aptata in interitum*. Bonus est quia eos qui exerrant partibus, corripit, & de quibus peccant, admonet & alloquitur, ut relictâ malitiâ credant in se, & judicans dat locum in peccatis penitentia. Bonus est quia verè penitentium cor contritum & humiliatum non despicit: sed licet peccata eorum fuerint ut coccinum, quasi nivem dealbat. Bonus est quia quos per Baptismum in gratiam recipit, omnem delet & culpam & poenam. Bonus est quia post Baptismum naufragis, secundam reliquit penitentia tabulam. Bonus est, quia etiam millies relapsorum, nullas apud eum patitur venia moras vera conversio. Deniquè bonus est quia penitentia nunquam est apud Deum sera. Ecce in quibus merito quia veraciter exclamamus: O quam bonus & suavis est Domine spiritus tuus in omnibus.

Joël 2. 7.

13.

Rom. 9. 7.

22.

Sapient. 12.

7. 2. 19.

Psal. 50.

Is. 1. 7. 18.

S. Leo Ep.

91.

Hier. ep. 48

ad Sab. c. 4.

Fulgent. ep.

7. cap. 7.

Sap. 12. 7. 1

§. I I.

Non obstat bonitati Divinae quod peccatores & precipuè inveterati non sint securi, quod Deus illos postea convertet.

Non habet autem ejus bonitas, ac per hoc indignè id ei tribuitur, quod non converfis peccata indulgeat. Voluntariè peccantibus suisque cupiditatibus quantum & quousquè libuerit servientibus, accipiendi pœnitentiæ temporis aut conversionis gratiæ, cum eis placuerit, non donat securitatem; terret potius omnes cum per Hagiographos suos scribi voluit, quosdam ob præcedentium delictorum suorum demerita dimissos secundum desideria cordis sui, à se traditos in reprobum sensum, excæcatos & obduratos. Post acceptam notitiam veritatis & baptismi innocentiam sponte relapsis ad eam rursus *novitatem & integritatem per Sacramentum pœnitentiæ sine magnis eorum fletibus & laboribus suâ id exigente justitiâ, non concedit pervenire. Ut merito pœnitentia laboriosus quidam baptismus à sanctis Patribus dictus fuerit. Quem verò in peccatorum conversione modum teneat, qualiter eis pœnitentiæ donum largiatur,*
ut

*Conc. Trid.
Sess. 14. c. 2*

PECCATORIS. 55

ut dignè de ea loquamur , iterum dico non phantasmata nostra , sed quantum datum fuerit , veritatem sequamur.

Revelavit in Scripturis suis qui solus *bonus est Deus* , se à nobis velle orari , se velle *Matth. 19. vers. 17.*

instanter orari , se velle importunitate quadam , sua sibi dona extorqueri. Hoc *Luc. 18. Luc. 11.*

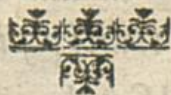
pauperis viduæ assiduitas , hoc importuni amici docet improbitas , istud ejus in nos bonitatem non minuit sed auget.

Nobis enim utile est necessitate quadam cogi ad ipsum recurrere , ad ipsum frequenter affectum levare , ipsum bonorum nostrorum largitorem , augmentatorem , servatorem recognoscere. Hinc

Dei bonitate indignum non est quod & justos velit *magnis precibus* necessarium sibi auxilium implorare , propter quod

dicit eis Tridentina Synodus , *ut cum timore ac tremore salutem suam operentur in laboribus* , *Sess. 6. cap. 13.*

in vigiliis , in eleëmofynis , in orationibus & oblationibus , in jejuniis & castitate.

§. III.

*Ad bonitatem Dei spectat ut contemptores Dei
sinantur, dum se convertere volunt, diutiùs
cum suis concupiscentiis luctari.*

MInus proindè ab eodem optimo
& clementissimo Deo alienum
censeri debet, si & impios, à quibus diu
sæpè despectus est, sibi pro conver-
sionis dono velit esse importunos. Hoc
quoque ejus ad ipsos bonitatem commen-
dat, quod eos jam surgere volentes, si-
nat cum vitiis & concupiscentiis suis
nonnihil adhuc luctari. Isto enim modo
eis persuadet in quæ mala sese peccando
præcipitârunt, ut ita ex difficultate libe-
rationis postea diligentior sit custodia re-
ceptæ libertatis. *In Psal. 6.* Non ergo, ait D. Augu-
stinus, *tanquam crudelis Deus estimandus est
cui, (ab ejusmodi peccatrice anima
Deum ut à vitiis suis resurgat, deprecante)
dicitur, ET TU DOMINE USQUE QUO?
Sed tanquam bonus persuasor anime, quid mali
sibi ipsa pepererit. Nondum enim tam perfectè
orat hæc anima, ut ei dici possit, ADHUC LO-
QUENTE TE DICAM, ECCE ADSUM.
Simul ut etiam illud agnoscat, quanta pœna im-
piis præparetur qui se nolunt convertere ad Deum,*

fi

si tantam difficultatem convertentes patiuntur. ^{Psal.}

Rectè proindè admonet S. Gregorius: ^{6.}

Clamet & peccator, quem à Deo recedentem cu- ^{Pœnit. v. de}
piditatum tempestas contrivit, quem malignus ^{Profundis.}

hostis absorbit, quem præsentis sæculi fluctus involvit: agnoscat se esse in profundo, ut ad Deum suâ perveniat oratio, DE PROFUNDIS CLAMAVI AD TE DOMINE. In quo notandum, quia non ait: clamo sed clamavi. Habes in hoc perseverantiæ documentum, ut si primo non exaudiris, ab oratione non deficias, imo precibus & clamori insistas. Vult Deus rogari, vult cogi, vult quadam importunitate vinci. Ideo tibi dicit: regnum Dei vim patitur, & violenti rapiunt illud.

§. IV.

Doctrina Manuductionis docens pro conversione instanter orandum, desperationem impedit potius quàm eam suscitet.

Sed istud, ait Appendix, aperit peccatoribus viam ad diffidentiam & desperationem. Econtra viam istam claudit, dicendum fuerat, eosquè facit confidere. Magna est enim plerumquè maximè inveterati peccatoris angustia, cum mortiferis delectati, omnibus servire consuetus, ab iisdem sese cogitat expedire.

re. Bonum videt, & approbat indè ab-
rumpere amorem & ad virtutem confer-
re: sed adhuc videt se detineri, videt se
vinci, videt se frustra conari. Diversis
voluntatibus cor ejus distenditur, mile-
requè discerpitur, dum novam vitam
appetit, sed adhuc veteri cupiditati suc-
cumbens à consuetis delectationibus ti-
met abscedere. Accedit & stygius Pha-
rao qui acrius premit quos jam videt di-
tionem suam meditari deserere. Ut enim

a Lib. 1. de

ador. in spir.

b Sent. l. 2.

cap. 9.

c De conv.

ad cler. cap.

11.

L. 30. mor.

cap. 23.

post S. S. *a* Cyrillum, Alex. & *b* Ifido-
rum notat *c* S. Bernardus: *Quotidianis*
discimus experimentis, eos qui converti delibe-
rant, tentari acrius à concupiscentia carnis: &
urgeri gravius in operibus luti & lateris, qui
Ægyptum egredi & Pharaonis imperium effu-
gere moliuntur. Omitto vanos timores qui-
bus non modicè sæpè conturbatur & à
conversione retardatur. Multos enim sæpè
videmus, ait S. Gregorius, viam quidem
sanctæ conversationis appetere, sed ne hanc asse-
qui valeant, modò irruentes casus, modò futura
adversa formidare. Qui incerta mala dum quasi
cauti prospiciunt, in peccatorum suorum vinculis
incauti retinentur. Multa enim ante oculos po-
nunt, quæ si eis in conversatione eveniant, subsi-
stere se non posse formidant.

§. V.

Doctrina Appendicis multos ad desperationem adigit.

IN his omnibus una peccatori spes esse potest, divinæ gratiæ subventio. Sed si jam ultro hanc sibi oblatam putet, ut illi dumtaxat sit consentiendum, existimat Deum ex se & sua parte quod suum est jam præstitisse: quod autem reliquum est, à se & suo arbitrio oportere expectari. At se cernit deficere, cernit se etiam volentem & repugnantem pravæ suæ cupiditati succumbere. Experimento discit arbitrii sui infirmitatem. Atque ita facile diffidit id reliquum se præstiturum, ac per hoc conversionis suæ spem, aut in futurum differt aut etiam omnino abjicit, & iterum ut prius ad consueta relabitur.

§. VI.

Rursus ostenditur quod doctrina Manuductionis desperationem arceat.

SEd huic occurrit, atque hanc ei diffidentiae viam claudit ista, quam modo proposui doctrina. Eum quippe jubet

60 C O N V E R S I O

bet Salvatorem suum Christum accedere, qui ad istas animæ nostræ sanandas plagas, magnus medicus ad nos ve-

Luc. 5. v. nit. Non egent, inquit, qui sani sunt medico, 31. 32. sed qui malè habent, non veni vocare justos sed peccatores ad pœnitentiam. Huic omnipotentissimo medico nostro nulla est incurabilis plaga, nullus animi morbus insanabilis. Ille nos ad se invitat cum di-

Matth. 11. xit: Venite ad me omnes qui laboratis, & vers. 28. onerati estis & ego reficiam vos. Propter In Ps. 58. quod meritò Augustinus: Omnipotenti Conc. 2.

medico nihil est insanabile, non renuntiat alicui, opus est ut curari velis, opus est ut manus ejus nonrefugias. Hoc tamen sic nemo intelligat ac si à nobis sit sanitatis desiderium, ut eo merito nobis jam detur sanationis beneficium. Istud enim ut Semipelagianum jam supra est reprobatum: sed potius ut curationem nostram ejus in nobis præcedat voluntas. Quæ tamen,

Cap. 8. ut rectè adversus Collatorem S. Prosper, ab ipso qui nos ægros sanaturus est, nobis infunditur: sed hoc fiduciam non minuit sed auget. Non enim repellet volentes, & ad se accedentes ejusquè medicinam implorantes, qui nos non volentes fecit volentes, fecit ad se accedere, fecit medicinam suam implorare:

non

non enim negat, ait Bernardus, qui inci-
tat ad quærendum. *Ser. de Can. Ezech.*

§. VII.

Id ipsum amplius confirmatur

IN illa ergo cordis angustia constitu-
tus peccator, cum se videt frustra ad-
versus vitia sua conari, & non posse suâ
virtute susceptum peccati jugum excute-
re, propterea diffidere non potest, quia
illum sibi habet propositum medicum &
adjutorem, quem pio affectu acceden-
do, ipsi animæ suæ plagas aperiendo,
ejus opem ardentè instanterque deside-
rando & implorando sanari potest & li-
berari. Hæc est unica consolatio, hæc
tota ratio spei eju; hinc enim ei supplen-
dum est quidquid adhuc sibi videt deesse.
Ligatum se cernit difficultatibus suarum
cupiditatum, *sed Dominus solvit compeditos, Ps. 145. v.*
Dominus illuminat cecos & erigit elisos. In-^{8.}
firmum se cernit qui per justitiæ semitam
incedat: *sed Deus dicit: Quod confractum Ezech. 34.*
fuerat alligabo, & quod infirmum fuerat consoli^{vers. 16.}
dabo. Conspicit se non posse suis viribus
à consuetis vitiis continere: *sed nemo*
potest esse continens nisi Deus dederit, dat au- Sap. 8. v.
tem iis qui gemitu interno pulsant au-^{21.}

res ejus & fide solidâ in ipsum jactant curam suam. Denique in ista adversum se lucta adhuc dolet se vinci: sed ille dat victoriam cui dicitur: *Deo autem gratias qui dedit nobis victoriam per Dominum nostrum Jesum Christum.*

*1. Corinth.
c. 15. v.
57.*

Hæc oranti sequè deprecanti Deus donat. Nequè diffidendum si nonnunquam longiori opus sit prece. Non enim diffiditur sub homine medico dum duris mediis & diutinâ morâ morbus sanatur. Imo id omnem fiduciam firmat, quod ille se orari velit, nosque donec impetremus etiam importunæ precationi insistere, qui solus potest juvare. Nisi enim & vellet non incitaret ad petendum. Neque peccatores removet. Ut enim, quemadmodum id notat S. Basilii, peccatori diffidentiam præscinderet, amicum proposuit ab amico exauditum, non quia amicus, sed quia illi intempestâ nocte clamando & pulsando importunus. Hinc meritò Ludovicus de

*Const. mon.
c. 2.*

Dux spirit. Ponte: *Quod si supremus hic Redemptor, intr. 1. c. 15. §. 2.* quit, alieno quasi animo responderet Chanaanæ: non est bonum sumere panem filiorum & mittere canibus: Tu non propterea confidentiam deponas, nec cesses clamare. Pervincet enim tua perseverantia quamcumque difficultatem, trahitque

hitquè ipsum ad id quod ipsimet est valdè gratum: ad dandum scilicet tibi petitos panes (contritionem, confessionem & satisfactionem) & virtutes reliquas ad salutem & perfectionem tuam necessarias. Quod si panes illos non tibi accommodaverit titulo amicitiae, si fortè adhuc es in peccatis, dabit illos tamen ob confidentiam quam habes in ejus misericordia, & propter importunitatem quam adhibes in ea ad id trahenda.

§. VIII.

Manuductio non conjicit homines in labyrinthum perpetuae incertitudinis.

S Ed aliud profert Appendix nu. 244. quod hæc videlicet doctrina præcipitet peccatores in labyrinthum perpetuæ incertitudinis & diffidentiae. De diffidentia jam dilutum est: sed superest labyrinthus perpetuæ incertitudinis. Verùm hîc frustra obtenditur, non enim in illum proposita doctrina peccatores præcipitat, sed præcipitados eruit. Certam enim ac tutam (quod nec ipse Appendixis Author diffiteri potest) monstrat viam, cui insistendo timidam de sua justitia ambiguitatem quisque est evasurus. Si quem forsan malè securis scrupulum

lum aut metum injiciat, id ei minimè est vitio dandum. Quod autem ut primo quisque piè compungi cœperit, & consuetas delectationes velle deserere, cum nolit ilicò de conversione sua esse securum, sed adhuc pro conversionis dono laborare & orare, reprehendi non debet; firmis enim id asserit argumentis, & præeuntes habet, ut alios taceam, quos infra dabo, Augustinum & Gregorium.

§. IX.

Quam noxiã securitas quæ falso datur incipientibus converti.

MUltis autem noxia est quæ eis facile à nonnullis datur in peccatis securitas. Hinc enim fit ut qui converti cœperant, jam inchoatè conversi accepta illa securitate, plenius, hoc est, quantum ad justificationem opus est, converti non nitantur. Hinc quosdam reprehendit S. Isidorus: *Sunt, inquit, qui pœnitentibus securitatem citò pollicentur, quibus benè per Prophetam dicitur: CURABANT CONTRITIONES FILII POPULI MEI CUM IGNOMINIA DICENTES, PAX ET NON ERAT PAX. Cum ignominia igitur curas contritionem, qui peccanti & non legitime pœnitenti,*

nitenti, promittit securitatem; unde & sequitur:
CONFUSI SUNT QUIA ABOMINATIONEM FECERUNT: id est, *confusi sunt non pœnitendo sed pœnas luendo.*

CAPUT VI.

Virum attenta & devota recitatio oratiunculæ continentis actum contritionis, reddat Confessarium & pœnitentem sufficienter certum de contritione ut detur absolutio?

NUm. 252. reprehenditur Manductio quod S. Gregorii doctrinæ insistens dicat: deceptioni locum esse posse, dum quis se verè contritum judicat, eò quod orationem contritionis formulam continentem attentè vivaciterque perlegerit. Vivaciter intelligit, dum quis vivaci animi motu ad ea quæ dicit eorumque significatum sese reflectit. Hinc sese nonnullos fallere asserit, qui quod in intellectu est, habere se quoque putant in affectu.

Omitto contradictionem quam hîc iterum videt Appendix, cum alio sensu vivaciter legere, velit esse cum affectu legere. Quamvis nec sic foret contradictio, non enim omnis affectus est con-

E tritionis

tritionis affectus, quisquis proindè vivaciter, hoc est cum affectu, sed alio quàm contritionis, ejusmodi contritionis formulam legerit, habet contritionem in intellectu & non in voluntate. Sed pergit Appendix:

Quandoquidem pœnitentes communiter hanc orationem legant cum intentione seu voluntate eliciendi actum contritionis, quomodo dici potest hîc deesse voluntatem?

§. I.

Non omnes, qui formulas contritionem significantes, cum desiderio contritionis legunt, idcirco habent contritionem.

Quid igitur? an nunquam hîc deesse potest voluntas? si dixerit posse, rectè dixit Manuctio in ista ejusmodi formulæ recitatione, voluntatis defectu posse errorem subesse, ac per hoc inaniter se ei opponit Appendix. Sin autem posse neget, multipliciter redarguitur. Ut enim alia omittam, an non deest multis hæreticis, qui intentione seu voluntate eliciendi actum contritionis suas formulas legunt, Deoque confitentur, cum tamen in sua hæresi maneant pertinaces? an non deest multis Catholicis qui

qui ejusmodi precatione ad confessionem sese præparant, & tamen interrogati, aliquo temporali intuitu dicunt se non posse nec velle ab hoc aut illo delicto cavere? *Sunt nonnulli*, ait S. Gregorius, *qui ut fruantur hoc sæculo, transitorie uti volunt* Lib. 2. mo. Deo. Cum enim præesse ac curare res humanas Deum credant, ad hoc ipsum colunt ut explendis ac saturandis pravis suis cupiditatibus eis opituletur. Hac intentione (quæ procul dubio perversa est, & sicut dicit Augustinus, propria terrenæ civitatis) possunt, ut Deum placent, confessionem instituere, aut ejusmodi oratiunculæ lectione contritionis velle actum elicere: an hîc voluntas non deest, aut hac intentione, quis dicere audebit, actum contritionis elici? Videt ergo quomodo dici possit hic deesse voluntatem.

§. I I.

Neque omnes qui pio compunctionis affectu formulas istas legunt, propterea habent eam quam oportet, penitentiam & conversionem.

Sed quid dum quis rectâ intentione, id est, pio compunctus affectu, ut contritionis actum eliciat, ejusmodi orationem legit,

E 2

legit

legit, an tum nunquam deest voluntas?

Ille hoc dixerit qui nescit quàm sæpe voluntas imperet sibi & non obsequatur. Mi-

L. 8. conf.
cap. 9.

rabatur id Augustinus: *Unde hoc monstrum, inquit, & quare istud? imperat animus corpori & paretur statim, imperat animus sibi & resistitur; imperat inquam, ut velit, qui non imperaret nisi vellet, & non fit quod imperat. Sed non ex toto vult, non ergo ex toto imperat: nam in tantum imperat in quantum vult, & in tantum non fit quod imperat, in quantum non vult. Quoniam voluntas imperat ut sit voluntas nec alia sed ipsa, non utiquè plena imperat, ideò non est quod imperat, nam si plena esset, non imperaret ut esset, quia jam esset. Non igitur monstrum est partim velle, partim nolle sed agritudo animi est, quia non totus assurgit veritate sublevatus, consuetudine prægravatus. Et ideò sunt duæ voluntates quia una earum tota non est, & hoc adest alteri quod deest alteri.*

Isto ergo modo non paucis dum converti incipiunt, ut contritionis actum eliciant, ejusmodi contritionis formulam legentibus adest voluntas, quia volunt conteri, sed non conteruntur, quia contrario pravo affectu nondum, ut oportet, exuti, non plenè volunt. Uti autem non plenè volunt, neque ex toto converti desiderant, ita nec plenè aut ex to-

to

to orant. Oratio enim sequitur desiderium, cuius est interpret: orando quippe petimus quod appetendo desideramus. Et inanis apud Deum est clamor oris, quem non exprimit desiderium cordis: quia ut recte Augustinus, ad cor hominis *In Ps. 119.* aures Dei. Quisquis ergo jam surgere seseque ad Deum convertere gestiens, imperfectè id adhuc vult & desiderat, etiam ut id consequatur, imperfectè postulat, ac per hoc non mirum si non illico exaudiatur. *Nondum enim*, dicebat superius Augustinus, *tam perfectè orat hæc anima ut ei dici possit, adhuc loquente te dicam: ecce adsum.* Valde autem ipsi præsumptuosum foret se etiam imperfectè, & ut ita dicam, semi-volendo, orantem, statim velle exaudiri, cum præcipuè longanimitas & perseverantia orantibus à Salvatore sit indicta, & à quibusdam velit orationis piâ improbitate & clamoris importunitate ad subveniendum cogi.

§. III.

*Non sufficit ejusmodi legisse formulas, sed ad alia
ulterius progrediendum.*

Non ergo inutilis est aut omittenda
ejusmodi precationum lectio; sed
multis valde noxia est, his leviter recita-
tis, sufficientis conversionis & contritio-
nis præsumptio. Cum enim jam conver-
ti cœperint, sed adhuc non ita ut omnes
mortiferas cupiditates, quibus addicti
sunt, à se, ut oportet excludant; ad hoc
proficere debent, & piè allaborando, hu-
militatis & misericordiæ operibus infi-
stendo, Deumque humiliter & perseve-
ranter deprecando perficere possunt: sed
istâ jam perfectæ conversionis præsum-
ptione, proficiendi sollicitudinem & co-
natum deponunt, ac per hoc non conver-
tuntur sed quasi in via intercipiuntur.

Non rectè itaque subdit Appendix:
*Dato quod hoc non obstante contingat aliquem
non habere verum dolorem, si tamen hanc ora-
tionem devotè legat, nec ipse nec confessarius
potest hunc defectum scire, & consequenter licet
Sacramentum in tali casu sit nullum, nec pœni-
tens nec confessarius peccat.*

Cum enim uti monstratum est ad pec-
catoris

peccatoris maximè inveterati conversionem communiter satis non fit ejusmodi precatiunculæ semel facta recitatio, hâc adhibitâ regulariter nec pœnitens, nec Confessarius, nisi temerariè judicare potest omnem defectum esse sublatum, ac pœnitentem debitè conversum.

§. IV.

Nec sufficit ejusmodi formulas etiam cum sensibili devotione, imò & cum lachrymis legitisse, neque talis sensibilis devotio semper à Deo est.

Sed quid si ejusmodi precatiuncula sensibili cum devotione & lachrymis fuerit recitata? Et tum fallaciam subesse posse asserit Manuductio. Contra Appendix num. 253. *Hoc est, ait, nimium dissidere, & omnes peccatores in desperationem precipitare.*

Verùm sensibilem istam, quam dicunt, devotionem unà cum conjunctis ei lachrymis fallacem esse posse, & impiis inesse, est in comperto. *Solida animi jucunditas*, ait cum bonorum omnium sensu nuper defunctus Eminentiss. Card. Bo- Princip. vi-
na, *non in fervoris affluentia, non in sensibili tæ Christ. p.*
dulcedine, *non in mollibus quibusdam affectibus* 1. §. 44.
& lachrymis consistit: nam etiam Turcæ & alii

infideles in suis precibus & sacrificiis hæc interdum experiuntur.

*Spec. char.
ap. 7.*

Refert de quodam Aëlredus D. Bernardo coævus, *Qui cum immuni vitiorum gurgite absorptus omni se spurcitiæ & immunditiæ traderet, nihil prorsus flagitii perhorresceret; in tali vita sæpiùs compungebatur, sæpiùs lachrymabat: nec solùm timore panæ & peccatorum suorum recordatione, quod fortè nemo miraretur, sed etiam miro affectu in amoris Jesu dulcedinem resolutus, quodam mentis osculo ipsum videretur amplecti.* Ejusmodi proindè sensibilis compunctio non semper legitima est debitiæ conversionis probatio, quia & nonnunquam à Dæmone ortum habet, qui sæpè emollit corda hæreticorum, aliorumque perversorum, eosque, commovendo humores, ad lachrymas flectit, ut decepti sibi persuadeant se à recta via non aberrare. Hæc suâ arte quandam nuper plures annos quoque octiduo, pro festorum occurrentia, bis tervè sacrilegè fecit communicare: quod in initio quidem nonnihil repugnante conscientia, sed de cætero suscepto venerabili Domini Corpore, miræ dulcedinis gustu perfunderetur, imò Angelorum consortio sibi frui videretur.

§. V.

Quædam dulcedo à Deo datur: & quo fine?

ALia est devotionis dulcedo suaviter mentem afficiens, quæ divinitus datur, ad præmium, ad consolationem, & ad excitationem. Ad præmium ut dum emeritis Dei servis nonnunquam post longam ariditatem, post acria carnis, mundi & diaboli debellata certamina, quædam futuræ beatitudinis præguftatio conceditur. Ad consolationem, ut dum militibus suis in hujus sæculi malis laborantibus & agonizantibus, quibus, ut amplius eos probaret *in camino humilia-* Eccl. 2. 7. 5. *tionis*, nonnihil sese subtraxerat, iterum Deus exhibet amoris sui dulcedinem, ac modo solis expertis noto, dicit animæ eorum: *Salus tua ego sum.* Ad excitationem, ut dum in initiis melioris vitæ magnâ plerumque consolationis dulcedine unusquisque excipitur: ut scilicet divinæ gratiæ suavitate præguftatâ, citius pleniusque omnibus vitiis emoriatur, & Deo (qui est summum bonum) tenaciùs adhæreat. In hoc tamen, qui ejusmodi est, nonnunquam fallitur: *Quòd*, uti ait D. Gregorius, dum quibusdam donis gratiæ dulce-

dulcedine inchoationis excipitur, confirmationem accepisse se perfectionis arbitratur, & plenitudinis consummationem aestimat, quæ adhuc blandimenta esse inchoationis ignorat. Vnde fit, ut dum subitâ tentationis procellâ tangitur, despectum se Deo & perditum suspicetur. Qui si inchoationi suæ non passim crederet, adhuc in prosperis positus mentem ad adversa præpararet: & vitiis venientibus postmodum tam firmus resisteret, quàm ea sagaciùs prævidisset. Sed id extrâ rem nostram.

§. VI.

Etiam adhuc malis ista dulcedinis gratia subinde à Deo conceditur.

*Spec. char.
cap. 11.*

ETiam à se averfos solet nonnunquam divina pietas ejusmodi blanditiis prævenire, & ad se allicere, & animæ adhuc inquinatæ gratiam suæ visitationis impertiri. Quod revera ut notat Aëlredus, magnum divinæ miserationis indicium est, ut non solùm terrore concutiat, sed omnia mentis claustra feris vitiatorum obserata suâ penetrabilitate perfcindens, fœdis adhuc labiis, quoddam suæ dulcedinis imprimat osculum, ac ineffabili suavitate suâ blandiatur avertenti, cunctantem alliciat, animet desperantem.

rantem. Sed hîc sese nonnulli decipiunt qui dum ita divinitus compuncti, conversionis habent incitamentum, habere sibi persuadent ejus complementum, & momentaneè sic affecti quamvis in iniquitatibus perseverent, tamen se Dei jam familiares amicos arbitrantur. Qui error multum est veræ conversioni contrarius, & perceptæ compunctionis abusio est, quæ adhuc datur, ut eam debita conversio subsequatur. Hinc meritò ille apud Aëlredum exclamat:

O! quàm miserabiliter falluntur, quàm sunt *Ibid. c. 20.*
 suæ salutis proditores, qui vitiis innumerabilibus ac damnabilibus implicati, si quid hujus, de quo loqueris, experiantur affectus, non solum sibi veniam de præteritis pollicentur, imo ad eadem securius quodammodo revertuntur, nec aliquid hoc spiritali incitamento proficiunt sed sanctiores hinc semetipsos arbitantes in suis sordibus vel negligentis impudentius volutantur. Fortè de talibus ait Apostolus: dedit illis Deus Spiritum compunctionis, oculos ut non videant & aures ut non audiant. Nunquid non genus hoc compunctionis excæcat oculos, aures obturat, illorum dumtaxat qui immanissimas vitiorum sordes sine pœnitentiæ fructibus paucis his lachrymis æstimant abluendas?

§. VII.

Tragædiæ sensibiles affectus excitant, & quid hinc colligatur contra doctrinam quæ hîc oppugnatur.

ITaquè nequaquam secundum momentaneum illum, & ut ita dixerim, horarium *Ælredus* affectum Dei pensandus (est) amor: quod ex *ib. cap. 17.* contrariis exemplis perspicuum est intueri. Cum enim in tragædiis vanisque carminibus quisquam injuriatus fingitur vel oppressus, cujus amabilis pulchritudo, fortitudo mirabilis, graciosus prædicetur affectus, si quis hæc vel cum canuntur audiens, vel cernens si recitentur, usque ad expressionem lachrymarum quodam moveatur affectu, nonnè perabsurdum est ex hac vanissima pietate de amoris ejus qualitate capere conjecturam? ut hinc fabulosum illum nescio quem affirmetur amare, pro cujus ereptione, etiamsi hæc omnia verè præ oculis gererentur, ne modicam quidem substantiæ suæ portionem pateretur expendi? similis profecto ineptiæ est, imo multò majoris insaniæ, si quisquam luxuriosus aut tepidus, occultâ Dei dispensatione, ob quosdam internos compungatur affectus, ad vana & lubrica & sordes pristinas denuo reversurus, secundum steriles has lachrymas ac momentaneos affectus de ejus dilectione ferre sententiam.

Quin-

Quingentis & sexaginta annis præces-
 ferat Aëlredum egregius Ruspensis An-
 tistes S. Fulgentius, sed non minor est
 ejus in quosdam his non longè abfimiles L. 1. de re-
 mis. pecc. c.
 censura: Nonnulli, inquit, 12. *scelerum suo-
 rum consideratione perterriti: pro iniquitatibus
 quidem suis in oratione gemunt, nec tamen ab
 iniqua operatione discedunt. Fatentur se malè
 fecisse, nec ullum finem volunt malis suis factis
 imponere. Accusant humiliter in conspectu Dei
 peccata quibus tenentur oppressi, & eadem pecca-
 ta quæ humilitate sermonis accusant, corde per-
 verso contumaciter cumulant. Indulgentiam
 quam lachrymosis gemitibus poscunt, ipsi sibi
 pravis operibus adimunt. Medelam postulant à
 medico, & in perniciem suam subrogant adju-
 torium morbo. Ac sic inaniter verbis quærunt
 placare justum judicem, quem factis iniquis ma-
 gis irritant ad furorem. Tales enim nunquam
 diluunt gemendo peccatum, quia non desinunt
 peccare post gemitum.*

Ejusmodi proindè lachrymosæ oratiun-
 culæ non statim fidere, non hoc est, ut
 vult Appendix, nimium diffidere, &
 omnes peccatores in desperationem præ-
 cipitare, sed ne cum animæ suæ pericu-
 lo malè confidant præcavere; & quomo-
 do ad veram & solidam spem, quæ eos
 non confundat, pervenire possint & debeant,
 demonstrare, Rom. 5. 7.
 5.
 §. VIII.

§. VIII.

Immerito proindè Appendix exclamat contra Manuductionem, docentem : quod recitatio vivax predictarum formularum non sufficiat, ut peccator censeatur conversus.

N On rectè proindè exclamat Appendix tanquam doctrinæ monstrum fit, asserere oranti brevem ejusmodi precatiunculam non ilico semper conversionis donum concedi : hujusmodi doctrinæ monstrum protulit Augustinus, cum illa verba Ps. 6. *& tu Domine usquequo*, animæ esse dicit luctantis cum morbis suis, id est, vitiis, Deumque deprecantis, sed non statim exauditæ. Hujusmodi doctrinæ monstrum edidit & Gregorius, dum dixit : *Quibus peccata dominantur per se ab eorum jugo liberari nequeunt.* Nam sepe ad Dominum cum precibus veniunt, liberari petunt, sed exaudiri non possunt : Statim scilicet, uti id supra est expositum. Ab horum venerabilium Ecclesiæ magistrorum vestigiis ob ejusmodi dicteria non me patiar avelli.

§. IX.

§. IX.

Ineptè Appendix hîc objicit illud: facienti quod in se est, Deus non denegat gratiam.

SEd, inquit, ubi esset illud, facienti quod in se est, Deus nunquam deest. Egregia enimverò probatio & digna ob quam ista non tam nostræ quàm Patrum Doctrinæ nota inuratur. Quasi amplius peccator facere nequeat, quàm paucarum linearum orationem proferre. Aut plus eum facere non oporteat qui temerario ausu vitam gratiæ in se peremit, Dei templum, quod ipse est, violavit, *Filium Dei conculcavit, & sanguinem testamenti pollutum duxit, in quo sanctificatus est; Heb. c. 10. & spiritui gratiæ contumeliam fecit; vers. 29.* propter quod totius æternitatis dignus est supplicio. Deindè qui jam converti velle incipit, non statim, ut ostensum est, tam perfectè id vult, ut inveteratos omnes peccati affectus à se excludat: ac per hoc, licet imperfectâ illâ voluntate Deum oret, quomodo tamen facit quod in se est, qui nondum pravos suos affectus deponit? Propter hoc orare quidem debet & non deficere, spei tamen firmitas in Dei præcipuè misericordia statuenda est, qui

Ephes. cap. 3. vers. 20. qui nos exaudit etiam *superabundanter* quam *petimus*, aut digni sumus.

Facere autem quod in se est, ut notat *Comm. in S. Thomas, ex Deo est movente corda hominum ad bonum.* Atque ab illo fit qui facit *Ep. Rom. c. 10. lect. 3.* quod in sua est potestate secundum quod est motus à Deo. Facit, inquam, operando quod potest, & petendo quod non potest; huic rectè dicitur Deus non defuturus, sed dum petit quomodo & quantum petendum est: ut enim nunc alia omittam, petendum est secundum Christi monitum instanter, & donec exauditi fuerimus perseveranter.

C A P U T V I I.

Utrum quando dicitur conversionem peccatoris esse tam difficilem, hoc sit dumtaxat intelligendum de conversione voluntatis ejus, quando est obstinatus?

NUm. 239. concedit Appendix conversionem peccatoris qui obstinatus est, esse difficilem, secus non obstinati.

§. I.

Quid obstinatio, & cur obstinati difficulter convertantur?

Obstinatio inflexibilitas est voluntatis, quæ alicui commutabili bono affectu agglutinata, ab eo propter Dei iussione[m] renuit recedere. Oritur hæc ex amoris magnitudine; qui dum plenè & integrè alicui creaturæ inhæsit, ægrè sese finit indè avelli; & quò amplius crescit, eò fortiùs eidem dilectæ animam tenet affixam. Hinc generale SS. Patrum monitum est, ut tentationum initiis fortiter nos opponamus: cum enim à pravo affectu adhuc liber est animus, illi-
cienti cupiditati haud difficulter resistit: postquam verò illi victas manus dedit, ejusque affectionem recepit, ut cum Chryso-stomo loquar, *difficillimum est resistere*. Cum enim ejus desideriiis saturandis obsequi cœperit, atque indè delectatio fuerit subsecuta, prava illa roboratur affectio, atque animo, ut ita dicam, invisceratur; ac per hoc jam alligat eum ut indè abrumpere amorem, & ad utilia conferre non audeat. Quia cum conatus fuerit, dolorem ingerit inveterata affectio.

*Hem. 87:
in Matth.*

ctio, cui dolori succumbens à pernitiosis
Lib. 6. c. 2. delectationibus nolet abscedere. Hinc il-
in lib. 1. Reg lud Gregorii: *Ante casum à liberis facile pec-*
cap. 14. Is. *cata vitantur, sed si nolunt vitare cum possunt,*
Serm. 24. *postea non possunt si volunt, quia perfectè velle non*
cap. 14. Is. *possunt. Et post ipsum Aëlredus: Porrò qui*
Serm. 24. *ipsis passionibus manus dederit, & se servituti*
cap. 14. Is. *tradiderit vitiorum, omni virtute spoliatus im-*
Serm. 24. *berbis, & quasi in fœminam resolutus agnoscitur.*
cap. 14. Is. *Videat charitas vestra, Fratres, multò facilius est*
Serm. 24. *ante lapsum vitia declinare, quàm datam eis se-*
cap. 14. Is. *mel manum eorum potestati subducere. Quod si*
Serm. 24. *vinculis consuetudinis quis fuerit irretitus, in*
cap. 14. Is. *omnibus debilis, & inermis, & quasi fœmineus*
Serm. 24. *invenitur. Et hoc, ait S. Prosper, fit justò*
cap. 14. Is. *Dei iudicio, ut qui cupiditati resistere nolimus*
Serm. 24. *merius l. 2. ingressuræ, jam resistere nequeamus ingressæ.*
cap. 14. Is. *Ex quo salubriter infert S. Gregorius:*
Serm. 24. *Malè ergò, inquit, mederi concupiscentiæ mor-*
cap. 14. Is. *bo satagit, qui adhuc explere concupiscentias pec-*
Serm. 24. *cando cogitat, ut quiescat: tantò quidem erit*
cap. 14. Is. *post peccatum concupiscentia major, quantò ipsa*
Serm. 24. *sibi esse incipit peccati delectatio gratior.*

Hæc itaque prava affectio seu malus
 amor ita auctus & roboratus ut contra-
 rios sibi renisus plenè evicerit, pertinaci-
 ter facit animam Dei iussis resistere: pro-
 pter quod scriptum est: *Impius cum in pro-*
Prov. 18 *fundum venerit peccatorum, contemnit.* Hunc
vers. 3. *sal-*

Saltem concedit Appendix difficulter
 converti ; nec immeritò : est enim obsti-
 natio unum è peccatis in Spiritum San-
 ctum , cujusmodi propter summam ar-
 duitatem dicuntur irremissibilia. Propter
 quod dum talibus obstricti convertuntur,
 dicit eos S. Thomas , omnipotentiâ &
 misericordiâ Dei quasi miraculosè spiri-
 tualiter sanari. His proinde præcipuè con-
 venit , quod generaliter dixit Bernardus :
Difficilis prorsus res est , & soli divina virtuti
possibilis , susceptum semel peccati jugum a cervi-
cibus excutere ; quoniam qui facit peccatum ser-
vus est peccati ; nec est jam liberari nisi in manu
forti. Et ante ipsum Gregorius : Flagitio-
rum conversio facilis non est.

2. 2. quest.
 14. q. 3.

Serm. de
 trip. Miss.

Lib. 5. c. 4.
 in l. 1. reg.

§. II.

Non soli obstinati difficulter convertuntur.

Verùm non rectè id ad solos obstina-
 tos restringit Appendix, secùs affe-
 rens de non obstinatis. Non enim omninò
 obstinatus erat Augustinus, dum jam bo-
 nam voluntatem habebat, ut Deum gratis
 coleret, atque auditâ Victorini conversio-
 ne exardebat ad imitandum : sed tamen adhuc
 prægravari se sentiens , *Illi rei ergò suspira-*
bam , inquit , ligatus non ferro alieno , sed meâ

L. 8. Conf.
 cap. 5.

lofis
 c il-
 pec-
 unt,
 e non
 ò qui
 rituti
 im-
 itur.
 us est
 is se-
 uod si
 , in
 neus
 justo
 imus
 essa.
 ius :
 mor-
 s pec-
 erit
 ipsa
 alus
 tra-
 naci-
 pro-
 pro-
 unc
 sal-

ferreâ voluntate. Velle meum tenebat inimicus & indè mihi catenam fecerat, & constrinxerat me: quippè ex voluntate perversa facta est libido; & dum servitur libidini, facta est consuetudo; & dum consuetudini non resistitur, facta est necessitas. Quibus quasi ansulis quibusdam sibi innoxis, unde catenam appellavi, tenebat me obstrictum dura servitus; voluntas autem nova, quæ mihi esse cœperat, ut te gratis colerem, fruiquè te vellem, Deus sola certa jucunditas, nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam, &c.

Hanc difficultatem, quam etiam non obstinati, sed utcumquè jam converti volentes patiuntur, proprio experimento edoctus, pulchrè exponit commentatus in Psal. 106. quempiam proferens jam perductum in viam fidei: Cum ergo, inquit, ibi fuerit, jam sciens quid observare debeat, nonnunquam sibi multum tribuendo, & quasi de suis viribus presumendo, incipit conflagere velle bello contra vitia, & propter superbiam superari. Invenit ergò se ligatum difficultatibus cupiditatum, & non posse viam propter compedes ambulare. Inclusum se sentit difficultate vitiorum & tanquam muro impossibilitatis erecto, portisque clausis, quâ evadat, ut rectè vivat, non invenit. Jam scit quomodo vivere debeat; prius enim in errore erat & famem veritatis patiebatur.

PECCATORIS. 85

liberatur: accepit autem jam cibum veritatis, & positus in via, audit: vive benè secundum quod nosti; antea enim non noveras quemadmodum viveres, modò accepisti & nosti. Conatur & non potest: ligatum se sentit, exclamat ad Dominum, liberat Dominus de necessitatibus, rampit vincula difficultatis, constituit in operationem equitatis, &c. Hanc magistri sui doctrinam secutus est, & in suum ad eundem Psalmum commentarium transtulit S. Prosper.

Eandem & in volentibus difficultatem agnovit magnus Gregorius: *Qui peccat, in rete mittit, non cum voluerit ejicit, sic qui in peccatis se dejicit, non mox ut voluerit surgit.* Et iterum: *Sapè nonnulli à pravis actibus exire cupiunt, sed quia eorundem actuum pondere premuntur in mala consuetudinis carcere inclusi à semetipsis exire non possunt.* Denique ut alia, ne fusior sim, præteream, volentes intuebatur idem egregius Doctor cum dixit: *Quibus ergò peccata dominantur per se ab eorum jugo liberari nequeunt, nam sapè ad Deum cum precibus veniunt, liberari petunt, sed exaudiri non possunt: divino siquidem judicio cum eis agitur, ut qui noluerunt mala vitare cum possent, non possint vitare cum volunt.* Et qui spontè incurrunt mala præcognita, fugere non possint experta. Et ante

Hom. 5. in Jerem. Gregorium S. Cyrillus Alexandrinus :
Resipiscentes , & initium conversionis habentes , aiunt , peccavimus & non obedivimus . Neque enim simul ac volumus obedire , continuò obedi- mus . Etenim tempore opus est , sicut in vulne- ribus ad curationem , sic in conversione ad plenè & pure convertendum se ad Deum .

L. de simi- lit. c. 189. Hossecutus S. Anselmus (sivè ut alii vo-
 lunt quispiam Discipulorum ejus) *Jocatur diabolus , inquit , cum hominibus multis , quos ir- retitos suis laqueis pro sua voluntate in diversa vi- tiorum impedimenta pertrahit . Sunt enim qui- dam (ut v. g. dicam) avaritiæ seu luxuriæ & simi- lium flammis succensi , ex mala consuetudine illis addicti . His contingit aliquando , ut sua facta con- siderantes , fleant , sequè amodò è talibus cessa- turos ore promittant , & more avis irretitæ libe- ros se volare autument . Sed quia pravo usu irre- titi ab hoste tenentur , nolentes in eadem vitia dejiciuntur , fitquè hoc sæpiùs , nec omnimodè li- berantur , nisi magno conatu & gratiâ funis rumpatur prave consuetudinis . Anselmo non- nihil posterior Aëlredus : Scit qui ex- pertus est , inquit , quomodo vitis subditus mi- serabiliter ab ipsis concutitur , & quasi obsessus undique lapidatur . Omnis enim qui facit pec- catum , servus est peccati . O dura servitus ! que etiam animum renitentem plerumque cogit ad vitia , cum violentiâ malæ consuetudinis ad illud*
 im-

Ser. 15. in Isaiam.

PECCATORIS. 87

impellitur vitium, quod jam detestatur : ut mi-
rum in modum & peccatum ita velit ut faciat,
ita nolit ut ploret.

Omittere hic nolim Venetensem Pa-
triarcham B. Laurentium Justinianum ;
nam & ipse volentem & conantem at-
tendebat dicens : *Vsitata namque culpa obli-
gat mentem ut nequaquam surgere possit ad recti-
tudinem. Conatur & labitur, quia ubi sponte
diu perstitit, ibi etiam cum noluerit cadit. Lex
enim peccati est violentia consuetudinis, qua
trahitur injustus animus, eo merito quo in eam
volens lapsus est, ad quam quodam progressu per-
venit anima. Primò fit titillatio delectationis in
corde, deinde consensio, tertio operis perpetratio,
postremo consuetudo, in quam deveniens anima
suorum extra se trahitur vinculis peccatorum.*
Priora verba ex D. Gregorio sumpta
sunt, quæ etiam profert & approbat S.
Bonaventura lib. 3. Pharetræ cap. 12.

Lig. vita
tom. 9. de
pensis. 6. 3.

Pulchrè id totum elucidat & confirmat
S. Bernardus : *Tripliciter, inquit, mihi vi-
dentur homines esse sub Principe tenebrarum.*
*Primum quidem nec volentes nec nolentes : quod
convenit his qui necdum habent voluntatis usum :
sunt tamen vasa iræ propter originale peccatum,
donec alligato forti vasa ejus diripiat fortior per
Sacramentum adveniens. Secundo modo volentes,
cum jam voluntariè peccant. Tertio quoque mo-*

Serm. 8. de
div. c. 5.

do nolentes, cum jam resipiscere vellent, nisi quod peccati consuetudine miserabiliter obligati, justo Dei iudicio, qui in sordibus sunt sordescunt adhuc. In quo tertio statu laborasse videtur Prodigus ille filius, & verè prodigus nimis, qui non modo dissiparat sua, sed & semetipsum subiecerat miseræ servituti, infelix venundatus sub peccato: cum ad se reversus ait: QUANTI MERCENarii IN DOMO PATRIS MEI ABUNDANT PANIBUS: EGO AUTEM HIC FAME PEREO! Si quis expertus est in semetipso, facile, credo, in his verbis animum miserabilem recognoscet. Quis enim peccati consuetudine obligatus non se felicem reputaret, si datum ei esset esse tanquam unum ex his, quos in sæculo tepidos videt viventes sine crimine, minime tamen quærentes quæ sursum sunt, sed quæ super terram? QUANTI, inquit, MERCENarii IN DOMO PATRIS MEI ABUNDANT PANIBUS! id est, consolantur in innocentia sua, & fruuntur propria conscientie bono; ego autem hic fame pereor: insatiabilibus crucior peccatorum desideriis & affectibus vitiorum! Porro qui pleno affectu vitiis addicti sunt, ut inde destinato proposito nolint abscedere, nondum arduam sibi sentiunt sui in meliora mutationem, nondum eis difficile apparet motus suos, quibus spontè & ex toto corde obsequun-

PECCATORIS. 89

quuntur, cohibere & indè amorem avertere. Cùm verò id attentare cœperint, tum quoque qualiter peccatorum suorum funibus peccator constringitur, proprio experimento incipiunt agnoscere. Peccati jugum, quod ad suscipiendum leve est, quàm sit ad excutiendum grave, probant cùm id jam volunt deponere: cujusmodi gluten sit inveteratus amor, quàm fortiter suo objecto animam affigat, vident cùm indè sese conantur expedire, & sese non debitè expediunt, nisi ille subveniat qui istam expeditionem promittebat, cùm dixit: *Omnis qui facit peccatum, servus est peccati. Si ergò vos Filius liberaverit, verè liberi eritis.* Difficilis proindè obstinatorum est conversio; sed difficultatem tum maximè percipiunt, cùm obstinati esse desinunt, & sese incipiunt jam velle convertere.

Ioan. 8. v.
34. 36.

Ex his jam patet quàm non immeritò dixerit Rev. Pater Paulus Zehentner Societatis J E S U Theologus: *Multorum non levis error est, cùm putant, quàm obvia est peccatori poenitentia, tam eidem esse facilem & expeditam.* Et infrà: *Gemmula ista coelestis gratiae, cujus jacturam facit impius venator libidinis suae, tametsi recuperabilis sit, non tamen obvenit nisi multùm sudanti & aestuanti, & gementi*

L. 3. prom.
male spei §.
1.

menti & dolenti, & deprecanti, & detestanti facinora sua : atque ut pronum est humanae infirmitati magni Dei favoribus excidere, sic restitui est operosum.

C A P U T VIII.

*Vtrum aequè facile quis sit dispositus, ut absolva-
tur, sive tantum habeat peccata venialia, sive
etiam multa mortalia, praesertim con-
suetudine inveterata?*

Inutilis forsan cuiquam hujus quæ-
stionis judicabitur propositio : hebes
quippe est aut rudis, cui non ejus sit
manifesta veritas. Tamen Appendici, ut
in aliis plerisque quæstionibus, ita & hic
mos gerendus fuit. Cum enim peccato-
ri, non ut ei luberet, sed instanter per-
severanterque petenti, quærenti & pul-
santi poenitentiae gratiam Manuductio
dixisset esse promissam, atque id paupe-
ris viduae, atque importuni amici para-
bolis confirmasset : Contra, ait Appendix
num. 255. *verum est quod Christus ibidem
hortetur ad instantiam orationis : sed nihil ad
rem : aliàs sequeretur, idem faciendum illis,
qui cum solis peccatis venialibus vadunt ad con-
fessionem : nam gratia contritionis aequè ipsis est
super-*

Supernaturalis, & à Deo obtinenda ac maximo peccatori.

Verùm illegitimus est à venialibus ad mortalia processus; aut si quis legitimus sit, assertam à Manuductione doctrinam non evertit, sed confirmat. Illegitimus est, quia mortalium pœnitentia lapso peccatori & ad agendum est operosior, & ad impetrandum difficilior. Etenim graviora delicta, ut majores offensæ sunt, ita quoque amplius deflenda sunt, & majori animi detestatione abjicienda, quæ dicit August. *Nisi per vehementissimam molestiam humiliationis cordis, & contritionis spiritus, & tribulationis pœnitentiæ non relaxari.*

Qui verò, ait Hieronymus, *levi peccatorum sorde maculatus est, levioribus purgatur monitis.*

Deindè dum à mortalibus surgitur, necesse est omnium & singulorum voluntatem deponere, adeò ut verè pœnitens non sit, qui vel uni è gravioribus delictis manet addictus. *Non potest esse verè pœnitens,* ait S. Thomas, *qui de uno peccato pœnitet, & non de alio. Si enim displiceret ei illud peccatum quia est contra Deum super omnia dilectum (quod requiritur ad rationem veræ pœnitentiæ) sequeretur quod de omnibus peccatis pœniteret.*

Serm. 34.
de div. cap.

12.

In cap. 2.
Hier.

3. p. q. 86.

3.

§. I.

De venialibus facilior est pœnitentia.

H Ujusmodi autem à venialium pœnitentia abest necessitas. Fieri enim potest ut quis verè, id est, sufficienter ad ejus remissionem pœnitet de uno veniali, & non de alio: de majori & non de minori: & fieri quandoquè potest è converso, dum v. g. uni, non alteri afficitur, metu aut alicujus commodi desiderio; non hoc sed alia à quibus hæc absunt, paratus est deserere. Displicet subindè & ipse numerus, ut quamvis singulorum displicentiam à se non obtineat, simpliciter tamen improbet, se toties in hoc genere excessisse. Adde nunc majorem enormitatem, turpitudinem, aliasquè circumstantias, ob quas sæpenumerò unum, & non aliud ab affectu excluditur. Insuper omnia & singula graviora delicta cavere sit nobis Dei gratiâ possibile: *Sicut enim*, ait quidam Veterum, *Ser. 56. de sine minutis peccatis nullus umquam aut fuit aut temp. Aug. esse poterit: ita sine capitalibus criminibus, dominante & auxiliante Deo, omnimodis esse possumus & debemus. Propter quod ad mortaliū pœnitentiam, satis non est, eorum vo-*
lun-

luntatem deponere, nisi etiam quis statuat ab iis omnibus continere; ac per hoc & ea media, quibus ad hoc efficiendum illi opus esse prudenter judicatur, velit assumere. Tametsi enim morbum oderit æger, eumquæ abesse optet ac sanitatem adipisci; non tamen absolutâ id vult voluntate, si remedia ad excludendum morbum, ac sanitatem comparandam necessaria detrectet subire. Sic sunt nonnulli, quibus displicet sua infirmitas, quâ se vident ad consueta sine cessatione relabi, displicent illis relapsus, à quibus se vellent continere; sed tamen id adhuc simpliciter non volunt, ac per hoc non debitè poenitent, si ad superandam infirmitatem, & præcavendum recidivum necessariò vitanda aut adhibenda vitare renuant aut adhibere. Ex quo elucet quàm meritò à S. Carolo Confessariis dictum sit: *Fam verò non solùm absolvere eos non possunt, qui peccato mortali valedicere constanter non decernunt, sed nec illos etiam, qui quamvis asserant peccatum se velle deserere, tamen unà dicunt, videri sibi non se commercium illius esse relicturos, nisi ea velint remedia apponere, sine quibus Confessarius judicat ad vomitum redituros.*

*Instruct.
Past. p. 2. c.
c. 15.*

pœ-
fieri
ien-
uno
ci &
po-
al-
nodi
hæc
licet
fin-
neat,
es in
ajo-
liaf-
me-
clu-
iora
offi-
um,
it aut
, do-
ossu-
orta-
vo-
lun-

§. II.

Non omnia venialia in hâc vita cavere possumus.

ALia est venialium ratio. Hæc omnia cavere optare possumus, sed in ista mortali vita perficere non possumus: propter quod & Sanctissimorum *Ioan. 1. ep. c. 1. v. 8.* vox est: *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est.* Etenim: *In Ps. 118. cont. 3.* Quoniam tentatio est vita humana super terram, etiamsi à criminibus longè simus, ait D. August. non tamen deest, ubi desideris peccati vel facti, vel dicti, vel cogitatu obediamus, quando adversus majora vigilantibus quedam incautis minuta surrepant.

§. III.

Venialium citiùs quàm mortalium remissio obtinetur.

EJusmodi quidem minores defectus etiam in particulari longè difficilius plerumque quàm majora & graviora delicta vitamus, ac per hoc facilius quoque est, hæc quàm illa absolutè cavenda proponere. Et tamen ut S. Bonaventura, & *Brevil. p. 3. c. 8.* vera asserit doctrina, citiùs est venialium quàm mortalium veniam obtineri: ex quo

quo

quo discimus, non æquè perfecto utrobique opus esse abstinendi proposito. Discrimen hoc inter mortalia & venialia Justorum delicta notavit S. August. *De 10.*
 Dum dixit: Ne putetis, Fratres, quia facienda *chordis cap.*
 sunt quotidie adulteria, & eleemosynis quoti- *II.*
 dianis mundanda sunt: ad illa majora scelera non
 sufficiunt quotidianæ eleemosynæ, ut ea mundent.
 Aliud est ubi mutes vitam, aliud est ubi toleres
 vitam. Illa mutanda est: si mæchus eras, noli
 esse mæchus: si fornicator eras, noli fornicari:
 si homicida, noli homicida esse: si ibas ad ma-
 thematicum, & ad cæteras pestes sacrilegas,
 jam desine. Arbitraris hæc, nisi fieri desinant,
 quotidianis eleemosynis posse mundari? Illa dico
 quotidiana peccata, quæ aut linguâ facile com-
 mittuntur, ut est verbum durum, aut cum la-
 bitur aliquis in risum immoderatum, aut in
 hujusmodi nugas quotidianas. In ipsis concessis
 peccata sunt: cum ipsa uxore si exceditur concum-
 bendi modus procreandis liberis debitus, jam pec-
 catum est: in ipsis alimentis, quæ utique con-
 cessa sunt, si fortè excedis modum, & ampliùs
 accipis, quàm necesse est, peccas. Quotidiana
 sunt ista quæ dico, sed tamen peccata sunt, &
 non sunt levia, quia plura talia peccata dicimus,
 Fratres, quotidianis eleemosynis posse mundari:
 Non tamen sine debita ab eis conversio-
 ne. Nam exclusivè accipiendum est,
 quod

Serm. 34. de divers. c. 12. quod idem S. Doctor alibi de his minoribus potissimum differens ait : *Omnia ergò præterita conversis (nonnisi conversis) dimittuntur.*

Serm. de trip. Mis. Augustinum secutus est Bernardus. *In his, ait, à quibus abstinere non possumus, dum gestamus corpus peccati, ad salutem sufficere potest penitentia quotidiana. At in gravioribus quidem, & quæ peccata ad mortem sunt, opus est non solum penitentiâ, verum etiam continentia. Itaque, consolando ait alibi, Iudâ & Jerusalem, nolite timere, si perfectionem, quam desideratis, nondum potestis adipisci; sed quod minus habet imperfectio conversationis suppleat humilitas confessionis, & imperfectum vestrum videbunt oculi Dei. Propterea enim mandata sua mandavit custodiri nimis, ut videntes imperfectionem nostram deficere, & non posse implere quod debet, fugiamus ad misericordiam & dicamus: Quoniam melior est misericordia tua super vitas; & qui non possumus in vestitu innocentia, seu justitia, appareamus vestiti confessione.*

Introdutionis ad vitam devotam lib. 2. c. 19. Hæc ad solamen eorum qui circa venialium confessionem nimiam sollicitudine anguntur: & ex adverso qui sic nimiam incuriam laborant, cogitent hæc duo monita Salesii: habe semper veram displicentiam de peccatis, quæ confiteberis quantumvis parva sint, cum firma resolutione de-

inceps

inceps emendandi te: abusus est confiteri aliquod peccatum cujuscumque generis illud sit five mortale, five veniale absque eo quod velit se ab eo purgare. Hæc ille.

§. IV.

Pro quorundam venialium pœnitentia impetrandâ, laborum & precum instantiâ opus est.

ITaque à venialium ad mortaliū pœnitentiam non debita fit ratiocinatio, neque ex illius facilitate huic difficultati præscribitur. Addo nunc & ipsam venialium pœnitentiam labore & precum instantiâ haud rarò debere obtineri. Etenim si quis (ut sunt plerique) venialibus quibusdam affectibus sit implicitus, potest quidem his affectibus nondum exclusis sufficientem de aliis pœnitentiam agere, attamen ut & ipsis affectibus renuntiet, ut oportet, ac debitè ab iis resurgat, multo ei opus est studio, multâ prece, multumque repetitâ. Noverunt hoc qui attentant, frequenter velle adjacet eis, sed tamen non inveniunt & facere, nisi petendo, quærendo, pulsando, à quo habent desiderium, impetrent & effectum. A quo si ad mortalia argumentari licet, adversus Appendicem est concludendum.

G

Sj

Si enim hoc modo à suis vitiis minoribus
justo sit resurgendum, quid mirum, si &
impio peccatori, ut à consuetis suis mor-
tiferis delectationibus amorem removeat
atque de iis simul omnibus, ut oportet,
pœniteat, pii laboris atque orationis in-
incumbat necessitas?

C A P U T I X.

*Vtrum aequè facile ad pœnitentiam convertatur is
qui sæpè relabatur, atque inveteratam morta-
liter peccandi habet consuetudinem, ac ille,
qui semel dumtaxat est lapsus?*

DIxerat cap. 12. Manu ductio,
sæpiùs recidivos non sic facile ac
illum qui semel dumtaxat lapsus
est, absolvendos, quòd illorum præ isto
difficilior sit conversio. Ad hoc Appen-
dix: *Concedo*, inquit num. 271. *loquendo de
totali conversione, nego de inchoata.* Inchoa-
tam intelligit, quæ ad Sacramenti susce-
ptionem justitiamque sufficiat, quam
proinde eadem facilitate vult ab utrisque
comparari.

Verùm non hoc sentit, cujus hîc vi-
deri vult inniti auctoritate, S. Gregorius.
L. 4. mo. c. 27. Etenim *lib. 4. moral. 27.* quatuor ponit
mo-

mo-

modos, quibus interior consensus peccato data consummetur in opere. Primus est ipsa consensus adhuc hærens in corde, quam sequitur pravi operis completio; dehinc in consuetudinem ducitur; ad extremum verò vel falsæ spei seductionibus, vel obstinatione miseræ desperationis enutritur. *Cum enim culpa, inquit, in usum venerit, ei jam animus etiamsi appetat, debilius resistit: quia quot vicibus prave frequentationis astringitur, quasi tot vinculis ad mentem ligatur. Vndè fit ut enervis animus, cum solvi non valet, ad quædam se solatia falsæ consolationis inclinet: quatenus venturum judicem tantæ sibi misericordiæ spondeat, ut eos etiam, quos arguendos invenerit, penitus non occidat. Cui rei hoc deterius accidit, quod ei multorum similium lingua consentit. Sciendum quoque est, quod tres illi modi peccantium juxta descensus sui ordinem facilius corriguntur, quartus vero iste difficilius emendatur. Vndè & Redemptor noster puellam in domo, juvenem extra portam, in sepulchro autem Lazarum suscitavit. Adhuc quippe quasi mortuus jacet in domo qui latet in peccato. Jam quasi extra portam educitur, cujus iniquitas usque ad inverecundiam publicæ perpetrationis aperitur. Sepultura vero aggere premitur, qui in perpetratione nequitie etiam usu consuetudinis pressus gravatur. Sed hos ad vitam miseratus re-*

Ibid. cap. 25.

moribus
m, si &
is mor-
moveat
portet,
onis in-

ertatur is
n morta-
ac ille,

ductio,
acilè ac
t lapsus
oræ isto
Appen-
uendo de
nchoa-
i susce-
quam
trisque

hïc vi-
gorius.
r ponit
m o-

vocat: quia plerumquè divina gratia, non solum in occultis sed etiam in apertis iniquitatibus mortuos & mole prava consuetudinis pressos, respectus sui lumine illustrat. Quartum verò mortuum Redemptor noster nuntiante discipulo agnoscit, nec tamen suscitatur, quia valde difficile est, ut is, quem post usum mala consuetudinis etiam ad ultimum adulantium lingua excipiunt, à mentis sua morte revocetur.

Tres, inquit, illi modi peccantium juxta descensus sui ordinem facilius corriguntur. Secundus primo difficilius, sed minus arduè quàm tertius. Cum enim pravo consensui adjungitur pravi operis completio, hanc sequitur ejusdem operis prava delectatio, quâ prior mala cupiditas amplius nutritur & roboratur, ut jam arctiùs & tenaciùs eidem objecto animam alliget. Pulchrè id elucidat Augustinus exponens istum Psal. 9. versum: *In muscipula ista (ubi nos legimus: in laqueo isto) quam absconderunt, comprehensus est pes eorum. Muscipula, ait, occulta est dolosa cogitatio. Pes anima rectè intelligitur amor: amore enim movetur tamquam ad locum quo tendit. Locus autem animæ non in spatio aliquo est, quod forma occupat corporis: sed in delectatione quò se pervenisse per amorem latatur... Pes ergò peccatorum, id est, amor comprehenditur in muscipula, quam*

quam

quam occultant: quia cum fraudulentam actionem consecuta fuerit delectatio, cum eos traderit Deus in concupiscentiam cordis eorum, jans illa delectatio alligat eos, ut indè abrumpere amorem, & ad utilia conferre non audeant: quia cum conati fuerint, dolebunt animo, tamquam pedem de compede exuere cupientes. Cui dotori succumbentes à perniciosis delectationibus nolunt abscedere.

Hæc tamen non sic dixerim, ac si universaliter completo opere, difficiliùs aut tardiùs resurgatur. Ipsa enim peccati turpitudine magis apparet in opere, & citiùs animam ob ea, quæ egit, facit confundi: quod, ut rectè Cyrillus Alex. *Hom. 5. in Principium bonorum est.* Hinc illud Hieronymi: *Rubor vultus pudoris indicium est.* Et *In cap. 7. conscientia peccatorum lucet in facie, spesque salutis est, quando delictum sequitur verecundia.* Eapropter Richardo à S. Victore nolim dissentire dicenti: *Quamvis peccatum actionis secundum aliquid sit majus peccatum, tamen cogitationis secundum aliquid est periculosius.* Nam peccatum actionis, quamvis fortè majus sit ad reatum, peccatum tamen cogitationis vide ne fortè difficilius sit ad sanandum. Peccatum enim manifestum quò magis erubescimus, eò sæpè maturius corrigimus. Sæpè etiam culpa per actionem manifesta, vel admonitione corrigitur, vel

De statu inter. hom. tr. 2. cap. 5.

ultione percussa ab invito deseritur. Hinc est quod in Evangelio Lucae prius juvenis mortuus extra domum elatus resuscitatus legitur, quam puella mortua quæ adhuc intra domum invenitur. Hoc tamen D. Gregorii doctrinæ contrarium non est, nam & sæpè experta delectatione roborata & aucta cupiditas vincit pudorem.

§. I.

Post peccatum sæpius commissum difficilior est conversio.

Id verò maximè tum fit, si sæpè aut diu pravis saturandis desideriis & malæ percipiendæ delectationi insistitur: ex hoc enim arctiùs muscipulæ peccatorum pes, id est, amor comprehenditur & concluditur, ut jam indè extrahi difficile sit & operosum. Propter quod dicebat

Loco citato. Gregorius: Cum culpa in usum venerit, ei jam animus, etiamsi appetat, debilius resistit: quia quot vicibus prave frequentationis astringitur, quasi tot vinculis ad mentem ligatur. Hinc alibi

Lib. 13. mor. c. 10. dicit: Facile inimico resistitur, si non ei vel in multis lapsibus, vel in uno diutiùs consentiatur. Sin verò ejus suasionibus anima subesse consueverit, quantò se ei crebriùs subjicit, tantò eum sibi intolerabiliorem facit, ut ei reluctari non valeat.

Hic

Hic jam est tertius peccantium gradus, à quo cæteris difficilius quisque convertitur, non solum conversione totali, quæ scilicet omnes ex malo usu acquisitos habitus excludat, ut admittit Appendix, sed & illa quæ ad justitiam satis sit. De hac enim agit Gregorius, dum ad similitudinem trium mortuorum à Christo resuscitatorum tria peccantium genera ab ipso dicit ad animæ vitam, hoc est justitiam revocari.

Neque unius Gregorii est ista comparatio: diu ante Gregorium eam adhibuit Augustinus, & ex utroque S. *Super Ioan. cap. 12.* Thomas in Catena, quod deinceps Scripturæ Interpretes atque alii Ecclesiastici tractatores communiter sunt secuti, ut id jam hodiè in concionibus sit pervulgatum. Unanimes autem omnium consensu consuetudinariorum persona Lazaro tribuitur, non eâ facilitate, quâ cæteri ad vitam resuscitato; ut intimetur, ipsos præ aliis difficilius ad justitiam resurgere. Tum quippe; uti ex Augustino adducit S. *Ibidem.* Thomas, *Fremuit Dominus, lacrymavit, voce magnâ clamavit, quia difficile surgit, quem moles consuetudinis premit. Turbat se ipsum Christus, ut tibi significet, quomodo tu turbari debeas, cum tantâ mole peccati gravaris & premeris.*

neris. Fides hominis sibi displicentis fremere debet in accusatione malorum operum, ut violentia poenitentia cedat consuetudo peccandi.

§. II.

Perperam adversus hæc allegatur in Appendice auctoritas S. Gregorii.

Nihil autem adversum hæc valent, quas hic confirmando proposito suo profert Appendix, Gregorii auctoritates. Dixit quidem hic S. Pontifex, Lib. 22. mor. c. 13. cuique peccatori jam exordium illuminationis est humilitas confessionis; dum scilicet malum quod egit, non abscondendo & occultando defendit, sed agnoscendo & prodendo confitetur; sed quòd citò ac facilè inveteratus peccator, quemadmodum ad justitiam oportet, conversus sit, non dixit, quin potius, si Gregorio standum sit, ex iis quæ hætenus ex ipso prolata sunt, contrarium evici.

Insuper non ita hæc dixit, ac si omnem qualitercumque peccatum suum agnoscentem & confitentem debite putet conversum; hoc Gregorio contrarium est. Dilucidè enim mentem suam aperuit Lib 2. c. 3. in l. 1. reg. cum dixit: *Conversio autem peccatoris non est* in

PECCATORIS. 105

in humilitate confessionis, sed in renovatione interioris hominis, cum peccatori jam divina inspiratione correcto & malum dispiciet quod amavit, & bonum placet quod odit. Nam sunt nonnulli qui se & de nequitia accusant criminis, & pravitatem non corrigunt voluntatis: qui profecto converti ad Deum non creduntur: quia vera conversio in ore non accipitur, sed in corde, converti enim simul verti est. Conversio itaque peccatoris vera tunc est, cum ad Creatoris nostri beneplacitum, uterque noster homo reducitur, cum & caro nostra per iniquitatis odium cohibetur à perpetracione facinoris, & per amorem justitiæ mens se extendit ad intentionem bonæ operationis.

Sic Antiochus peccatum suum, non debite conversus, confitebatur, quando orabat hic scelestus Dominum, à quo non esset Lib. 2. Machab. cap. 9. vers. 13. misericordiam consecuturus. Peccatum suum confessus est & Saül, dum dixit: Peccavi quia prevaricatus sum sermonem Domini. Nec Lib. 1. reg. c. 15. v. 24. tamen (ait S. Fulgentius) est indulgentiam consecutus, quia cor ejus non erat rectum coram Deo. Illa enim peccati confessio ex timore fuit Lib. 2. de remiss. pecc. cap. 15. supplicii, non ex horrore peccati. Non odit quod fecerat, sed timuit quod nolebat, nec culpam conversatione culpavit, sed ad præsens divini furoris percussus, terrore contremuit.

Aliud profert Appendix Gregorii dictum

106 C O N V E R S I O

dictum ex hom. 26. in Evang. Hic Lazari refuscitatio & solutio accommodatur conversioni & absolutioni peccatoris. Lazarus enim CHRISTI potestate vivificatus, & jam foras è sepulchro egrediens, Discipulis traditus fuit institis suis solvendus : Hoc, dicit, modo peccatorem interiori conversione à CHRISTO resuscitatum, & jam foras per Confessionem prodeuntem, peccatorum suorum vinculis ab Ecclesiæ Ministris esse solvendum. Id verò assertæ hæctenùs Doctrinæ nec apparenter contrarium est : sin autem sufficere putet Appendix omnem qualemcumque Confessionem, jam habet responsum.

C A P U T X.

Quid circa traditam hæctenùs de Conversione peccatoris Doctrinam senserit S. Joannes Chrysothomus.

H Actenùs SS. DD. potissimum Augustini & Gregorii, præclarissimorum Ecclesiæ luminum auctoritate subnixus, modum comparandæ peccatori conversionis exposui. Chrysothomus tamen huc usque

que tantum non est omissus : ad ipsum fortassis provocabit Appendix , quem num. 245. dicit tutius audiendum , & infra aliquoties facit loquentem. Ego aureum os ejus veneror , non solum ob dicendi copiam , sed maximè ob doctrinæ ubertatem. Quanquam tamen adversus tales ac tantos ejus Collegas, quos hætenus protuli , si fortè aliter saperet , non facilè dixerim , tutius audiri : sed absit , id de tanto viro suspicer , & in hac parte ipsum à cæteris Ecclesiæ Proceribus arbitrer dissentire. Adhuc nobis scriptis suis loquitur , ipsum adeamus & audiamus.

§. I.

Juxta S. Chrysothomum peccati jugum difficulter excutitur.

DIxi ex S. Bernardo , difficilem rem esse susceptum semel peccati jugum cervicibus excutere , dicit & Chry- *Homs. 87.* sothomus : *Cum enim semel quasi vinolentiâ in Matth. vel insano furore oppressa sit ratio , difficillimum est respiscere , nisi generosissima sit anima , quæ opprimitur : periculosum certè , periculosum , inquam , est , perniciosissimis his passionibus locum concedere , quare oportet omni pacto rejicere ingressum*

gressum ipsarum, atque repellere: nam si comprehenderit animam atque superaverint, tunc sicut ignis ingentem ac siccam nactus materiam, maximam solent flammam accendere. Quare rogo atque oro, omnia faciamus, ut quasi macerata excludamus à nobis harum ingressum.

§. II.

Juxta S. Chrysothomum, diaboli jugo sæpius consentiendo, fit ipse quasi intolerabilis.

Dixi ex Gregorio pravæ diaboli suggestioni sæpius consentiendo, illum nobis ad resistendum fieri quasi intolerabilem, dicit & Chrysothomus:

Hom. 22. in Genes. Grave enim, grave est, dilecti, capi laqueis diaboli: anima enim postea quasi in retibus comprehensa trahitur, & sicut sus in luti volutabro oblectatur; sic & ista à mala consuetudine obruta, ne sentit quidem peccatorum factorem: ideò opus est, ut sobrii & vigiles simus, ne ab initio diabolo ingressum concedamus, ut ne dum obtenebrata fuerit nostra ratio, & excœcata mentis perspicacia, faciat quasi privato hujus solis lumine, ne valeas in radios Solis justitiæ contueri, & ita præceptis feraris.

§. III.

§. III.

*Juxta S. Chrysoſthomum flagitioſorum converſio
tempus requirit.*

Dixi ex eodem Gregorio, flagitioſorum converſionem non eſſe facilem: dixi ex Cyrillo Alexandrino *Hom. 3. de pœnit.* tempore ad eam opus eſſe, utrumque dicit & Chryſoſthomus: cùm enim ejuſmodi peccatores ad pœnitentiam, reſiſcentiamque fuerat adhortatus, ſed eodem primæ monitioni non obſecutos, pudibundos videbat ut ſecundò Eccleſiam accederent, hortationem reſumens: *Magis, ait, ingredi, quoniam quidem non obſervasti, quo iterùm audiens obſerves. Medelam ſi appoſuerit Medicus, neque priori te die purgaverit, num eam ruruſus die alterâ non apponet? Eſt quiſquam quercini roboris caſor, is quercum, ſi velit cadere, ſecurim accipit, incidit radicem: ſi plaga una percufferit, neque ceciderit infructuoſa arbor, nonnè ſecundam dederit, non quartam, non quintam, non decimam? ſic & tu fac. Quercus eſt fornicatio, glandes ferens irrationabilium animalium eſcam, multo tempore tua in mente radicata: in arborum circuitu tuam dejecit conſcientiam meus ſermo; meus ſermo ſecuris eſt, uno audiſti die: quomodò uno die cadat, qua tanto tempore radices immiſit? &c.*

§. IV.

III CONVERSIO

§. IV.

*Juxta S. Chrysoſthomum non ſolis obſtinatis
difficilis eſt converſio.*

Dixi ex Auguſtino, Gregorio, Ber-
nardo & aliis, non obſtinatis dum-
taxat, ſed & aliis difficilem eſſe conver-
ſionem: ſentit id & Chryſoſthomus:
non enim hi obſtinati erant, qui conver-
ſionis ſuæ cauſâ, ejus Conciones audi-
turi, Eccleſiam ingrediebantur, quibus
tamen dicit: *Uno audiſti die, quomodò uno
die cadat, quæ tanto tempore radices immiſit?*

§. V.

*Juxta S. Chryſoſthomum, Pœnitentia eſt unum
de perfectis donis à Patre luminum
descendentibus.*

Dixi ex Gregorio, Pœnitentiam eſſe
unum ex perfectis donis descenden-
Hom. 3. de tibus à Patre luminum, dicit & Chryſoſt.
Pœnitent. *Nobis igitur metiſſis, Fratres, medicinam in-
fundamus ſalutis pœnitentiam, magis verò à Deo
pœnitentiam ſuſcipiamus nobis medente. Dixi,
& præeuntem habui S. Fulgentium, à
L. de Incar. Deo quemadmodum ad pœnitentiam
& grat. cap. oportet, mutari voluntatem: dicit &
17. Chry-*

PECCATORIS. III

Chrysoſthomus : Si videris olim ebrium , *Ibid.*
 nunc jejunare ; ſi olim blaſphemum , nunc Theo-
 logum : ſi eum qui quandoque turpibus cantilenis
 os inquinaverit , divinis nunc Hymnis animam
 purgare ; mirare Dei longanimitatem , pœniten-
 tiamquè collauda , ac demutationem & conver-
 ſionem illius ſuſpiciens dic : HÆC MUTATIO
 DEXTERÆ EXCELSI.

§. VI.

*Iuxta S. Chryſoſthomum , Pœnitentia à Deo
 precibus eſt impetranda.*

Dixi ex Auguſtino & Gregorio pœ-
 nitentiæ & converſionis donum
 precibus à Deo impetrandum ; dicit &
 Chryſoſthomus : *Quemadmodum enim* *In Pſal.*
pluvia duram terram in quam decidit , vel ignis *129.*
ferrum mollit & humectat : ita vitiis induratum
animum talis oratio , & igne vehementius , &
plus quam pluvia mollit & humectat : eſt enim
anima tenera , & ad fugiendum facilis , ſed quod
iſti aqua ſepè uſuvenit , ut glacie concreſcat ;
ita etiam noſtra accidit anima , ut à peccato &
ſocordiâ indurat & lapideſcat. Magno ergo nobis
calore opus eſt , ut quod durum eſt , emolliat :
Hoc autem maximè efficit oratio. Dixi ex In-
nocentio magnis precibus Dei gratiam *Hom. 24.*
eſſe petendam : dicit & Chryſoſthomus : *in Matth.*

Att-

Auxilium Dei orationum perseverantiâ promeretur; propterea & petere præcepit, eisquè sedaturum spondit, nec tamen obiter postulare iussit, sed cum sedulitate multa & magna intentione.

Dixi ex Gregorio hâc sedulitate opus esse peccatori à peccato surgere volenti; In Ps. 129. dicit & Chrysothomus: Vidi sæpè mulieres propter virum peregrinantem & infantem egrotantem ita de profundis orantes, & tantos fontes lachrymarum emittentes, ut tandem voti sui essent compotes: si autem mulieres ita inflammantur in orationibus pro viro & infante: quænam verò venia dabitur, qui pro anima morte affecta mollis est & languidus?

§. VII.

Iuxta S. Chrysothomum non omnis qui peccatum suum agnoscit & confitetur, est conversus.

*D*ixi ex Gregorio non omnem qui peccatum suum agnoscit & confitetur debitè esse conversum, dicit & *Epist. 5. Chrysothomus Theodoro lapsò: Ceterum tu confiteris peccata, teque tui miseret supra modum: scio equidem satis: verùm id non requiro solùm, cupio autem ut te res aliqua iustificet, ut primum te obsequentem præbueris: Et postea; vehementer se damnare profiteriquè*
pes-

peccatorem commune est, ut sic dixerim, etiam cum infidelibus. Multos a scena tam viros quam mulieres quum turpitudinem suam perpendunt, sui miseret: at non collimant ad verum scopum: ideoquè istud, confessionem, nulla ratione nominarim: quia non est cum animâ compunctione, neque cum amaritudine lachrymarum, neque cum peccatorum abolitione quod ea sic enuntient.

§. VIII.

Juxta S. Chrysothomum graviorum delictorum pœnitentiæ conjungenda est continentia.

Dixi ex Augustino & Bernardo, graviorum delictorum pœnitentiæ conjungi oportere continentiam; propter quod dixi & ex S. Carolo, sic renuntiandum præteritis, ut simul congruis assumptis remediis satagatur de cavendis futuris; dicit & Chrysothomus eidem Theodoro: Ne igitur perindè peccatum atque accusator traduxeris: sed tanquam qui debet justificari per formam pœnitentiæ, quo pacto animam confitentis assiduâ curâ licebit continere, ne quando ad vitia relabatur: Dixerat & supra: Si uno velut nisu ad summum illud fastigium conscendere juberem, haud injuriâ gravatim tentares propter permixtam rei difficultatem

H

tem

tem: quando verò tantulum dumtaxat in presentia requiro, non dico quantum malis peractis debetur, sed quantulumcumquè eum qui hoc loci consistit, retinere sufficit, ne in contrarium relabatur: Quid dum cunctaris? quid refugis? quid te ipsum retrahis?

Viden Francisce Carole quid dicat, quem tutius putas audiendum? Viden quod una sit ipsius & cæterorum Collegarum ejus doctrina: illi & ipsis consentias & à nobis non dissentias.

§. IX.

Vt conversis Deus peccata remittat, non opus est tempore.

*Hom. 27.
in Genes.*

SED num. 245. inducis tu quoque Chrysoftomum loquentem: Dominum habemus misericordem & benignum qui non indiget tempore, tantum magno fervore & sobrietate ad ipsum accedamus, rejectis secularibus curis omnibus, & supernæ gratiæ innitamur: nam & Ninivite tantâ peccatorum multitudine aggravati, quia magnam & veram Pœnitentiam egerunt, non indigebant ampliori quam trium dierum tempore ad provocandam Dei bonitatem, & irritandam quæ adversum se lata erat, sententiam (qui adhuc non habebant Sacramentum Pœnitentiæ sicut nos.) Et quid dico

dico

dico Ninivitas? Latro in Cruce neque uno die opus habebat. Et quid dico uno die? Neque brevi hora. Tanta est Dei erga nos misericordia. Nam ubi viderit voluntatis nostræ firmum propositum, & ferventi desiderio ad se accedere, non tardat neque differt, sed accelerat, suamque solitam liberalitatem exhibens dicit: Adhuc loquente te dicam, Ecce adsum.

Assertam hoc loco Chrysofomi doctrinam totam recipio: Da peccatorem magno fervore & sobrietate ad Deum accedentem, rejectis secularibus curis omnibus, & supernæ gratiæ innitentem: Da magnam & veram pœnitentiam agentem: Deniquè da qui firmi propositi sit, & ferventi desiderio ad Deum accedit (de hoc enim loquitur Chrysofomus) & ipse confiteor nec brevi ei horâ opus esse, sed ilicò, saltem suscepto Sacramento, peccatorum remissione & justitiâ donandum. Ille enim hîc à Chrysofthomo descriptus, jam conversus est ac legitimè pœnitens, cui proindè longo tempore opus non est ut indulgentiam à Deo consequatur. Istud est quod assiduè Ninivitarum & latronis exemplis inculcat. Non ad temporis rationem, ait Theodoro lapsò, *Epist. 5.* sed juxta affectum animæ solet dijudicari pœnitentia. Et alibi: non tempus æstimatur, sed pœnitentis modus extinguit peccatum. *Hom. 5. de pœnit.*

§. X.

*Quaestio hinc non est an tempore opus sit ut conver-
sis Deus peccata remittat : sed an brevi tempore
conversio peragi soleat? sive an Deus illam, con-
suetudinariis praecipue, tam citò dare soleat?*

V Erùm non hoc nunc agitur : quæ-
stio est an lapsus peccator, maxi-
mè mortiferis cupiditatibus fervire con-
suetus, cito & absquè labore sic illis ex
corde renuntiet, ut rejectis sæcularibus
curis omnibus firmo proposito & magno
fervore & sobrietate ad Deum accedat,
magnamque ac veram pœnitentiam agat.
Factum id est in latrone ac per hoc fieri
potest : *Neque enim Deo, ut supra ex Ber-
nardo dixi, difficile est de subito perfectam dare
contritionem.* Sed id regulariter non fieri
& S S. Patrum testificatione & ipsis
quotidianis experimentis cognoscimus.
Et si Chrysothomum interrogemus, re-
spondebit hujusmodi *difficillimum esse resi-
piscere.* Dicit *malam arborem, hoc est pra-
vum affectum usu in animo radicum
uno die non posse dejici.* Testabitur peccato &
*socordiâ suâ sic subindè animam indurari & la-
pidescere ut magno ei calore, nempe divi-
ni amoris de Dei inspiratione conce-
pti*

pti

pti, opus sit, ut durities ejus emolescat.

Tibi displicet Manuductio, quòd ad labores & preces ejusmodi peccatores hortetur; tibi displicet quod satis ei non sit brevis paucarum linearum oratiuncula: sed rogo non displiceat Chrysothomus; nihil enim illa dicit, quod non ampliori phrasi & grandiori eloquio dicit & ipse. Nec te si librum ejus videris id potuit latere. Illo ipso enim quem citas loco, statim post verba à te prolata subsequitur: *Itaque exauditurus est & nos si voluerimus in paucis diebus istis studii specimen quoddam afferre, & jejunii subsidio non abuti, & excussa sordidiâ continuis precibus placare Dominum, calentes profundere lachrymas, delicta nostra sedulo confiteri, & quasi medico proponere vulnera nostra & animarum ulcera declarare, nec abjicere quam iste dat medicinam, nec non & alia quæ à nobis exiguntur afferre, animo, inquam, conteri & compungi, eleemosynam dare largam, affectiones quæ mentem nostram interturbant refrænare, & ex anima eliminare, ut neque ab divitiarum cupiditate expugnemur, neque injurias illatas vindicare cupiamus, neque hostiliter in proximum affecti simus.* Hom. 27.
in Genes.

Profers & alia nonnulla ex Chrysothomo testimonia, sed hæc præcipuè sa-

118 C O N V E R S I O
tisfactionem concernunt, de qua infra
suus erit differendi locus.

C A P U T X I .

*Vtrum ad sufficientem conversionem necessarium
sit vitiosos habitus malè vivendo comparatos,
cæterasquè peccatorum reliquias jam
esse exclusas ?*

NUm. 262. concedit Appendix
malam peccandi consuetudi-
nem superatu esse difficilem, sed
negat quousque illa superata fuerit ; ab-
solutionem esse differendam. Cui sanè
intellecto, neque Manuctio contraria
est, neque ipse velim refragari. Plenè
superatam tum intelligo dum acquisitis
per illam pravis habitibus animus purga-
tus fuerit, atque à contractâ inde ad re-
labendum infirmitate sanatus. Id autem
necessarium non esse ut debitè quis con-
versus sit atque justitiæ percipiendæ ido-
neus, appposito exemplo confirmat D.
*T. de conv. Bernardus. Interdum, ait, corporeus oculus,
ad cler. cap. non adhuc festucâ manente, sed jam sublatâ, vel
17. exsufflatâ, aliquamdiu caligare videtur. Quod
quidem & ipsum & in interiori oculo qui in spi-
ritu ambulabat, sæpius experitur. Neque enim*
uo

PECCATORIS. 119

ut ferrum extraxeris, continuo vulnus redditum est sanitati. Sed tunc primum necesse est adhibere fomenta & operam dare curationi. Nemo ergo sentinam ejiciens mundum se protinus arbitretur, quin imo noverit se multis purificationibus egere. Nec modò lavandum aquâ sed & purgandum & examinandum igni; sed amplius id est exponendum.

Itaque animam à Deo aversam atque mortiferis cupiditatibus affectu inhærentem, ægrè ab iis avelli atque ut oportet, in Deum converti, quantum sufficere visum est, hucusque monstravi. Sed quamvis jam post variam sæpè luctam nova voluntas de Dei inspiratione concepta & ejus adjutorio aucta & roborata veteri cupiditati cæperit prævalere, hæc tamen non ilico tota pellitur, aut malo ejus affectu anima integrè evacuatur; sed fit quod

Lib. 1. de
voc. gent.
cap. 8.

eruditè à S. Prospero dictum est: *Veteres tenebræ nova luce pelluntur & obtutus interior caliginè antiqui erroris exuitur: transit animus de voluntate in voluntatem: etsi illa quæ pellitur aliquâ contagione remoratur, ea tamen quæ gignitur electiora quæquè sibi vendicat. Ut lex peccati & lex Dei diversas atque discretas in eodem homine habeat mansiones: & concupiscente carne adversus spiritum, carnis etiam concupiscentiis spiritu repugnante per exteriora quidem insidiari*

*gentator audeat, sed mens auxilio Dei munita præ-
valeat*

Malam voluntatem, quæ bonâ super-
veniente voluntate pellitur, aliquâ sui
contagione remorari, ideò dictum exi-
stimo, quòd non ilico omnibus ejus reli-
quiis animus depurgetur. Ex quo fit ut
licet ab omni gravi delicto sese cavere
statuerit, non sic tamen ejus affectu li-
ber est ut non subindè quædam maneat
vitiosa propensio. Ista autem contagio
seu remanentes in corde mali affectus
reliquiæ, dum consuetæ recurrunt dele-
ctationes, facilè excitantur, ac pravis de-
sideriis animum commovent, quibus con-
trariam bonam voluntatem in conversio-
nis principio, plerumquè non valde ro-
bustam, haud difficile est deprimi atque
etiam superari. Hæc est illa in non paucis
noviter conversis ad relabendum infir-

L. 5. de mitas, ob quam dicebat S. Cyrillus Alex.
ador. in spi- *Qui quamcumquè virtutem colere nuper cœperit,*
ri, *eum minimè adhuc ad pugnam aptum esse, sed*
posse ad vitium facile detorqueri: Et post hunc

Auth. Lib. alius eruditus Scriptor: *Exclude etiam ab*
ad fratres de *oculis exterioribus quod desuevisti videre, ab in-*
monte Dei *terioribus quod amare: quia nihil tam facile re-*
inter opera *crudescit quam amor, & maximè in tenerioribus*
Bernardi. *& recentioribus animis.*

§. I.

Recente conversis præ aliis peccatorum illecebræ sunt periculosæ.

E Apropter peccatorum illecebræ ipsis præ aliis sunt periculosæ. Multa quoque sunt ex se vel non mala vel non gravia, quibus tamen ita infirmi nisi cum proximo peccati discrimine nequeunt insistere. Hæc omnia sollicitius præ cæteris vitanda ipsis sunt, si peccati relapsum veraciter intendunt cavere. Non se ad fortitudinem aliorum comparent; peccati enim occasio aliis parva aut remota, ipsis sæpè numero est proxima. Prudentiæ atque cautionis modus, melius non potest, quàm ex iis quibus corporis sanitas custoditur, monstrari. Pone enim quempiam post febris abscessum, ex ejus reliquiis, ut fieri solet, corpore adhuc debilem, is certè infirmitate durante, si morbi recidivum veraciter evitare velit, cæteris se cautius custodit, omnibus etiam perfectè sano non nocivis, sed sibi ex sua indispositione noxiis abstinet; denique ea assumit quibus infirmitas paulatim excludi valet, ac robur sanitatis comparari. Hunc imitetur & animo infirmus.

Tametsi

Tametsi itaque ad veram conversionem opus non sit, omnem ex priori malo usu comparatam infirmitatem jam esse sublata, necessarium tamen omnino est absolutum non relabendi propositum, & per consequens faciendi ea quæ durante infirmitate ad cavendum peccati recidivum sunt necessaria. Hinc non summum perfectionis gradum, non exactam pœnitentiam commissis peccatis debitam à Theodoro lapsò ad conversionem postulabat Chrysothomus. Sed quid? *Quantulumcumquè eum, inquit, qui hoc loci consistit, retinere sufficit, ne in contrarium relabatur.* Tanquam id infimum esset, sicut revera est, sine quo vera conversio nequit subsistere. Hinc eidem Theodoro delicta sua accusanti, seque reum arguenti dicit ipse idem Chrysothomus: *Cæterùm tu confiteris peccata, teque tui miseret supra modum: scio equidem satis: verùm id non requiro solum; cupio autem, ut te res aliqua justificet, ut primum te obsequentem præbueris. Quamdiu enim lucrosam intermittis confessionem illam, nihil est cur te accuses, quoniam nescis in posterum de peccatis discedere, &c. Ne igitur peccatum atque accusator traduxeris, sed tanquam qui debet justificari per formam pœnitentiæ: quo pacto animam confitentis assiduâ curâ licebit continere, ne quando ad vitia relabatur.*

§. II.

*Recente conversis quedam sunt peccati occasio
quæ non aliis.*

AD hanc autem curam pertinet, omnes peccati occasiones sibi præscindere; non eas dumtaxat, quæ omnibus communiter vitandæ sunt; sed & illas ex quibus speciatiim sibi, ex sua infirmitate, peccati periculum videt imminere; ut meritò omni animæ à pessimæ consuetudinis suæ loco recedere cupienti, necessarium dixerit Aëlredus: *Ut sicut damula insequentibus, sic illa timens materias fugiat peccatorum.* Et illi coævus Bernardus: *Quia vero, ait, non satis cecidisse piget hominem (ut videtur) qui adhuc manere disponit in lubrico; aut errasse, qui ducem non querit: sic veræ compunctionis iudicium opportunitatis fuga, subtractio occasionis.* Cujusmodi id momenti sit, indicat Salvator dum ad vitandum peccati scandalum omnem nos vult necessitatem, atque conjunctionem abrumpere: *Si oculus tuus dexter, inquit, scandalizat te, erue eum & projice abs te: expedit enim tibi, ut pereat unum membrorum tuorum, quàm totum corpus tuum mittatur in gehennam.* Non dicens de oculo (ait Sanctus Chry-

Serm. 12.

in cap. 13.

Isa.

Serm. 1.

Pasch. cap.

16.

Matth. 5.

vers. 29.

In Psal. 4.

Chry-

Chrysothomus) quidenim mali fecerit oculus, si sanus est animus? Sed de amicis necessariis, & qui sunt nobis loco horum membrorum, & nos ledunt, hæc constituit; jubens eorum etiam amicitiam contemnere, ut sua salus efficiatur tutior. Hic est fructus pœnitentiæ, ait alibi Psal. 6. bi, hoc est lucrum lacrymarum: mens enim qua ita est contrita, nullâ deinceps libidine tenetur. Hoc ipsum nos quoque faciamus, & si sit quispiam, vel ipso diademate redimitus, nos autem ledat, aspernemur ejus amicitiam.

Has tamen peccati illecebras atque occasiones quamvis vitare quis velit, effugere tamen nequit, ut non multos adhuc deceptionis laqueos illi tendant propria caro, mundus, & diabolus. Propter quod cuilibet dicitur: Memento, quoniam in medio laqueorum ambulas. His facilè est ex peccati reliquiis adhuc infirmum animum capi. Ac per hoc magna ei peccati occasio est ista sua infirmitas. A qua proindè nisi congruis aptisque mediis sanari satagat, nondum simpliciter vult peccati recidivum cavere. Hic malè nonnulli torporem suum confessione solantur; ipsam enim non debitè instituunt, nisi absolutè velint à relapsu continere. Non id autem volunt, quamdiu in hâc infirmitate expressè vel interpretativè

tativè volunt persistere. *Ne securus sis*, ait D. Augustinus, *cum confessus fueris peccatum, tanquam semper paratus ad confitendum & committendum peccatum. Sic pronuntia iniquitatem tuam, ut curam geras pro peccato tuo.* *In Psal. 37.*
Quid est curam gerere pro peccato tuo? curam gerere pro vulnere tuo. Si diceres curam geram pro vulnere meo, quid intelligeretur, nisi dabo operam ut sanetur? hoc est enim curam gerere pro delicto, semper niti, semper intendere, semper studiosè & sedulò agere ut sanes peccatum. Hoc est curam geram pro peccato meo, faciam omnia quæcumque facienda sunt, ad abluendum & sanandum peccatum meum.

s. III.

Non levi studio, nec parvo conatu recenter conversis opus est.

Non levi autem plerumquè ad hoc opus est studio, aut parvo conatu. Etenim ex innatæ quâ nunc languet omnis anima, concupiscentiæ pondere ad mala inclinamur; sic ut difficile sit adversus hunc corruptæ naturæ nisum ad meliora proficere, aut in bono proposito persistere. *Mens etenim mutabilitatis suæ pondere*, ait D. Gregorius, *ad aliud semper impellitur quàm est, & nisi in statu suo arctâ custodia.* *L. II. mar. cap. 27.*

custodiæ disciplinâ teneatur, semper in deteriora dilabitur. Vnde nunc cum ad meliora nititur, quasi contra ictum fluminis conatur. Cum verò ab intentione ascendendi resolvitur, sine labore ad ima ducitur. *Cap. 28.* Quia enim in ascensu labor est, in descensu otium; intraturos per angustam portam Dominus admonet, dicens: contendite intrare per angustam portam. Dicturus quippè angustæ portæ introitum, præmisit, contendite, quia nisi mentis intentio ferveat, unda mundi non vincitur, per quam anima semper ad ima revocatur.

Isto contentionis fervore, tum maxime opus est, cum non solum communi illo ex primâ prævaricatione ingentis concupiscentiæ morbo, sed etiam ex priorum peccatorum reliquiis animus infirmatur. Ex istis enim reliquiis & plura & majora peccati desideria agit in ipso mala concupiscentia, ac per hoc fortiori nisu ad sibi obsequendum animam inclinatur, ut jam huic vigilantiori opus sit studio, majorique conatu, ne se ab illa superari sinat, & captivari. Quo conatu dum paulatim proficit, & bona in ipsâ voluntas roboratur, & magis ac magis à peccati reliquiis depurgatur. Cui proinde purgationi labore opus est, & longanimitate, ut verè dixerit S. Isidorus:

IUS:

rus: *Satis delicatè se palpat, qui vult sine labore vitia superare, dum peccati legem quam sibi deserviendo vitiis fecit, sine violentia doloris recare non possit?* Pluribus id ac pulchrè lib. 4. de adorat. profequitur S. Cyrillus Alex. exiguis laboribus hanc rem non perfici omninò asseverans, neque ullo modo ab iis qui remissiozem vitam ac voluptuosam amplectuntur.

Lib. 2. sev.
c. 32. num.

3.

§. IV.

*Immeritò culpatur Manuductio, quòd à recen-
ter conversis exigat, ut desinant commodè
& delitiosè vivere.*

Immèritò proindè dicit Appendix nu-
265. *Si ergo peccator doleat de prateritis peccatis, & de cæterò proponat servare mandata, licèt commodè vivat, & nullas alias mortificationes exerceat, quàm illas ad quas obligatur ex præcepto Ecclesiæ vel vi sui status, verè est conversus. Hæc dicens opponit se Manuducti-
tioni, quæ delicatulos illos debitè negat esse conversos, quibus licèt peccatum ut-
cumque displiceat, ac vitæ placeat innocen-
tia, animæ justitia, atque in eâ per-
severantia; tamen delitiosæ aut desidio-
sæ vitæ assueti, nondum sese quemadmo-
dum oportet, resolvunt ut recidivum*

ca-

caveant, servantque justitiam, contendere, laborare, orare. Rectè id asserit Manuctio, sed non rectè reprehendit Appendix; sufficere asseverans quod peccator doleat de præteritis peccatis, & de cætero proponat servare mandata. Cujusmodi enim hîc intelligit propositum? si verum & absolutum; illud nemo habet, nisi qui ad servanda mandata, quorum unum est vitare relapsum, necessaria sibi media velit assumere. Hæc media sunt: contendere intrare per angustam portam, mortificare membra sua quæ sunt super terram, crucifigere carnem suam, cum vitiis & concupiscentiis: si dexter nos oculus aut manus scandalizet, eandem abscindere & à nobis projicere: denique in omnibus sollicitum ambulare cum Deo. Ad ista nisi mentis intentio ferveat, ut supra dicebat Gregorius, unda mundi non vincitur, per quam semper anima ad ima revocatur. Et ante ipsum

Hom. 22.
in Gen.

Chrysothomus: Dum adhuc tempus habemus, omnem deponentes ignaviam virtutem amemus, peccatum odio habeamus: nisi enim & ad istam amore & desiderio quodam immenso nos contulerimus, & ignaviam valde oderimus: neque hujus damnum effugere, neque illam amplexari poterimus. Et iterum: Magno studio

Hom. 70.
in Matth.

celestis

cæleste regnum rapiamus. Nemo enim, nemo, inquam, desidia corruptus illuc introire poterit. Ille est modus mandatis Dei perseveranter servandis necessarius, quem proindè acceptat quisquis de cætero Dei obsequi mandatis veraciter proponit. Hujusmodi si intelligeret Appendix mandata servare proponentem, rectè diceret, sed Manuductioni, cui consentiret, malè contradiceret.

§. V.

Appendix recenter conversis præbet fomentum ignavia, eosquè relabendi periculis mirè exponit.

Sed quantum capio, aliud vult, sufficere nempè propositum quod fit à nonnullis qui sic servare mandata proponunt, ut tamen ad id exequendum nimium eis sit multum laborare aut sollicitum esse. Hoc si sentit; multum fallitur, & plurimis noxium præbet ignaviæ fomentum. Ejusmodi propositi insufficienciam omne vulgus agnoscit in iis, qui dum artem aliquam addiscere desiderant, ignavi tamen necessarium laborem omitunt subire. Hinc meritò ejusmodi tanquam reproborum taxat justæ vitæ propositum

positum S. Gregorius : Benè , inquit , de reprobis dicitur , involutæ sunt semitæ gressuum eorum , quia recta quidem deliberando appetunt , sed ad consueta semper mala replicantur , & quasi extra se tensi , ad semetipsos per circuitum redeunt , qui bona quidem cupiunt , sed à malis nequaquam recedunt . Esse quidem humiles , sed tamen sine despectu : esse contenti propriis , sed sine necessitate : esse casti , sed sine maceratione corporis : esse patientes , sed sine contumeliis volunt : cumquè adipisci virtutes quærunt , sed labores virtutum fugiunt , quid aliud quàm exhibere belli certamina in campo nesciunt , & triumphare in urbibus de bello concupiscunt ?

§. VI.

Malè urget Appendix quod hæc doctrina nata sit homines in desperationem præcipitare.

Sed urget Appendix , quod hæc nata sint innumeros in desperationem præcipitare . Sed panicus est ille timor : jam enim magis confidere debent , quòd eis malæ spei fulcrum eripiatur , & solidæ spei , unde confundendi non sunt , juxta divinæ Scripturæ regulas , ratio demonstretur . Si hæc infirmitati eorum magna sint , adest Dominus ut qui jubet , juvet , neminem deserens (ut notat Au-
gu-

*In Ps. 32.
conc.*

gustinus) laborantem & clamantem ad se. Bonum autem eis est veræ pœnitentiæ arduitatē agnoscere, ut debitum pro ea laborem minùs refugiant. Quo facto arduitas ejus levigatur & minoratur. Hinc S. Gregorius moraliter exponens illud lib. 1. Reg. cap. 6. FACIETIS SIMILITUDINES, &c. SI FORTE RELEVET MANUM SUAM A VOBIS. *Quid aliud, inquit, in hoc verbo dubitationis accipitur, nisi quia difficilis ostenditur reconciliatio criminoforum? Vndè & per Jonam dicitur: QUIS SCIT SI CONVERTATUR ET IGNOSCAT DEUS? Quia ergò si fortè relevet manum dicitur; commoveri ad pœnitentiæ lachrymas cum magna fortitudine debemus: quia etsi hi qui pœnitentiam austeram faciunt, vix fiduciam salutis inveniunt; negligentes salvi fieri quando possunt? Quæ profectò reconciliatiōnis difficultas, si in pœnitentium æstimatiōne tenetur, apud omnipotentem Deum nequam invenitur: quia & dum Ninivite velut pro difficili reconciliatiōne gravi pœnitentiâ se dejiciunt, omnipotentis Dei misericordiam facile meruerunt, &c.*

Lib. 3. c. 4.
in l. 1. Reg.

§. VII.

Observantia mandatorum Dei multa exigit.

Scripturas quibus contendendum nobis dicitur intrare per angustam portam, vi Dei regnum rapiendum &c. respondet Appendix consistere in observantia mandatorum Dei. Sic est: observantia mandatorum Dei arcta & angusta via est quæ ducit ad vitam, per quam ut quisque incedat, contendendum est, & quo est infirmior, magis contendendum, ne ab ea deflectat, sollicitus debet cum Deo ambulare, pravæ concupiscentiæ suæ motus viriliter premere, adversus Diaboli circumeuntis insidias, mundi allicientis illecebras sobrius esse & vigil, etiam dexterum oculum aut manum si sibi scandalo sit, à se projicere, denique ab omnibus, quantum ut peccati recidivum vitet necesse est, sese continendo, orare ut non intret in tentationem. Hoc modo juxta Scripturæ regulas mandata servanda sunt, quibus quisquis animi mollitiæ aut ignaviâ insistere detrectat, ac juxta eas vitam moderari, nondum absolutè mandata proponit servare, ac per hoc nondum est debitè conversus.

§. VIII.

§. VIII.

Peccatori lapsō tria sunt necessaria; scilicet pœnitentia, correctio, & sollicitudo.

ITaque lapsō peccatori tria cum Bernardo ad resipiscētiā statuenda sunt necessaria. Primum est, præteritorum pœnitentia, alterum vitæ correctio; *pœnitudo enim*, ait, *sine correctione non proderit*, qua tamen necesse non est omnes peccati reliquias excludi. Sed quia hinc infirmus animus diu correctus permanere non potest, nisi circa se multâ circumspēctione vigilet & attendat; tertio requiritur sollicitudo, ut jam *sollicitus incipiat ambulare cum Deo suo*. Proindē ut quæ sit legitima pœnitentia breviter aperiam; dico cum Richardo à S. Victore: *Hoc est verè pœnitere, de præterita prævaricatione dolere cum firmo proposito confitendi, satisfaciendi & cum omni cautela cavendi*. In hunc modum pœnitentes meritò debent absolvi; alioquin sine absolutione remitti.

Serm. 3. in vig. uativ.

Michea 6. vers. 8.

L. de potest. lig. & solv. cap. 6.

CAPUT XII.

Vtrum hac duo sibi convenient : Deus quolibet momento paratus est peccatorem in gratiam suscipere : & tamen regulariter inveteratus peccator non solet in momento, seu brevissimo tempore ad veram conversionem sufficienter disponi ?

C Ap. 10. concedit Manuductio ; sicut procul dubio concedendum est , omni tempore paratum Deum peccatores in gratiam recipere , innixa Scripturæ dicenti : *Cum quaesieris Dominum Deum tuum , invenies eum : sed conditio subjungitur : si tamen toto corde quaesieris , & totâ tribulatione animæ tuæ.* Hanc negat ab inveterato maximè peccatore citò , ac parvi temporis spatio adimpleri. Improbat id num. 263. Appendix , eò quòd consequens putet : *Si Deus omni momento paratus est peccatorem excipere in gratiam , ergò omni tempore paratus est ei dare suum adjutorium ad se convertendum.* Ex quo deindè concludit , omni momento peccatori facile à peccatis recedere , & sese debitè ad Deum convertere.

Adjutorium intelligit proximè & com-

completè ad conversionem sufficiens, ut præter illud opus non sit aliud requirere. Hoc putat sic unicuique omni momento Deum dare paratum, ut id nemini ob præcedentia sua delicta subtrahat. Verùm hebes est, quisquis non videt id ad primum antecedens non consequi. In divinis Scripturis legimus: *In præteritis generationibus dimissas omnes gentes ingredi vias suas; nonnullos dimissos secundum desideria cordis sui, alios traditos in passionibus ignominie, & in reprobum sensum. Alios denique excæcatos & obduratos. Hæc autem dimissio, traditio, excæcatio & obduratio, sine saltem hujusmodi divini auxilii subtractione intelligi non potest. An tamen non omni tempore Deus adimplere paratus fuit, quòd per Prophetam dicit: Si autem impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis suis que operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iustitiam; vitâ vivet, & non morietur. Omnium iniquitatum ejus, quas operatus est, non recordabor. Potest itaque Deus & omni momento paratus esse, peccatorem legitimè pœnitentem in gratiam suscipere, & tamen quosdam se deserentes ipse quoque deserere.*

Act. 14.
v. 15.
Ps. 80. v.
13.
Rom. c. 1.
v. 26. 28.
Ibid. c. 11.
v. 8.

Ezech. 18.
v. 21.

Hanc autem suæ ratiocinationis nulli-

I 4 tatem,

olibet
etiam
eratus
ssimo
enter

tio;
dum
atum
ere,
esieris
sed
corde
tue.
pec-
ad-
Ap-
: Si
ex-
usest
lum.
nen-
e, &

&
om-

Circa finem tatem, nec ipse Auctor debuit ignorasse: & morientes quippè, ut oportet pœnitentes paratus est Deus in gratiam recipere. Verissimè enim Demetriano dicebat S. Cyprianus: *In isto adhuc mundo manenti pœnitentia nulla sera est. Patet ad indulgentiam Dei aditus, & quærentibus atque intelligentibus veritatem facilis accessus est. Tu sub ipso licet exitu & vitæ temporalis occasu, pro delictis roges, & Deum, qui unus & verus est, confessione & fide agnitionis ejus implores: venia confitenti datur, & credenti, indulgentia salutaris de divina pietate conceditur & ad immortalitatem sub ipsâ morte transitur: confitetur tamen Appendix, & ex Scripturis & Patribus constare dicit, plurimis morientium sub vitæ exitum pœnitentiæ gratiam denegari.*

§. I.

Quo sensu Deus Gratiæ suæ adjutorium ad Conversionem necessarium paratus est cuilibet exhibere.

ALio tamen sensu inficiari nolim, paratum Deum Gratiæ suæ adjutorium ad Conversionem necessarium, cuilibet exhibere: nempè legitimè, & ut oportet petenti, quærenti, atque pulsanti:

santi. Nisi enim paratus esset, non hortaretur ad petendum: si tamen, quidquid dare paratus est, citò & leviter petenti concederet; pauperis Viduæ, & importuni Amici Parabolis non indiceret nobis orationis instantiam & perseverantiam. Peccator verò adhuc pravis concupiscentiis deditus conversionem suam aut non appetit, aut non nisi infirmo desiderio, ac per hoc necessarium ad illam Dei adjutorium, in ejus bonitate petentibus præparatum, aut non petit, aut non nisi imperfectè; ut jam mirum minimè sit, magnum illud poenitentiae ac conversionis donum non citò aut facilè ei concedi.

§. II.

Paucos quosdam Deus extraordinario modo prævenit.

Subindè quidem peccatoris inquisitionem prævenit Deus, & mirabili gratiæ suæ operatione bonam voluntatem, quâ debitè convertatur, non expectatâ profectuum morâ, simul & donat & perficit. Hoc in Matthæo, Latrone, Paulo actum miramur: sed id superabundantis gratiæ est, paucis datæ, quæ nisi
le-

legitimè probetur, data non supponitur.

*L. 2. de Multò verò, uti id notat S. Prosper, cre-
voc. gent. c. brior, multòque numerosior pars illa hominum
est.*

*est, cui particulatim, quidquid suprema largi-
tas donat, accrescit, ut conferendorum munerum
causa de his que sunt collata patiantur. Ut ete-
nim ex parvis seminum initiis, ordinatis
augmentis ad debitam mensuram plantæ,
arboresquè succrescunt, sic regulariter
& animæ requisitam justitiæ perfectio-
nem adipiscuntur. Propter hoc uti anno-
târunt SS. Patres Basilius, Cyrillus Alex.
& Gregorius, hinc à Salvatore adhibita
est similitudo: Sic enim, inquit, regnum*

*Marci 4. v.
26. 27. 28.*

*Dei, quemadmodum si homo jaciât sementem in
terram, & dormiat, & exurgat nocte & die,
& semen germinet, & increseat, dum nescit
ille: ultrò enim terra fructificat; PRIMUM
HERBAM, DEINDE SPICAM, DEINDE
PLENUM FRUMENTUM IN SPICA.*

Aversum à se peccatorem Deus præ-
occupat, & gratiæ suæ munere inchoat
in illo exordium bonæ voluntatis, ut qui
prius mundi hujus torrentibus omni avi-
ditate inhians, aureo Babylonis calice to-
tus delectabatur; incipiat nunc vel primo-
ribus labris aliquid de justitiæ fonte gu-
stare: quo percepto grata fit illi ejus re-
ctitudo, præsertim quam conspicit aut
credit

credit in aliis: tum deindè in se reversus
 tortitudinem suam quâ ab illa distat, vi-
 det & improbat. Hæc divini seminis cæ-
 litus cordi ejus immissi prima pullulatio
 est, quæ magis proficit, cùm accedenti-
 bus timoris, pudoris, ac remordentis con-
 scientiæ stimulis, peccator cupiditatibus
 suis jam tentat velle resistere: sed in
 principio tentat tantùm, parvum enim
 tum plerumque atque invalidum est vel-
 le, cui adhuc vetusta prævalet cupiditas,
 cui tamen magis ac magis repugnando
 tantum decedit, quantum paulatim pro-
 ficiendo bonæ voluntati accedit: ac tan-
 dem istis incrementis tantâ hæc fit, ut
 ruptis peccati vinculis, præ omnibus Deo
 mentem faciat inhærere; hoc est debite
 converti.

§. III.

*Communiter non unius momenti opus est, aut
 levis laboris conversio peccatoris, præcipuè
 inveterati.*

AD hunc autem gradum quamvis alii
 tardius, alii citius ascendant, com-
 muniter tamen non unius momenti opus
 est aut levis laboris eundem comprehen-
 dere. Quantum satis est, id hæcenus mon-
 stravi,

stravi; sed quamvis hæc omnia deficerent, sufficerent ipsa quotidiana experimenta. Quisquis enim aut aliquando talis fuit, sed jam Dei gratiâ correctus; aut ejusmodi convertendis intendit; suo vel alieno experimento verissimum agnoscit

L. 2. spirit. resurr. ani- ma. illud B. Laurentii Justiniani: O quantis clamoribus introrsus, inquit, quantisque exhortationibus sacris excitatur peccator, antequam de morte seu somno delictorum evigilet! Sed & vigili effectus, ô quot blanditiis, quot rationibus, quot promissionibus, quot exemplis, quot pulsatur terroribus, ac flagellis, priusquam peccandi voluntatem abjiciat, & sincero animo atque deliberatione constanti totus divino mancipetur obsequio! Nec immeritò: tot quippe funibus tenetur astrictus, quot sceleribus prægravabatur, tantisque spiritualibus compeditus est vinculis, quantis caducis rebus immoderato inhaeret affectu. Captivatur itaque consuetudine delinquendi: retrahitur à sensualitate, quæ penitentiae jugo colla subicere recusat: repellitur suasionibus demonum: visibilibus detinetur amore: amicorum & affinium dissuadetur blanditiis.

CAPUT XIII.

An in his sit aperta contradictio : in hac vita nunquam est clausum ostium pœnitentiæ , nec unquam cessat relabendi periculum : & tamen continuus frequensque relapsus sæpissimè signum est insufficientis prioris conversionis ?

Affirmat Appendix um. 273.
 Verùm futilis est ista contradictionis objectio. Nunquam pœnitentiæ ostium clausum est. Semper quippe hîc potest lapsus peccator legitimè pœnitendo & veniam consequi, & ad justitiam resurgere. Nunquam etiam cessat relabendi periculum, quia hîc, ut dicam cum S. Prospero, *Sive ut aliis* *Quantalibet quis excellentiâ sanctitatis emineat,* *Iul. Pomer.* *quantalibet eminentiâ perfectionis excellat, potest* *l. 1. de vita* *quidem fieri pro modulo hujus vitæ perfectus : sed* *contempl. c.* *1.* *non est sic de sua perfectione securus, ut non debeat esse de casu sollicitus.* Sed quid horum non verum est, tamen si continuus frequensque relapsus sæpissimè signum fit, ejusmodi non debite esse conversos? Quæ ergò hîc aperta est contradictio, ubi nulla est vel apparens repugnantia? Rectè autem docet Manuductio, continuo frequen-

142 C O N V E R S I O
quentique relapsu suspectam fieri conversionem.

§. I.

*Primus gradus recidivorum qui non sunt
conversi.*

Sunt enim quibus non peccare displicet, sed ardere: ac per hoc non Dei offensam metuunt, sed ejus commissæ supplicium. Per optatum sæpè ejusmodi foret, posse & suis se affectibus ut lubet indulgere, & poenarum quas metuunt reatu liberari. Illum autem cum poenitentiae Sacramento tolli credunt, hoc & ipsi frequentant, commissorum confessionem instituunt, etsi à commitendis nondum decernant abstinere, aut mores mutare: quapropter permanent vivere ut vixerunt, & cupiditatibus suis, ut soliti sunt, obsequi. Hos nemo vel dubitando suspicari potest debitè conversos.

§. II.

*Secundus gradus recidivorum qui non sunt
conversi.*

Sunt alii, quos supra tetigi, quibus nonnihil peccatum displicet, ac placeat Dei servitus; sed adhuc tenui compla-

pla-

placentiâ: quamvis enim justitiæ rectitudinem approbent, eamquè vellent imitari; sic tamen infirma hæc est voluntas, ut mortiferis cupiditatibus deditum animum nondum valeat, ut oportet, indè abstrahere. Ex quo fit, ut, licèt minùs quàm si nec ita imperfectè justitiæ rectitudinem diligerent, sæpè tamen adhuc pravis suis saturandis desideriis obsequantur. Talis fuit Augustinus appropinquans suæ conversioni.

§. III.

Tertius gradus recidivorum non conversorum.

Sunt tertii, ita à gravioribus peccatis averfi, ut optent ab eisdem liberi permanere, nec destinato proposito ejusmodi cogitant committere: tamen grave eis adhuc est & nimium, eorum occasiones & opportunitates devitare, ac necessaria ad præcavendum relapsum remedia assumere; propter quod illum nec præcavent; nec hi, ut oportet, conversi sunt: appetunt quidem justè vivere atque à peccatis recedere, sed sicut nonnulli cupiunt doctrinam assequi, si nempè hæc eis sine studio, sine consuetorum delecta-

Et abiliū omiſſione poſſet obtingere.
Hoc eſt non plenè aut abſolutè velle.

§. I V.

*In quo conſiſtat plena ſeu abſoluta voluntas ad
conversionem neceſſaria.*

*Si tamen
ipſe ejus au-
tor ſit.*

Plenam ſeu abſolutam voluntatem,
à ſemiplena, quam velleitatem di-
cunt, quā vult piger & non vult, condi-
ſtinctam, exactè deſcribit S. Thomas
opuſc. 16. p. 2. c. 3. quod quia præſenti
ſcopo congruit hīc nolim omittere: Ple-
ne autem voluntatis, inquit, hæc ſunt experi-
menta: aut enim eſt reſpectu habiti, aut reſpectu
habendi: ſi reſpectu habendi; quidquid actuali,
abſolutè & plena voluntate mihi volo, id ſi poſſum
acquirere, acquirō, & quo plenior voluntas eo
amplius quid poſſum examino, quid poſſum per
me & quid per alium, quid poſſum viribus, quid
ingenio & artibus, quid poſſum faciliter, quid
vix, vel difficiliter. Item ſi impeditus fuero, do-
leo, & quo voluntas plenior, amplior & dolor.
Idem ſi adeptus fuero, gaudeo; & plenitudo ju-
cunditatis reſpondet plenitudini voluntatis. Item
ejus oppoſitum nolo; & ideò ſi poſſum effugere,
effugio. Quod verò habitum plenā voluntate mi-
hi volo, id ſi poſſum conſervare conſervo, &
quanto voluntas plenior, tanto ſolicitudo conſer-
vantis diligentior.

Hoc

Hoc veraciter converforum est, isto modo à peccatis velle recedere: qui proindè non solùm omnem saltem mortiferi peccati voluntatem deponunt, sed & plenâ, hoc est absolutâ voluntate ejus recidivum statuunt cavere, ac per hoc media, quibus id effici opus est, & sollicitè inquirunt, & fideliter inventa assumunt. Ejusmodi non eâ quâ tres supra positos contingit facilitate relabi.

Secundus V.

Vera sive plena conversio suos recipit gradus.

Indicat tamen commemorato loco Angelicus Doctor, plenam voluntatem suos suscipere gradus, & aliam aliâ esse pleniorum. Quod omnino verum est, & præsentis rei elucidationi præcipuè inservit. Etenim non eadem est voluntatis plenitudo incipientium & adhuc in Christo parvulorum, quæ est perfectorum. Hi enim justitiæ & bonæ voluntatis provectu, quò minùs creaturis inhærent, eò plenius amorem transferunt in creatorem, ac pravam concupiscentiam magis habent debellatam, ut peccatorum in eis desideria nunc minùs quàm in recenti conversione moveantur,

K

26

Hoc

ac per hoc non tanta quanta prius, sed mi-
nora adversus ea exercent certamina,
non virium defectu sed hostium. His mi-
nus arduum est peccati recidivum cavere,
& quemadmodum in malitia proveci
non illico ad justitiam resurgunt, ita qui
 2. 2. q. 24. ejusmodi est, *non subito*, ait S. Thomas,
 art. 12. ad 1 *procedit in actum mortalis, sed ad hoc disponitur
per aliquam negligentiam præcedentem*, ut ipsis
 Hom. 82. præcipuè conveniat illud Chrysoctomi:
 in Matth. *Non subito neque sub uno momento, sed sensim
diligenter factopericulo hominem (Diabolus)
ingreditur.*

Incipientes verò & post pravam pec-
candi consuetudinem recenter conversi,
tametsi omnibus quæ diligunt, Deum
ejusque justitiam præponant (quod eis
ad veram conversionem omnino est ne-
cessarium) tamen habent & alia quibus
adhuc immodicè afficiuntur. Novâ qui-
dem divinitus conceptâ voluntate vete-
rem peccandi cupiditatem expulerunt,
sed (ut supra monebat S. Prosper) non
sic hæc pulsa est, quin adhuc aliquâ sui
contagione remoretur, ut nondum om-
nino ac plenè ab ejus sint propensione
expediti. Primas quidem in eis partes si-
bi vindicat Dei amor, illa tamen veteris
peccati contagio vel in minoribus, hoc
est,

est, in quibus non lethaliter delinquitur, sibi animam facit deservire. Propter quod merito dicebat S. Isidorus, *Lib. 2. sent. cap. 8.* *Omnia nova conversio adhuc pristinae vitae habet commixtionem.* Et appositè ante ipsum Gregorius: *Unusquisque, qui Deum sequitur, ait, in ipso suo exordio ut locusta suscitatur: quia etsi in quibusdam actionibus locustarum more flexis poplitibus terra inhaeret: in quibusdam tamen expansis alis sese in aëra suspendit. Conversionum quippè initia, bonis moribus malisque permixta sunt, dum & nova jam per intentionem agitur, & vetus adhuc ex usu retinetur. Tantò autem minùs permixtis interim malis laedimur, quantò contra illa quotidie sine cessatione pugnamus. Nec suos nos jam culpa vendicat, cujus pravo usui nostra sollicita mens resultat.*

§. VI.

Conversorum infimi gradus sunt in majori relabendi periculo.

E Apropter bona horum voluntas quæ Deo obedire statuunt, minus plena est, minusquè perfecta quàm priorum. Tantum enim ejus plenitudini detrahitur, quantum adhuc malæ cupiditati conceditur. Hinc autem lubricus horum status est ac facilior ad priora recursus:

mala enim quæ adhuc in illis vel ex parte vivit concupiscentia, præsertim dum consuetarum delectationum recurrunt illecebræ, facile commoveri potest & accendi. Huic quoque tentator noster invigilat, cujus hæc est astutia ut *singulis ho-*

*L. 29. mor.
c. 14. l. 14.
cap. 6.*

*Serm. 7. de
nat. cap. 3.*

*a Hom. in
aliquot scri-
ptur. loca.*

*b L. 3. ep.
156.*

*c L. 3. c. 5.
m. 22. 23.*

*d Comm. 1.
ep. Thessal.*

*e Lig. vit.
tr. 2. de prid.*

cap. 3.

*Vide S.
Ignat. Lo-*

*yolam exerc.
spir. 1. sept.*

*reg. ad disc.
motus ani.*

reg. 14.

*Matth. 16.
41.*

*L. 2. de voc.
gent. c. 28.*

*minibus, ait D. Gregorius, vitiis convenien-
tibus insidietur. Propter quod ut veraciter
S. Leo: Omnium discutit consuetudines, ven-
tilat curas, scrutatur affectus: & ibi causas
querit nocendi, ubi quemque viderit studiosius
occupari. Quod communiter & ab aliis
S. S. a Basilio, utroque Isidoro, b Pelu-
siota & c Hispalensi, d Thoma, e B. Lau-
rentio Justiniano, aliisque agnitum est &
assertum. Propter quod præ cæteris his
incumbit cautè se custodire, suoque pro-
fectui sollicitè insistere, ac præcipuè sus-
cipere illam vocem quâ quosdam spiritu
promptos sed carne infirmos monebat*

*Dominus: VIGILATE ET ORATE UT
NON INTRETIS IN TENTATIONEM: ubi
si vigilando tantum, ait S. Prosper, non etiam de
orando discipulos admoneret, solas liberi arbitrii vi-
res videretur hortatus; sed cum addidit: ET ORA-
TE: satis docuit superni futurum muneris ut eos
etiam vigilantes tentationis procella non vinceret.*

*Sed quamvis id jam absolutâ volunta-
te suscipiant, ac per hoc incipiant & exe-
qui*

qui

qui (quod enim absolutè vult voluntas, nisi impediatur, & facit) illa tamen illorum voluntas adhuc parva est atque imbecillis, & quæ contrariæ concupiscentiæ pondere, quod in his quàm in prioribus longè est majus, paulatim à suo fervore flaccescit; ut facilè sit, ejusmodi sibi negligentius intendere, non eâ quâ priùs sollicitudine Dei adjutorium implorare, peccati opportunitates, maximè sibi speciatim ex sua indispositione solùm vitandas cavere, ac cætera ad se à relapsu continendum & in justitia perseverandum necessaria media adhibere. Propter quod hos longè faciliùs & frequentiùs prioribus contingit iterum vinci & à delicto præoccupari.

Accedit etiam, quod maximè incipientes, dum peccatis resistere atque in Deum converti cæperint, subindè vanè sibi complacent ac sui putent esse arbitrii, quod divini est muneris, ut dicant *in abundantia sua: non movebor in æternum: quam vanam sui præfidentiam ut in illis corrigat Deus, avertit faciem suam ab eis, & fiunt conturbati. Sunt qui pugnare incipiunt*, ait S. Augustinus, *sed quia viribus suis præsumunt, ut ostendat illis Deus, quia ipse vincit, si se homo subjungit Deo, & pugnan-*

In Psal. 35.

res vincuntur, & cum quasi ceperint tenere iustitiam, sunt superbi & eliduntur. Propter
Philip. c. 2. quod ipsis potissimum ingerendum illud
 Apostoli: Cum metu & tremore vestram salutem operamini. Quare, ait idem Augustinus, cum timore & tremore? subiecit causam:

In Psal 65. DEUS EST ENIM QUI OPERATUR IN VOBIS ET VELLE ET OPERARI PRO BONA VOLUNTATE. Si ergo Deus operatur in te, gratia Dei bene operaris, non viribus tuis. Ergo si gaudes, time: ne forte, quod datum est:
Ser. 94. c. 3. de temp. humili, auferatur superbo. Quia, ut alibi ait, quod impetrat humilis, amittit superbus. Si ergo Deus est qui operatur in nobis, quare dictum est vestram ipsorum salutem operamini? quia sic Deus in nobis operatur ut nos operemur. ADJUTOR MEUS ESTO. Designat esse operatorem qui invocat adiutorem.

Tametsi itaque omnino cum Angelico
2. 2. q. 14. a. 4. ad 1. Doctore asserendum sit, quod tam in bono quam in malo, ut in pluribus, proceditur ab imperfecto ad perfectum, prout homo proficit vel in bono vel in malo, ac propterea nec valde mali fiunt subito boni, nec valde boni (nisi forte extraordinaria ingruente tentatione) subito mali: tamen huiusmodi incipientes & adhuc in Christo parvuli, nondum in bono longè profecerunt, quia adhuc ex parte vivit in eis quædam ad vetus
 pecca-

PECCATORIS. ISI

peccatum inclinatio, ac proinde facilior est & proclivior horum iterum à bono in malum mutatio. Propter quod incipientes in Ecclesia, dicebat S. Thomas, potissimum indigere custodibus, ne Diabolus & male tentationes eos invadant, & quasi imbecilles superent. Et huic coævus S. Bonaventura: tenera mentes, ait, & à peccati affectu nondum plenè deterse sæpè magis timore humano quàm divino à voragine peccati detinentur. Ideò talibus expedit superiorum magisterio subjici, per quos à periculo retrahantur, sicut parvuli à matre comminante ab aquæ merstone & luporum moribus defenduntur.

1. comm. in
cant. c. 3.
leg. 2.

Lib. de sepa-
lis Seraph.
cap. 1.

§. VII.

Verè conversi, etsi inferioris gradus, non tam facile reincident quàm non verè conversi.

E St tamen non modicum inter hos & tres supra positos circa relapsum discrimen. Hi enim verè conversi sunt, ac per hoc omnes mortiferos affectus à se excluderunt, ita scilicet, ut jam eis bona voluntas, hoc est juxta ^a Augustinum & ^b Bernardum, Dei charitas prædominetur, deindè absolutè quoque sollicitudinem suscipiunt, ut sic possint permanere: ad hanc autem pertinet, bonæ voluntati,

Serm. 1.

Pentecost.

a Lib. 1. de

grat. Christ.

cap. 21.

b Serm. 1.

contra Pentecost.

contrariæ concupiscentiæ pondere paulatim ac sensim flaccenti congruis remediis iterum excitandæ intendere, & peccati occasiones sibi præscindere. His autem remotis, non facile est hujusmodi citò ad mortale relabi. Si tamen in aliquo pro sua adhuc infirmitate præoccupati fuerint, non illico bonæ voluntatis affectum integrè exuunt, & toti se prævæ cupiditati addicunt; paulatim id fit, quò pravis ejus desideriis sæpiùs ac diutiùs consentiunt: quo repetito consensu illa roboratur & fit valentior, ac magis magisque bonæ voluntatis residuo animam dispoliat; atque ita sensim difficilior fit eis ad justitiam reditus. Cum verò primò lapsi sunt, prævæ quidem cupiditati succumbentes à Dei charitate recesserunt; non tamen (ut dictum est) omnem ejus affectum deposuerunt. Quò verò is adhuc major remanet, tantò minus longè sunt à regno Dei & sua justitia, ac per hoc eò quoque faciliùs eis est, Deo excitante & adjuvante cum nondum malo usu prævæ cupiditas roborata est, atque animo irradicata, rursus ad justitiam transire, atque ut oportet resipiscere. Tum verò ad cautionem eorum pertinet, sollicitè ne isto iterum modo superentur intendere.

His

His ambigi non potest, & facilius & frequentius plerumque relapsum vitari, præ iis quos supra dedi nondum debite conversos. Vivit enim adhuc in superioribus illis peccati voluntas vel in toto uti in primis, vel sui majori parte uti in secundis; ac per hoc adhuc servi permanent ejus desiderii obsequendis & saturandis: aut si, ut tertii, indè recedere optent; optant tantum, nondum quantum opus est volunt, quia grave adhuc eis ac nimium est, ad id consequendum sollicitum esse, ac debitum laborem subire. Benè horum semitas involutas dicit Gregorius, *ut pravis, inquit, concupiscentiis dediti, aut bona nulla appetant aut appetentes infirmo desiderio, ad hæc nequaquam mentis liberos gressus tendant. Recta enim aut non incipiunt, aut in ipso fracti itinere ad hæc minimè pertingunt. Vnde fit plerumque ut ad morem suum lassati redeant, seseque ab intentione animi in carnis voluptatibus sternant, sola quæ transeunt cogitent, nulla quæ secum permaneant, curent. Primorum tamen communiter & frequentior & facilior est lapsus, quòd hi pleniùs secundis & tertiis cupiditatum suarum servituti sese manciparunt.*

*Lib. 7. mor.
cap. 17.*

§. VIII.

Frequens relapsus conversionem ut minus valde reddit suspectam.

M Eritò proindè dicit Manuductio, neque ab Appendicis Auctore reprehendi debuit, continuo frequentique relapsu ut minùs ambiguam fieri conversionem. Ejusmodi enim assiduè recidivos aliquo horum trium membrorum comprehendi, non scrupulosa formido, sed si non pro humano modo semper certa assensio, profecto omnino est rationabilis dubitatio. Verendum quippè est, ne dum peccatorum suorum quasi poenitentiam manifestant, vel cum primis non eorum affectum deponant, sed solùm quod indè timent malum cupiunt evadere aut cum secundis & tertiis solùm inchoatè & nondum sufficienter ab eis sunt averfi. Propter quod de ejusmodi dicit R. P. Julius Cæsar Recupitus è Societate Theologus, *tam citus & tam facilis post poenitentiam in eadem gravia peccata relapsus, signum est quod accedunt cum ficto dolore, & ficto proposito & quod volunt palliare quodammodo conscientiam.*

*Tract. de
num. præd.
& reprob.
cap. 6.*

Erit fortassis qui hos illis annumerare
volet

volet, quos supra verè conversos, sed ad relabendum adhuc dixi infirmos. Sed eodem (hoc est nullo) jure & tres positos illis annumeret. Ab his enim omnibus multum discreti sunt, illi nondum stabiliter sed verè conversi: etsi enim ex peccati reliquiis adhuc infirmi sint; tamen ad præcavendum peccati recidivum solliciti, vel Deo adjuvante, & tentationes suorum moderante, ipsum præcavent, vel lapsi faciliùs dum citiùs resurgunt; ac tum infirmitatem suam in ejusmodi casu experti amplius invigilant ne in illo iterum subplantentur. Non horum est continuò frequenterque relabi. Sin verò lapsi in suo casu persistunt, & pravæ concupiscentiæ suæ desideriis magis ac sæpius obsequendo in pristinum unde conversi fuerunt, statum revertuntur; non eâ quâ prius facilitate resipiscunt, sed posteriora plerumquè eis fiunt deteriora prioribus. *Sicut enim in corporalibus, ait S. Thomas, nullus status est ita periculosus sicut recidivantium, ita in spiritualibus, qui post gratiam cadit in peccatum, difficiliùs surgit ad bonum.*

Comm. ep.
Hab. c. 6.
lect. 1.

Horum quoque recidivorum conversionem multum suspectam censuit R. P. Daniel à Virg. Maria è Carmelitarum Fami-

Introd. ad Christ. pæn. Tract. §. 2. Familia, cujus verba è Flandrico Latine interpretata ita sonant. *Quis credere poterit verè te super peccatis tuis conteri, eorum te pœnitere, eis te ex corde renuntiare, ea cavendi firmum te habere propositum, te malle amittere omnia bona & honorem, & omnes pœnas sustinere (quod totum simul requirit vera conversio) quam ad ea iterum reverti, & quod brevi ea iterum reiteres? hoccinè est vere conteri? profectò non arbitror: quis enim te dicet cujuspîam pœnitere quod ilico post iterum perpetras? Nolim tamen negare, aliquem verâ & eâ quâ oportet contritione sua peccata confessum fragilitate humanâ iterum in eadem posse relabi: at dico, dum quis sæpè ac fermè semper de iisdem sese accusans, ilico post iterum ad ea revertitur, id esse admodum verisimile signum non veram ac debitam cum firmo emendationis proposito ejus fuisse contritionem. Utinam multi Christiani etiam spiritalem vitam profitentes, qui exterius exhibent pietatis speciem, id animadverterent, & in hoc sese emendarent! quot æternæ salutis portus exciperet, qui ob dictam rationem in suis iniquitatibus submerguntur! Ita ille proœmio introductionis ad Christianam pœnitentiam & c. 2. §. 1. præcipuam pœnitentiæ partem dicit contritionem, cujus defectu: Fit subindè, inquit, invalidam esse confessionem & peccatorem damnari: imo sanguineis lachrymis deplorandum*

randum

randum est, id esse multis Christianis commune malum, qui confessione factâ, brevi iterum ad eundem vivendi morem redeunt, UT CANIS REVERSUS AD SUUM VOMITUM, ET SUS LOTA IN VOLUTABRO LUTI. Fit istud, quia non verè eos peccatorum suorum penitet, aut non firmiter ea emendare proponunt, persuasi sufficere se longam Sacerdoti peccatorum suorum historiam narrasse. Ut confiteantur accedunt, & ore peccata sua accusant dicentes: Confiteor me hoc aut illud peccatum fecisse, sed non corde. Non enim ex corde eis renuntiant aut non verè & debitè ea proponunt cavere, eorumquè occasiones vitare. Hinc conformiter R. P. Franciscus à Puero Jesu ex eadem Familia, multos dicit tepidos ac crudæ conscientiaë Christianos, qui plurimis, inquit, mortalibus peccatis onerati, sic leviter ad confitendum accedunt, debitè sese ad hoc non præparando, nec ad veram contritionem, ac firmum emendationis propositum commovendo. Et hanc ob causam sic facile in eadem peccata relabuntur, ac si ea non fuissent confessi, nec post confessionem debitè sunt solliciti Sacramenti gratiam conservare. Hujusmodi meritò timere debent confessiones suas esse invalidas, ac per hoc se in perpetuo peccati mortalis statu permanere. Hos deindè ad salubria media adhortatus pergit iterum: Hoc si negligant verendum est, ipsos permanfuros

&

Latine
 re pote-
 rorum te
 cavendi
 mittere
 as susti-
 nverso)
 i ea ite-
 profectò
 pœnite-
 n tamen
 t contri-
 humanâ
 um quis
 ns, ilico
 dum ve-
 m firmo
 tionem.
 n vitam
 tis spe-
 è emen-
 ret, qui
 submer-
 onis ad
 . §. I.
 dicit
 ubindè,
 peccato-
 de plo-
 andum

& submergendos in cœno peccatorum suorum, ac perpetuo damnandos. Et ante hos superiori sæculo R. P. Emericus de Bonis è Societate JESU: Iste continuus, inquit, ac multiplex relapsus sine aliqua emendatione, & mutatione vitæ sufficiens est ac certum signum, quod Confessarium dubitare faciat, eos nequidem attritionem, seu imperfectam contritionem habere.

Lib. citato. Grave est quod hujusmodi passim recidivos communiter reprobos dicit jam memoratus Recupitus: *Omnes ii, inquit, qui ita mortaliter peccant ut cadendo & resurgendo vitam transigant, regulariter & juxta leges communes pertinent ad reprobos. A quo non longè recessit magnus Gregorius, exponens illud c. 6. Job: involutæ sunt semitæ gressuum eorum: Omne, inquit, quod involvitur, in semetipsum replicatur: & sunt nonnulli, qui seducentibus vitiis obviare quasi totâ intentione deliberant, sed irruente tentationis articulo in deliberationis proposito non perdurant. Alius namque pravo usu superbia inflatus, cum magna esse præmia humilitatis considerat, adversum semetipsum se erigit, & quasi tumorem turgidi fastus deponit, exhibere se quibuslibet contumeliis humilem promittit: sed cum repente hunc unius injuria verbi pulsaverit; ad consuetam protinus elationem redit, sicque ad*
tumo-

*Lib. 7. mor.
sap. 14.*

tumorem ducitur, ut nequaquam quia humilitatis
 bonum concupierat, recordetur. Alius avaritiâ
 æstuans augendis facultatibus anhelat: is cum
 præterire omnia velociter conspicit, vagantem
 per concupiscentias mentem figit, decernit jam
 nihil appetere, & adepta tantummodo sub magni
 moderaminis freno possidere, sed cum repente fue-
 rint oculis oblata quæ placeant; in ambitione pro-
 tinus mens anhelat, semetipsam non capit, adi-
 piscendi hæc occasionem quærit, & oblita conti-
 nentiæ quam secum pepigerat, cogitationum se
 stimulis per desideria acquisitionis inquietat.
 Alius luxuriæ tabe polluitur, & longâ jam con-
 suetudine captus tenetur; quanta autem castitatis
 sit munditia, conspicit, & à carne vinci turpè
 deprehendit. Restringere ergo voluptatum fluxa
 deliberat & resultare consuetudini, quasi totis se
 viribus parat. Sed vel objectâ oculis specie, vel ad
 memoriam reductâ, eum subjectâ tentatione con-
 cutitur, protinus à pristina præparatione dissipa-
 tur, & qui contra hanc clypeum deliberationis
 erexerat, delectationis jaculo confossus jacet, sic-
 què eum luxuria enervem superat ac si nulla contra
 eam tentationis arma præparasset. Alius verò ira-
 cundia flammis accenditur, ejusque stimulis ad
 inferendas proximis contumelias effranatur: cum
 verò nulla furoris animam occasio pulsât, quanta
 sit mansuetudinis virtus, quanta patientiæ altitu-
 do considerat, seque etiam contra contumelias pa-
 tienter

tienter parat: sed cum parva qualibet commotionis occasio nascitur repente ad voces & contumelias medullitus inflammatur, ita ut non solum ad memoriam patientia promissa non redeat, sed & semetipsam mens & ea quæ loquitur convitia non agnoscat: cumquæ furori plenè satisfecerit, quasi post exercitium in tranquillitatem redit: & tunc se ad silentii claustra recolligit, cum linguæ non patientia, sed procacitatis suæ satisfactio frænum ponit. Vix igitur vel serò post convitia illata se cohibet; quia & à cursu sæpè spumantes equos non præfidentis dextera, sed campi terminus coërcet. BENE ERGO DE REPROBIS DICITUR: involutæ sunt semitæ gressuum eorum, quia recta quidem deliberando appetunt, sed ad consueta semper mala replicantur, & quasi extra se tensi ad semet ipsos per circuitum redeunt, qui bona quidem cupiunt sed à malis nequaquam recedunt. Esse quippè humiles, sed tamen sine despectu: esse contenti propriis, sed sine necessitate: esse casti, sed sine maceratione corporis: esse patientes, sed sine contumeliis volunt: cumquæ adipisci virtutes quærunt, sed labores virtutum fugiunt; quid aliud, quàm exhibere belli certamina in campo nesciunt, & triumphare in urbibus de bello concupiscunt?

CAPUT XIV.

*An & in quibus sit Pœnitenti tam contra se
quàm pro se credendum ?*

CUjusmodi opus sit quanti que mo-
liminis vera ac debita Peccatoris
conversio præcipuè pravis affecti-
bus non nihil inveterati, ex iis quæ huc us-
que dicta sunt, quantum pro suscepto sco-
po satis est, arbitror patere. Venio nunc
ad ea quæ circa Confessariorum praxim
mouet Appendix ; atque imprimis num.
269. vult Confessarium teneri credere
Pœnitenti non solum contra se, sed &
pro se loquenti, nisi contrarium morali-
ter certò constet : ex quo concludit quòd
sicuti ei creditur dicenti quòd ceciderit,
sic ei credendum quoque sit, quòd re-
surrexerit, seu quòd verè doleat, & pro-
ponat se emendare.

Axioma istud : pœnitenti in pœni-
tentiali foro pro se & contra se esse cre-
dendum à S. Thoma, aliisque commu-
niter esse assertum ; quod ut legitimo
sensu accipiamus :

L. §. II.

§. I.

Discrimen inter Forum Pœnitentiæ & alia Tribunalia.

Distingendum est Pœnitentiæ forum ab aliis exterioris politiæ tribunalibus. Huc enim invitus reus adducitur, ut condemnetur; illuc sponte se sistit, ut liberetur: Hic ut condemnetur, criminis convinci debet; illic ut liberetur, à crimine suo conversus probari: Hic reo prodest; illic obest delicti occultatio: Hic satis est malefacti notitia quomodocumque manifestati; illic necesse est ipse peccator sui sit accusator & peccatorum proditor. Ac propterea in his externi fori tribunalibus rei pro se nulla reputatur auctoritas, nec illi crimen neganti aut aliter in sui favorem loquenti creditur, sed modo quo potest veritas inquiritur: in isto verò Pœnitentiæ foro ab ipso peccatore veritas petitur, & si aliud nihil persuadet, sincerus ac verax creditur, sive pro se sive contra se dicat.

Fit quidem subinde nonnullos hinc Confessarium fallere, qui cum pudore aut aliâ non sufficienti causâ quoddam è gravioribus peccatis scienter subliceant,
aut

aut ea quæ confitentur adhuc statuunt
repetere; tamen ut absolvantur, debite
pænitere ac integre confiteri se simulant.
Propter quod hæc Confessario necessaria
cautio est, ut dum aliquod hujus se pro-
dit indicium, penitiùs pænitentis dispo-
sitionem examinet. Est tamen rariùs hîc
dolum subesse, ac pænitentes fallaciter se
tegere, sed sinceriter eos sua aperire
contingit ut in pluribus.

§. II.

*Nec omnium Pænitentium, & præcipue non in
omnibus rebus, eorum est æqualis
auctoritas.*

Verùm tametsi suspecta non sit pæ-
nitentium sinceritas, tamen ut ipsis
credatur, non omnium, nec in omnibus
æqualis est eorum auctoritas. Quædam
magis, quædam minùs cognoscere & di-
judicare sufficiunt; in nonnullis alicujus
momenti non est eorum judicium. In
his ergò quæ cognoscere, & dijudicare
sufficiunt, ut sunt multa peccata, maxi-
mè opere completa, ac variæ eorum cir-
cumstantiæ, dum eos leviter nihil osten-
dit processisse, rectè ipsis & pro se &
contra se creditur: in quibus verò minùs

sufficiunt, minùs quoque ipsis in hujusmodi credi debet, sed magis etiam ad alia quæ concurrunt oportet attendere. Dum verò quædam discernere & dijudicare vix aut nullo modo sufficiunt, à prudentia alienum est in istiusmodi multùm eorum iudicio deferre.

§. III.

Non in omnibus credendum est Pœnitentibus, dum contra se loquuntur, ac proinde non mirum quod dum pro se loquuntur, non semper illis sit credendum.

Impertinens est an pro se, an contra se dicant: nam contra se dicunt multi scrupulosi, dum in plurimis se accusant, & cogitationibus blasphemix, iudicii temerarii, vindictæ, luxuriæ, &c. consensum se præbuisse existimant, eò quòd malam suggestionem sensisse, iudicent consensisse; item ad susceptionem Sacramenti nunquàm se satis putant dispositos. In his tamen & similibus non credit ipsis prudens Confessarius, quin potiùs singulis attentis, ac cognito eorum statu ac vivendi modo plerumque contrarium iudicium format, cui ipsorum quoquè potiùs est, quàm proprio credere, quòd ista

an-

PECCATORIS. 165

anxietate commoti inepti sint, qui de se & sibi agendis judicent. Sic è converso non omnibus credendum est, qui se pœnitere, atque à peccatis debitè dicunt conversos; sed prudenter ex aliis ponderandum est, quantum eorum hâc de re iudicio deferre oporteat. Cùm enim teste Apostolo, *animalis homo non percipiat ea quæ sunt Spiritûs Dei*, qui adhuc animales vivunt (vivunt autem, ut notat Augustinus, etiam nunc revelatâ novi Testamenti gratiâ adhuc plerique) valdè inepti sunt, ut interiorem conscientiæ suæ statum secundùm Dei legem exactè dijudicent. Cui accedit privatus amor quo sibi quicquid blanditur & mala sua extenuat. *Hic enim, ut verè Gregorius, vehementer claudit oculos cordis, & facit quod idem alibi dicit: ut sæpè sibi de se mens ipsa mentiatur & fingat se de bono opere amare, quod non amat, de mundi autem gloria non amare quod amat.* Hic ergò quò adhuc in homine major est, ac minùs Dei charitati subjectus, eò faciliùs eum facit in sua de se existimatione falli, ut se à peccatis recessissè judicet, à quibus non recessit, & debitè se ad Deum conversum, à quo adhuc pro potiori parte manet aversus.

1. Corinth. c. 2. v. 14.

L. 1. de Bapt. c. 15.

1. Cor. 4. in Ezech. Past. p. 1.

§. IV.

Experientia constat plurimum nocere Pœnitentibus, quod Confessarii erga illos sint nimis creduli.

Propter quod non solum multiplici errori obnoxium est, sed & salutem eorum valde contrarium, ut se dolere, atque à peccatis debite se dicunt conversos, ilicò & cæco annutu ipsi Confessarios assentire. Hinc enim dum nonnulli hodiè accuratiùs eos examinant, ac penitiùs ipsorum penetrant conscientias, capitales in eis sæpenumerò deprehendunt defectus, ac multas priorum temporum Confessiones, dum ipsis sic facile creditum fuit, fuisse invalidas; ac per hoc, dum se dilectos Dei filios, ejusque hæredes putabant, mansisse filios iræ, suæque damnationi obnoxios.

Non paucos reperiunt Mysteriorum Fidei omninò rudes, nescientes à Deo justificari impium per gratiam ipsius, per Redemptionem quæ est in CHRISTO JESU, cum tamen teste Apostolo, CHRISTUS nobis propositus sit *Propitiatio per fidem in Sanguine ipsius*. Nam quòd latam quandam fidem in plerisque faciliùs reperibilem,

Rom. 3. v.
25.

ribilem nonnulli hodiè in casu velint sufficere, ut summum id est ambiguum, cui imprudenter pœnitentium salus committitur. Hic enim neminem juvabit quæcunque probabilitas, si non ei suffragetur & veritas. Deindè cum perfectior Fides procul dubio omnibus in præcepto sit; rarum est ejus defectum alicui inter Christianos non esse culpabilem.

Sunt etiam ejus, quâ ad justificationem & debitam Sacramenti susceptionem opus est, præparationis ignari. Hinc vel nullam adferunt, vel satis putant si peccare desinant, aut de cætero meliùs vitam instituere proponant, seu jam instituunt; ac præterita delicta, licèt nullâ eorum contritione commoti, confiteantur. Hæc quidem non ad nostra tempora pertinere, putat Appendix: putarunt id & plures alii, sed quorundam inductu hujus periculum facientes ordinariorum quoquè suorum pœnitentium (nec sæculari dignitate fulgentes excipio) ignorantiam obstupuerunt. Haec in hac sua Diœcesi tot eruditissimis ac zelosis animarum Directoribus confertâ, à se compertam dixit & deploravit nuper Illustrissimus Mechliniensis Andreas Creusen. *D. d. an. 1666.*

res partes commemorare, in quibus Minister aut Instructor communiter & rarior est, & imperitior, & quod dolendum est, sæpè muneri suo minùs intentus.

Adde nunc multos conscientiaæ suæ incurios, qui licèt novæ vitæ proposito conjungendum sciant veteris odium & detestationem, ac propterea curandum sibi delicta sua reminiscendo sigillatim cognoscere; tamen quia animæ rebus minùs addicti sunt, levem, hoc est, minorem quàm oportet curam, aut insufficientem displicentiam quæ, uti è superioribus patet, mortiferum peccati affectum adhuc sæpè compatitur, facile judicant sufficere. Item quia sæpè exterioribus occupati interiora minùs attendunt, licèt pœnitere se dicant; tamen examinati dignoscuntur internas cupiditates & maximè complacentias, quibus aliorum peccata approbant, non à se deponere; cùm tamen juxta Apostolum digni sint morte, *non solum qui ea faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus.* Maximè verò multos falli facilè est circa motivum sui doloris quo eos pœnitet peccasse, non Dei, sed sui solummodò causâ, nempe dum ipsis in suis peccatis non displicet

Rom. 1. 7.
32.

plicet Dei offensa sed malum, quod eis jam supervenit aut superventurum formidant. Talis, hoc est illegitima fuit Antiochi pœnitentia : *Dolebat enim*, ait S. Thomas, *de culpa præterita, non propter Dei offensam, sed propter infirmitatem corporalem quam patiebatur.* Sic pœnituit & Saül, videlicet ut notat S. Fulgentius, *ex timore supplicii, non ex horrore peccati, non odivit quod fecerat, sed timuit quod nolebat.*

Has ergò aut similes ob causas frequens est multos pœnitentium qui se debite conversos & pœnitere aut putant aut dicunt, à vera pœnitentia adhuc multum deficere : ac per hoc Confessarii est non cæco assensu eis annuere, sed quantum cujusque assertioni hâc in re tribuendum sit ex aliis considerare & ex singulis quæ concurrunt ejus dispositionem dijudicare. Hoc ab eo Sacramenti exigit religio, hoc postulat ipsorum pœnitentium salus. Sacramenti namque exigit religio, ut sollicitè caveat, nè *Sacramentum det canibus*, & Sacramentum admittret indignis, non solum uteos arceat, (ut vult Appendix) quos moraliter certo novit indispositos, sed eos tantum admittat, nisi aliud jubeat justa necessitas, quos prudenter judicat ritè dispositos.

Soler-

L. 1. de spi- Solerter igitur, ut dicam cum B. Lauren-
rit. inter. tio Justiniano, Sacramentorum cœlestium
anima. dispensator invigilet, ut illum tantummodò sol-

vat, quem introrsus per compunctionem, sive
compunctionis indicium, vivificatum à Deo esse
deprehenderit. Postulat id quoquè ipsorum
pœnitentium salus. Huic enim valdè ob-
est sic ipsis facilè credi. Multi enim verè
& ut oportet converti, orando & laboran-
do fatagerent, sed nunc errore decepti,
dum se falsò conversos putant, hanc solli-
citudinem deponunt, ac per hoc nec con-
vertuntur, nec salutem adipiscuntur.
Comprobat hoc multorum hodiè expe-
riencia. Nam plurimi pœnitentium suo-
rum assertione non contenti, dum peni-
tiùs eorum statum inquirunt, generaliter
verum reperiunt, quod de iis qui opificiis
& publicis exercitationibus incumbunt,

Instruct. dicebat S. Carolus: Si Confessarius posuerit
Past. p 2. majorem industriam in iis examinandis, non du-
to 18. bium est, quin plures deprehendet, qui nunquam
ut oportuit Sacramento Pœnitentiæ peccata sua
expiarint.

Quapropter ea Confessario necessaria
 est eruditio, ut Pœnitentium suorum in-
 teriora prudenter & discernere valeat &
 dijudicare: quamquè eò oportet esse
 majorem, quò ad id minùs ipsi pœni-
 tentes

entes sufficiunt. Vnde & resurgens à mortuis Dominus, ait D. Gregorius, & post ipsum B. Laurentius Justinianus, prius in Discipulorum faciem insufflavit, & postea dimittendi retinendique peccata auctoritatem tribuit: ut profectò monstraret, quia qui illam mentis speculationem non habet, iudex animarum esse non debet. Propter quod Sacramenti hujus dispensatorem S. Bernardus inter alia volebat esse literatum: ut sciat quid injungat, cui parcat, quando parcere debeat. Ejus namque ignorantia, ait S. Thomas, periculossissima est in confessionibus audiendis. Unde Augustinus in lib. de penit. Qui vult confiteri peccata sua ut inveniat gratiam, quærat Sacerdotem scientem ligare & solvere, ne cum negligens circa se exstiterit, negligatur ab illo qui eum misericorditer monet & petit, ne ambo in foveam cadant quam stultus evitare noluerit.

Verùm Confessario incumbere non cæco annutu pœnitentibus credere, sed juxta prudentiæ regulas eorum dispositionem dijudicare, nemo forsan rationaliter inficiabitur. Tamen dicet quispiam eis assentiendum, dum debitâ circumspeditione adhibitâ moraliter certò deprehendi nequeunt indispositi. Hoc fortè est quod solùm præten dit Appendix, dum pœnitenti vult à confessario credi

Lib. 3. c. 5.
in l. 1. reg.
l. 1. de spir.
inter anima.

Serm. 3. d.
S. Andrea.

Opusc. 34.
cont. impug.
relig. c. 4.
concl. 5.

credi non solum contra se, sed etiam pro se loquenti, nisi contrarium moraliter certò constet.

Hoc si sentit, non parum concedit. Satis id est ut redargui possint ii, qui communiter omnes confessionali sedi accedentes, & sese dolere asserentes, sine alia discussione, supponunt legitimè dispositos. Si enim, uti id ministerii eorum exigit ratio, alius non nihil multorum conscientias perpetrarent, non paucos deprehenderent, quemadmodum deprehendunt alii, moraliter certò indispositos.

Sed nec sic ei consentiendum. Quid si enim cunctis consideratis dispositionem pœnitentis Confessarius judicet dubiam, & utrumque contradictorium, quâ dispositus & indispositus asseritur, sit huic æquè verisimile? neutrum moraliter certò constat. In hoc casu prudenter non credet pœnitenti, hoc est, propter ejus asseritionem judicabit eum ritè dispositum. Jam enim unam partem judicando veram determinat. Hoc verò imprudenter facit, nisi sufficienti nixus fundamento; istud verò hîc illi deest. Alia enim ut ponitur, hîc fundamenta non sunt, nisi quæ hinc inde utrumquè contradictorium æqualiter, aut quod idem est, ferè æqualiter
illi

illi faciunt ambiguum; quo unum certò falsum fit, & alterum certò verum, sine fundamento unum determinatè verum iudicat. Cum æquè illi verisimile fit illud esse falsum. Quod de ambiguo dixi, dicendum est & de probabili, in casu enim posito quantumcumquè utraque contradictorii pars fit probabilis, tamen unius determinatæ nec satis constat veritas, nec etiam satis constat falsitas, ac per hoc imprudenter una determinatè vera iudicatur.

§. V.

Discrimen inter forum pœnitentiæ & alia tribunalia.

NOtanda nunc est hujus fori ab aliis tribunalibus differentia. In his, ut dictum est, sistitur quispiam ut criminis reus condemnetur; ac per hoc reus probari debet, ut damnationis sententia justè in eum feratur: deficiente verò probatione licèt se innocentem convincentibus argumentis non probet, liber dimittitur. Ad istud verò pœnitentiæ forum accedit peccator ut à peccato conversus ejus vinculo solvatur, ac per hoc conversus probari debet ut solvatur seu absolutionis sententiæ in eum proferatur.

De

Deficiente verò hac probatione, licet contrarium, hoc est, ejus non conversio moraliter certò non constet, nisi aliud cogat necessitas, non est solvendus.

Ex quo patet nullius momenti esse quod objicitur ex S. Thoma dicente 2. 2. q. 60. a. 4. *Vbi non apparent manifesta indicia de malitia alicujus, debemus eum ut bonum habere, in meliorem partem interpretando quod dubium est.* Hoc enim ad privatum cujusquè judicium pertinet, quo quisquè æstimandus est probus nisi probetur improbus. Ac per hoc improbitas probari debet, quæ in dubio non probatur ut possit non-probus haberi: hîc verò conversus probari debet ut absolute judicetur dignus.

§. VI.

Licet aliquando ad cautelam in dubio pejorem partem supponere.

DEindè ad cautelam licet in dubio pejorem partem supponere: & sic ait ibidem ad 3. idem S. Doctor: *Cum debemus aliquibus malis adhibere remedium sive nostris sive alienis, expedit ad hoc ut securius remedium apponatur, quod supponatur id quod est deterius: quia remedium quod est efficax contra majus malum, multò magis est efficax contra mi-*

nus malum. Maximè autem id expedit in hujus Sacramenti administratione. Dubiam enim confitentium resipiscentiam veram reputare, iis qui non resipuerunt valde est damnosum: non veram supponere, omnibus prodest. Prodest non conversis, ut converti satagant, prodest & conversis ut dum dignis pœnitentiæ fructibus certam suam vocationem facere student, perfectiùs convertantur.

Quàm id autem pœnitentium salutì conducat, probat multiplex fructus, qui hodie à plurimis hâc ratione percipitur. Multi enim sunt qui cum plures annos, puta decem aut viginti, gravibus criminibus obnoxii vixerant, & assiduè confitendo nec parum fuerant emendati, hâc viâ paucarum hebdomadarum spatio veraciter se correctos mirantur, lætantur, & maximas Conductoribus suis agunt gratias. Hoc erat quod propter quosdam nimium

L. de lapsis.

faciles pœnitentium receptores dicebat gloriosus Martyr Cyprianus: *Cum scriptum sit, inquit, qui vos felices dicunt, in errorem vos mittunt, & semitas pedum vestrorum turbant: qui peccantem blandimentis adulantibus palpat, peccandi fomitem subministrat: nec comprimit delicta ille, sed nutrit. At qui consiliis fortioribus redarguit simul atque instruit fra-*

trorum

trem, promovet ad salutem. Quos diligo, inquit Dominus, redarguo & castigo. Sic oportet & Dei Sacerdotem non obsequiis decipientibus fallere, sed remediis salutaribus providere. Imperitus est medicus qui tumentes vulnerum sinus manu parcente contrectat, & in altis recessibus viscerum virus inclusum dum servat, exaggerat. Aperiendum vulnus est & secandum, & putaminibus amputatis medelâ fortiore curandum. Vociferetur & clamet licet, & conqueratur aeger impatiens per dolorem, gratias aget postmodum cum senserit sanitatem. Id hodie impleri videmus & gaudemus.

C A P U T X V.

Vtrum in administratione Sacramenti Penitentiae, etiam seclusâ necessitate, liceat uti materiâ dubiâ, aut solum probabili?

Dixi superiori capite, in dubio, pœnitenti dum se conversum dicit, prudenter non posse credi, & per consequens nisi aliud suadeat necessitas, neque absolutionem impendi: quod Theologi confirmant, dum communiter illicitum docent in Sacramentorum administrationem citra necessitatem.

fita-

fitatem dubiam materiam assumere. Adeò ut quamvis eorum plurimi probabili-
 um usum multùm laxaverint, commu-
 niter tamen Sacramentorum usum ex-
 ceperint,

§. I.

*Distinctio inter materiam sensibilem & insensi-
 bilem non probat intentum Appendicis.*

Verùm convellere istud conatur
 Appendix, & distinctione aliquâ
 infringere. *Stante dubio, ait num. 270. de
 materia Sacramenti quando sensibilis est, non po-
 test administrari Sacramentum; concedo: quando
 materia non est sensibilis, sed interna seu moralis,
 nego.*

Sed quo fundamento nixus? Sic enim
 id negat, ut è contra materiam non sensi-
 bilem, sed internam seu moralem etiam
 dubiam, etiam sine necessitate in Sacra-
 mentorum administratione licitè velit
 assumi. Hoc novum est, hoc probet se
 rectè asserere, Sacrilegum crimen est si
 liquore, qui an aqua sit ambigis, quem-
 piam baptizes, & non aliquâ compulsus
 necessitate periculo nullum conficiendi
 Sacramentum te objicis; & rectè factum
 reputabitur, si id facias dum Sacramen-

M tum

tum Pœnitentiæ ministras ? Paradoxum istud ut credatur , non asseri debet , sed probari. Certè universaliter nullâ distinctione adhibitâ Scholastici & Morales Doctores peccatum mortale esse pronuntiant , citra necessitatem in conficiendis Sacramentis uti materiâ aut formâ dubiâ. Cur inde nunc materia non sensibilis sed interna seu moralis excipitur ? An hujus dubiæ usu periculo nullitatis Sacramentum minùs exponitur ? Si id dici non potest ; cur illâ dubiâ uti negatur illicitum , cum ob id , dum materia sensibilis est , hâc dubiâ uti sit illicitum , quòd Sacramentorum religioni contrarium sit citra necessitatem periculo non conficiendi Sacramenti sese exponere ?

Subdistinguit inferiùs Appendix dubium in dubium juris & facti. De illo quid sentiat , clarè non exprimit. Vult enim juris dubium esse V. G. an requiratur Attritio ex charitate vel sine charitate , *Tunc cum Attritio , inquit , cum charitate sit materia certa , & sine charitate solùm probabilis & dubia , sequitur ex doctrina hujus Auctoris contra decretum Alexandri VII. quòd hâc Minister contentus esse non possit.* An id contra decretum Alexandri VII. sit , sequenti capite examinabitur : nunc quoniam id
affir-

affirmat, solùm peto : an ergo in Pœnitentiæ Sacramento, cujus quasi materia sunt actus ipsius pœnitentis, sufficere existimet, etiam nullâ urgente necessitate, uti materiâ ex qua ipsius Sacramenti pendet subsistentia, dubio juris ambigua? Hoc si putat, nullo aut fallaci fundamento nititur, Sed hoc relinquamus.

§. II.

Distinctio inter dubium juris & dubium facti nihil facit ad hanc rem.

CLariùs mentem suam exprimit, dum dubium est facti: *Si est questio facti, inquit, V. G. an pœnitens jam de facto habeat veram attritionem, tunc minister debet esse contentus materiâ probabili, nimirum protestatione pœnitentis, quia in hac certa haberi non potest.* Hæc imprimis distinctio non attenditur dum materia sensibilis est. Hanc enim sive juris sive facti dubio ambiguum ad Sacramentorum confectio- nem citra necessitatem assumere generaliter est illicitum; ergo & dum illa non sensibilis est, sed interna seu moralis: non enim unum Sacramentum licet & alterum non licet, necessitate seclusâ, nullitatis periculo exponere. Non minus au-

tem hujusmodi periculo exponitur dum facti quàm dum juris est dubium.

Sed urget Appendix, internam materiam in quæstione facti non posse certam haberi. v. g. an pœnitens de facto habeat veram attritionem. *Tunc, inquit, minister debet esse contentus materiâ probabili nimirum protestatione pœnitentis; quia in hoc certa haberi non potest; eò quòd confessarius non possit videre dispositionem cordis ipsius pœnitentis, sed debeat ei credere tam pro quàm contra se loquenti.*

Vult ergo protestationem pœnitentis materiam hîc facere probabilem, nempe hoc uno excepto, uti superiùs dixerat, dum moraliter certò constat contrarium. Sit ergo pœnitens rudis, & ut propriam dispositionem, an ad justificationem sufficiat, dijudicet, imperitus; sit conscientiæ suæ incurius; fuerit hactenus peccatorum consuetudini inveteratus, & eorum voluptatibus toto animi affectu agglutinatus; sit recidivus & cadendi & confitendi vices sine parvo quoque correctionis fructu jam diu alternaverit: quisquis deniquè sit, quæcumque circumstant, unde vel indispositus ostenditur, vel debita ejus dispositio sit ambigua, dummodo ad moralem ejus indispositi-

positionis certitudinem non ascenditur, satis est juxta Appendicem pœnitentis protestatio, ut legitima ejus dispositio judicetur probabilis eâ probabilitate quæ confessario sufficere debet, quâque in omni casu eum oportet esse contentum. Hoc probabiliter dictum non arbitrator.

Est quædam negativa probabilitas multis propositionibus conveniens eò quòd convincenti argumento falsæ monstrari non possunt; licet pro se & sua veritate non habeant positivum alicujus considerationis fundamentum. Hoc modo non paucae censentur probabiles, non ob aliud quàm quod defendi possint, aut hoc aut isto loco defensæ sint. Ad illam quippe defensionem, satis est oppugnantium argumenta dissolvere, quod fieri potest & ab iis qui pro veritate propositionis defensæ nullum fundamentum habent proferre. Hujusmodi proindè probabilitatis genus certum est ad morum regulam nequaquam sufficere. Nam etiam scholastici Doctores qui præcipuè nuperis temporibus probabilium usum propugnarunt, communiter id ad illa probabilia restringunt, quæ notabili ratione aut gravi autoritate nituntur.

Hanc ipsorum doctrinam nunc non examino : impræsentiarum satis est , eorum etiam iudicio , negativam illam & puræ defensionis probabilitatem ad morum regulam non sufficere. Minus ergo illa eis sufficeret ad Sacramentorum usum , cum ad illum non satis esse censuerint suum probabile quod pro moribus voluerunt sufficere.

Huiusmodi negativam probabilitatem non inficior ex pœnitentis protestatione sufficientiæ suæ dispositionis competere; scilicet dum ea quæ obstant morali certitudine non concludunt contrarium. Ast hoc aliud non est, quàm pœnitentem ob suam protestationem sic dici posse ritè dispositum ut oppositum non possit certò convinci. Cum ergo hac in re , ut sæpè dictum est, auctoritas ejus haud rarò nullius aut parvi sit momenti, & ex variis sæpe circumstantiis admodum suspecta; hæc quoque ejus protestatio frequenter non est grave motivum , ut ob eam sufficientia ejus dispositionis censi possit probabilis eâ probabilitate quæ competere debet propositioni ut juxta præfatos Scholasticos Doctores ad praxim possit assumi. Cum itaque omnem pœnitentis protestationem , excepto solo dum
morali

moraliter certò constat contrarium, velit Appendix confessario debere sufficere; in Sacramentorum administratione asserit licitum quod juxta præcipuos probabilium usûs defensores nec in moribus est concessum.

At pone ejusmodi auctoritatis pœnitentem, ut ejus protestatio per se notabile motivum sit ad quod probabiliter judicari possit ritè dispositus. Nec sic Appendix audienda est, neque generaliter verum est pœnitentis protestatione ministrum debere esse contentum. Quid si enim majoris, æqualis aut fere æqualis ponderis motivum stet pro opposito? Tunc rectè dictâ protestatione (justæ necessitatis casum semper excipio) minister non solum non debet, sed nec potest esse contentus. In hoc enim concursu ejusmodi motivi contrarii pœnitenti prudenter assentiri non potest, aut eum credere ritè dispositum. Quod sic breviter ostendo.

§. III.

*Valdè temerarium (si tamen hoc fieri potest) est
assentiri uni contradictoriarum, dum altera
est æquè probabilis ac ipsa.*

DUorum contradictoriorum alterum certò falsum est, & alterum verum. Deinde constat ex consequentiarum legibus falsum non sequi nisi ex falso: ac per hoc certum etiam est, fundamentum contradictorii falsi vel falsum esse, vel suum consequens nihil probare. Dum ergò fundamenta quibus utraque contradictorii pars nititur æqualia sunt, aut ferè æqualia, & simul concurrunt, fundamenta alterutrius partis certò cognoscuntur falsa esse, vel nihil probare. Sed quia utraque æquè verisimiliter suam partem probant, ambiguum est quibus id competat, hoc est, quæ ex his fundamentis fallacia sint & deceptoriam. De singulis autem particulatim id tam verisimile est quàm oppositum. Sicut autem imprudentiæ est assentiri propositioni, quam non magis quis scit veram esse, quàm falsam; ita quoque prudentiæ esse non potest, assentiri propter fundamentum quod non magis scitur esse non de-
cepto-

ceptorium quàm deceptorium. Ac propterea qualiacumque illa fundamenta sint, quantumcumque per se & seorsim accepta gravia, in isto tamen concursu neminem movere possunt, ut prudenter unam partem veram determinet.

Innumeris exemplis è rebus humanis petitis confirmari id potest. Sic in exterioris politiae tribunalibus V. G. (quibus superius Pœnitentiæ forum est comparatum) sint Petrus & Joannes testes omni exceptione majores, qui à se visum deponunt, Jacobum à Paulo esse occisum. Hæc eorum testificatio procul dubio gravis est & satis, ut verè Jacobus à Paulo credatur occisus: sed pone Thomam & Marcum non minoris fidei ex adverso testificari se oculos inspectores, non à Paulo, sed ab Andrea Jacobum peremptum; & nihil occurrere ob quod horum posteriorum testimonium prioribus cedere debeat; in hoc concursu priorum testificatio gravis esse desinit, & insufficientis est, ut ob eam verè crimen à Paulo Judex judicet commissum. Dico & nihil occurrere &c. concurrunt quippe subinde aliæ circumstantiæ, ob quas (uti olim Salomon) unius partis neglecto testimonio prudenter alteri quis acquiescit.

Hæc

Hæc prudentiæ norma & in suo pœnitentiæ tribunali confessario est observanda : neminem enim judicando absolvere potest , nisi quem non temerario judicio à peccato suo verè judicat conversum , & ejus ut oportet pœnitere. Id autem ob pœnitentis protestationem quantumcumquè illa seorsim accepta gravis foret, non nisi temerariè judicat , dum majoris aut æqualis ponderis motivum concurrat pro opposito. Nam quod dici posset , non obstante hoc concursu posse adhuc pœnitentem judicari probabiliter esse conversum & pœnitere , nihil urget. Aliud est enim probabiliter & aliud verè esse conversum & pœnitere. Vera autem conversio hîc necessaria est, & vera cordis pœnitentia partialis est hujus Sacramenti materia ; ac per hoc ad ejus susceptionem pœnitens admitti non potest , nisi qui prudenter judicari potest verè conversus & verè pœnitere , quod in dicto concursu , uti evidenter monstratum est , non potest.

At dicit Appendix : confessarium non posse videre dispositionem cordis ipsius pœnitentis, ac propterea debere ei credere tam pro se quàm contra se loquenti.

§. IV.

Cordis dispositio etsi interna sit, sæpè tamen per signa externa & effectus dignosci potest.

T Ametsi ut cum Hieronymo loquar, *In cap. 14.*
natura hominis non sit, quamvis sancti, Ezech.
cordis arcana cognoscere; quis enim hominum, ut
ait Apostolus, scit quæ sunt hominis nisi spiritus *1. Corinth.*
hominis qui in ipso est: Tamen multipliciter *c. 2. v. 11.*
 sese animus prodit non solum verbis, sed
 & aliis suæ affectionis signis & effecti-
 bus. Habent quidem verba, ut notat Au-
 gustinus, *principatum significandi quæcum-* *L. 2. de doct.*
quæ animo concipiuntur, si ea prodere quisque *Cir. cap. 3.*
velit; ac per hoc, cum id pœnitens, dum
 aliud non indicatur, velle censetur, mul-
 tum ejus verbis ac protestationi est defe-
 rendum. Verùm hæc arbitraria signa
 sunt, quibus non rarò nunc scienter,
 nunc ignoranter interiora animi non
 ut verè sunt contingit enuntiari. Hoc
 in iis quæ pœnitens dicit, nunc magis
 nunc minus est metuendum. Quò au-
 tem major ejus subest metus, eò amplius
 & alia, quæ animæ affectum indicant,
 aut quoquomodo ad dijudicandum inte-
 riorem ejus statum concurrunt sunt at-
 tendenda. Hæc enim dum verbis concor-
 dant,

dant , plenam simul cum ipsis efficere possunt probationem , ut simpliciter iis confessario sit acquiescendum : dum autem præjudicant , major est cautio adhibenda.

Si enim ejusmodi sit illud præjudicium , ut omnibus perpensis pœnitentis protestationem justè reddat ambiguum , & de veritate suspectam ; jam huic ejus protestationi credi nec debet nec potest. Iterùm dico ; parum est si adhuc ea maneat probabilis , cum in hoc concursu , quod tamen necessarium est , prudenter judicari nequeat vera. Propter quod ab hujusmodi pœnitente , nisi aliud jubeat necessitas , merito priusquam absolvatur exigitur , ut dignis pœnitentiæ fructibus,

Vel ut alii (qui sunt juxta Bonaventuram *delicti corre-*
Alanum de actio) protestationem suam , ut ei pruden-
insulis lib. de ter credi possit , confirmet. Hinc com-
sex alis cbe- muniter etiam moderni Doctores (uti ex
rubin ala. 2.

Thoma Sanchez refert & approbat Car-
De Sacram. dinalis de Lugo) in ejusmodi casu utile
Pœnit. disp. censent differre absolutionem per aliquot
14. sect. 10. dies ut appareat correctio , & observatio
num. 166. propositi.

§. V.

Non requiritur circa penitentis dispositionem illa certitudo quæ communiter necessaria est, dum materia est sensibilis.

HOc tamen nunc Appendici concesserim, debitam pœnitentis dispositionem communiter non eâ certitudine quâ constat materia sensibilis à confessario posse cognosci; ac per hoc nec ejusmodi certitudo illi ut necessaria est expectanda: sed ex iis quibus se suumquæ animum pœnitens pandit, & aliis quæ concurrunt circumstantiis, ejus dispositio est colligenda. Et quamvis hæc singula seorsim accepta exigui nonnunquam ponderis sint, tamen simul accepta tale sæpè efficiunt argumentum, ut illi prudenter Confessarius acquiescat, & absolutè pœnitentem judicet ritè dispositum. Ut autem acquiescat, non tale necesse est hoc sit argumentum ut semper & ubique concludat, sed satis est, quòd ex illo consequens sequatur juxta moralis prudentiæ certitudinem, quamvis absolutè possit non sequi, imo etiam quandoquæ non sequatur. Hoc, inquam, sufficit dum ex aliis non ostenditur hic

&c

fficere
ter iis
m au-
adhi-
cium,
prote-
, &
is pro-
t. Itē-
maneat
quod
udica-
ab hu-
at ne-
lvatur
tibus,
i corre-
uden-
com-
uti ex
Car-
utile
iquot
vatio
§. V.

& nunc deficere. Cum enim vel interdum & in paucioribus deficere possit, hæc necessaria est cautio, ut attendatur an nihil occurrat quo hîc & nunc probetur deficere, dum nihil occurrit quod communiter verum est in moralibus sequi, secus si occurrat. Hæc est in humanis rebus prudentium praxis. In judiciis enim, ut dictum est, quod & lex confirmat & Apostolus, in ore duorum vel trium testium stat omne verbum, & eorum testimonio, dum illi nihil obstat, simpliciter & absolutè iudex acquiescit, quia in pluribus id tum verum est. Potest tamen deficere aut fallere, & fallit interdum. Ad quod proindè circumspectè opus est attendi; & quò majus fallaciæ aut falsitatis subest indicium, minùs eorum testimonio licet deferre. Et sic interdum non sufficiunt mille testes qui se oculos dicunt & factum deponunt, nempe dum æqualis ponderis motivum, v. g. alii testes ejusdem numeri, ejusdemquè fidei, stat pro opposito, cum tamen aliàs satis sint duo.

S. VI.

*Ex dictis patet quæ sit illa moralis certitudo quæ
in hac materia exigitur.*

HÆc est quæ dici solet moralis certitudo, & unicuiquè de se suaquæ justitia est necessaria, ut juxta Apostoli *1. Corinth.* præceptum dignum se probet qui de Eucharistico pane edat, aut de calice bibat. *c. 11. v. 28.*

Adeò ut confessio illi sit præmittenda, *P. 2. de Sacram. pæ. 18.* qui, uti id notat Parochorum Catechismus, justè vel veretur oppositum: veretur, inquam, hoc est, ex digno motivo rationibus quibus se justum confidat non acquiescit. Est quippe generalis quidam metus, etiam sanctis in hac vita communis, quod nesciant *utrum amore an odio digni sint.* Nam quamvis spiritus reddat testimonium spiritui eorum quod sint Filii Dei, propter quod meritò confidunt, *Sophonie c. 3. v. 17.* sic tamen id moderatur *silens in dilectione sua*, ut omnis contrarius metus plerumquè non possit nec debeat deponi. Hoc ipsis expedire novit ille qui nos vult *servire sibi in timore & exultare cum tremore.* Hic tamen generalis est metus morali certitudini non officiens. Nam dum, hoc excepto, aliud non occurrit ob quod de sua

justitia

inter-
possit,
ndatur
probe-
quod
bus se-
huma-
udiciis
x con-
m vel
& eo-
at, sim-
t, quia
Potest
inter-
spectè
allaciæ
us eo-
fic in-
es qui
onunt,
ivum,
idem-
tamen

S. VI.

justitia ambigere quis debet, sed potius cuncta suadent oppositum, prudenter se justum reputat, & illi absolutè acquiescit, ea sine scrupulosa formidine perficiens, quæ non nisi à justis perfici possunt.

Hoc etiam modo, dum ea quibus pœnitentiam suam ac conversionem manifestat pœnitens, & cætera quæ concurrunt, ritè eum persuadent dispositum, & nihil consideratione dignum sit pro opposito, aut quod illa suspecta faciat vel ambigua, prudenter confessarius acquiescit, & eum debitè reputat dispositum. Et quamvis reflexo intellectu hæc omnia adhuc judicat posse deficere, tamen istius defectus dum nullum alicujus momenti aut ponderis indicium ostenditur, non propterea mentem suspendere debet, sed simpliciter & absolutè, hoc non obstante, debitam ejus dispositionem concludere. Hæc est certitudo hac in re communiter haberi possibilis, ac per hoc censenda est sufficere. *Nam sicut optimè dictum videtur, ait Boëthius, eruditi est hominis unumquodquè ut ipsum est, ita de eo fidem capere atque tentare. Quod explanans Angelicus Doctor. Sicut optimè, inquit, dictum videtur ab Aristotele in principio Ethicorum, eru-*

L. 1. de Tri-
bit. cap. 2,

Comus, ejus-
dem capiti.

dit

diti hominis est unumquodque ut ipsum est, id est per modum congruum ipsius rei, ita de eo fidem capere atque tentare. Non enim de omnibus potest equalis certitudo & evidentia demonstrationis servari, & sunt hæc verba Philosoph. 2. Ethic. Disciplinati enim est in tantum certitudinem inquirere circa unumquodque genus, in quantum natura rei recipit.

§. VII.

Hactenus dicta intelliguntur justâ necessitate exceptâ.

HACTenus justam semper excepit necessitatem, sed quid eâ sepositâ faciendum sit, pro viribus quas Deus dedit, conatus fui exponere. Inquiri nunc dignum foret, quæ sit justa illa necessitas, & quomodo ob eam quæ hîc frequentior est, & suos gradus suscipit, hujus Sacramenti ministrationem oporteat moderari. Verùm dumtaxat nunc Appendici respondere constitui: quæ autem ob id hucusque protuli, priora sunt, neque inde dependent, & circa hæc adhuc fervet contentio, quam, eorum veritate manifestatâ & utrimque receptâ, optarim finire. Tum quippe concordibus animis & studiis ad alia quæ particularia magis

N

sunt

sunt, ac per hoc determinatu plerumque
difficiliora, securiùs licebit descendere.
Hoc unum nunc dico: hujus sicut &
aliorum Sacramentorum finis animarum
est salus, cui proinde eorum administra-
tio debet congruere, & ex qua hæc ne-
cessitas præcipuè est metienda, sic ut po-
tiùs nullitatis periculo Sacramentum,
quàm salutis discrimini anima expona-
tur.

C A P U T X V I .

*An juxta Decretum Alexandri VII. in admini-
stratione Sacramenti Penitentia Confessarius
contentus esse debeat attritione, sine omni
Dei propter se dilectione concepta?*

HOC eodem numero 270. ut vi-
dimus superiori capite, dubium
juris vult esse Appendix: *An re-
quiratur Attritio ex charitate, vel sine charitate,
tunc cum attritio, inquit, cum charitate sit ma-
teria certa, & sine charitate solùm probabilis &
dubia, sequitur ex doctrina hujus Auctoris contra
Decretum Alexandri VII. quòd hac Minister
contentus esse non possit.*

Quodnam hoc sit decretum, aliud co-
gitare non potui, quàm illud ab eodem
Ponti-

PECCATORIS. 195

Pontifice datum Feriâ 5. die 5. Maii,
Anno 1667. quo ad servandum pacis
vinculum, quam propter quorundam hinc
inde contentiones circa hujus Attritionis
sufficienciam verebatur conturbandam:
*Præcipit cunctis & singulis Fidelibus, quocum-
que gradu ac dignitate etiam Episcopali & majori,
imo & Cardinalitiâ fulgentibus, ut si deinceps de materia Attritionis præfata scribebunt vel li-
bros aut scripturas edent, vel docebunt, vel præ-
dicabunt, vel alio quovis modo penitentes aut
Scholares cæterosquæ erudiant, non audeant ali-
cujus Theologicæ censuræ alteriusque injuriæ aut
contumeliæ notâ taxare alterutram sententiam,
sive negantem necessitatem aliqualem dilectionis
Dei in præfata Attritione ex metu gehennæ con-
cepta, quæ hodie inter Scholasticos communior
videtur, sive asserentem dictæ dilectionis necessi-
tatem, donec ab hac Sanctâ Sede fuerit aliquid in
hac re definitum.*

Hic est Decreti tenor, quo id, quod
nunc asserit Appendix, nec apparenter
statuitur. Alia est enim quæstio, an di-
cta Attritio ad Pænitentiaæ Sacramen-
tum ejusque effectûs perceptionem suffi-
ciens sit dispositio, & alia, quid supposi-
tâ hac de re Doctorum controversiâ, illi
cui utraque contradictionis pars dubia est
sit agendum. Prior jam pridem agitari

cœpta est , nec adhuc hodie lis est finita. De hac quæstione agit Pontifex , eam-
 que vult salvo pacis vinculo inquiri , ac
 propterea hoc suo Decreto alterutrius
 contradictorii propugnatores sic singulos
 suam partem verbo seu scripto defendere,
 ut tamen oppositam partem ejusque de-
 fensores non aliquâ Theologicâ censurâ
 aut alterius taxent notâ contumeliæ.
 Quid verò durante hac controversiâ uni-
 cuique circa pœnitentiæ Sacramenti mi-
 nisterium agendum sit , hoc est , an dictâ
 Attritione nunc , pendente adhuc lite ,
 hujus Sacramenti Minister contentus esse
 possit aut debeat ; (quod posterior petit
 quæstio) non attingit , tantùm abest ut
 de eo aliquid determinet.

Neque etiam ex iis quæ hîc constituit,
 ministrum id posse aut debere, licet infer-
 re ; tametsi enim , quod hîc solum con-
 stituit Pontifex, jam cuique liceat impu-
 nè suam partem defendere , hæc tamen
 concessa impunitas utrique parti æquali-
 ter attributa fundamentum non est , ut
 quisque suam partem reputet veram , sed
 manet cujusque partis veritas aut falsitas
 ut prius , hoc est , dubia vel probabilis
 aut etiam certa. Dico aut etiam certa , si
 quis enim particulatim attentis utriusque
 partis

partis

partis fundamentis (ut id possibile est)
 unius veritatem alteriusque falsitatem
 deprehendisset , hac constitutione non
 constringitur iudicium mutare , aut de
 percepta veritate ambigere : satis est si
 oppositam sibi sententiam non alicujus
 Theologicæ censuræ alteriusque injuriæ
 notâ taxet , aut contumeliæ.

Quin & eandem quodam loquendi
 modo probabilem reputare debet, nempe
 generali illâ probabilitate , quâ omnes
 propositiones in Catholicorum libris pas-
 sim permissæ censentur probabiles , ut
 eo modo propositio probabilis aliud non
 sit quàm communiter edi & defendi per-
 missa. Hoc genus probabilitatis compati-
 tur secum certitudinem de opposito , ne-
 que , quod certissimum est , ad morum
 regulam sufficit , & multò minus ad Sa-
 cramentorum administrationem. Hanc
 solùm isto suo decreto dictæ attritioni tri-
 buit Pontifex ; ex quo proindè nequa-
 quam deduci potest , eâdem nunc pæni-
 tentiæ Sacramenti ministrum posse aut
 debere esse contentum.

§. I.

Variis SS. PP. testimoniis probatur necessitas dilectionis Dei ad justificationem.

AN verò præterea ex aliis fundamentis, non major illi competat probabilitas, nunc non disquiro: satis est fundamenta illa non sic concludere, quin adhuc sufficientia dictæ attritionis, ut hîc concedit Appendix, ut summum sit dubia. Cæterum, si, quid hac in re verum judicem, promendum foret; dicerem cum

Serm. 5. exhort. ad monach. Joanne Trithemio: *Deus est summum & immutabile bonum, cujus amore peccatum & fugiendum est & detestandum: quoniam qui timore pœnarum dumtaxat peccare metuit, ad charitatis præmia non ascendit.* Dicerem cum

Lib. 2. de spir. anima resurr. B. Laurentio Justiniano: *Quandiu quis metu temporalis supplicii seu æterni serviliter vivit à filiorum Dei segregatus est sorte.* Dicerem cum subtili Scoto: *Quod non quicumque actus pœnitendi sufficit ad deletionem peccati, sed oportet quod sit actus ordinatus & maxime ex circumstantia finis, quæ est prima inter circumstantias actus moralis: Ac propterea censet Judam non legitimè pœnituisse, quia non pœnituit, inquit, cum ista circumstantia, id est, ex dilectione Dei.* Dicerem cum

S. Ca-

S. Catharina Senensi, quod ipsa inducit *Tract. 1. cap. 49.*
 Deum dicentem: Attende quia nullo modo
 sufficit ambulare solummodo cum servili timore,
 quia purgare domum à spurcitia peccati mortalis,
 non implendo virtutibus eam in amore fundatis,
 & non tantum in timore, non sufficit ad vitam
 eternam: Et iterum, attende diligenter istos, *Ibid. c. 58.*
 qui cum servili timore dereliquerunt mortalium
 peccatorum abominaciones, nisi surgant atque
 procedant cum amore virtutum: iste servilis timor
 ad vitam eternam exhibendam nullo modo suffi-
 cit: amor verò cum sancto timore benè sufficiens
 est.

Dicerem cum S. Bonaventura: Timor *De 7. donis Spir. Sanct. de dono timoris c. 1.*
 dicitur servilis, quo quis magis timet penam
 quàm culpam: qui secundum essentiam dicitur
 esse à Deo, non tamen sub ratione quâ servilis est,
 quia principalius timet pœnam, quàm culpam,
 nec mutat voluntatem in bonum, licet criminis
 impediatur executionem. Propter quod dicit
 alibi: Est autem timor servilis cum quis ut ser- *Spec. anima cap. 3.*
 vus dimittit malum facere non propter dilectio-
 nem, sed propter pœnæ timorem. Hic timor
 semper cum mortali peccato est, scilicet cum
 quis dimittit peccatum facere solummodo ratione
 pœnæ. Dicerem cum S. Thoma: non *Comm. epist. Heb. c. 12. lec. 3. Ibid. in c. 1. lec. 4.*
 esse pœnitentiam veram, dum aliquis pœ-
 nitet non propter amorem justitiæ sed propter ti-
 morem pœnæ vel damni temporalis. Hinc uti

Serm. de dilig. Deo. superius dixerat : *Non est justus qui non amat justitiam.* Dicerem cum S. Bernardo : Deum cum vellet hominem à se prolapsum revocare , nec gehennæ comminatione , nec æternæ vitæ promissione profecisse , donec Incarnato filio eum faceret sui amatorem. Quia videlicet ut alibi *a Epist. 11.* ait : *a Sola charitas est ; quæ ab amore sui & mundi avertere possit animum , & in Deum*
b Serm. 5. dirigere ; *b sola castificat animum , sola purgat in oct. Pasc.* intentionem , *c sola denique accendit ad salutem.* Dicerem cum Haymone : *nullus re-*
c Serm. in nativ. S. Io- *ctus est , nisi qui te (Deus) diligit.* Dicerem cum Gregorio : *In conspectu tuo justus*
annis Bapt. Com. in conf. cap. 1. esse non valet qui tibi non per dilectionem , sed per formidinem servit. Dicerem cum Prospero.

L. 11. mor. cap. 22. Epig. 43. Nullus enim est insons solâ formidine pœnæ , Qui sanctum & justum non amat imperium.

Nam uti habet in sententiis ex Augustino excerptis sent. 172. quod sub nomine Ambrosii epist. 258. refert & probat S. Bernardus : *Nihil prodest spiritus timoris , ubi non est spiritus charitatis.* Dicerem cum S. Leone : tantam esse sub Dei & proximi edicto utriusquè copulam Testamenti , ut sine istarum connexionem virtutum , nec lex quemquam inveniat justificasse nec gratia. Dicerem deniquè cum Augustino

stino, sine Dei gratia quâ charitas Dei dif- Lib. 1. de gratia Christi cap. 26.
funditur in cordibus nostris, omnino ni-
hil boni quod ad pietatem pertinet ve-
ramquè justitiam, à nobis fieri; ac per
hoc sine illa non haberi bonum animæ
motum, sine quo cuiquam pœnitentiæ
Sacramentum gratiam conferre, nun- Sess. 14. cap. 4.
quam, uti hujus testes sunt Tridentini
Patres, Ecclesia Dei docuit aut sensit.

§. II.

*Ex ipsa Philosophia probatur, quòd solus pœnæ
timor hic non sufficiat.*

Ignosce Lector, si ut id exponam,
non nihil à scopo divertero: convenire
id arbitror, ne quis putet, uti jam dici a Lib. 13. conf. cap. 9. epist. 89. q. 1. l. 11. de civit. c. 28.
cœptum est, pro servili Attritione con-
clusum esse. Itaque à fundamentis rem b 1. p. q. 20 a. 1. 2. 2. q. 17. a. 8. c. ad 2. l. 1. congent. c. 91. comm. ep. 2. ad Corinth. c. 7. lect. 3. c Brevil. p. 5. cap. 8. d Lib. 1. seriam dist. 1. q. 5.
proferam. Animæ motuum principium,
uti a Augustinus, b Thomas, c Bonaven-
tura, d Scotus ac vera tradit Philosophia,
est amor. Hic alius est naturaliter homi-
ni inditus, alius naturali superadditus.
Naturali amore homo se diligit ac pro-
prium bonum, vocaturque à S. Ansel-
mo, voluntas commodi; à S. Thoma,
amor beatitudinis, quo nempe quisque
beatus ac felix esse appetit refugitque mi-

on amat
ardo:
rolap=
amina=
ne pro=
a face=
at alibi
more sui
n Deum
a purgat
ad salu=
ullus re=
Dice=
uo justus
sed per
spero.
pœna,
erium.
ex Au-
od sub
fert &
spiritus
Dice=
ub Dei
opulam
re virtu-
stificasse
Augu-
stino

feriam, & uti sæpius tradit Augustinus immobiliter naturæ est insertus. Ex hoc

1. p. q. 60. a. 2. naturali amore *causantur*, ait S. Thomas *omnes alia voluntates*, nempe, ut id postea limitat, non supernaturales. Hinc quod

a Lib. de pa- rad. anim. cap. 1. communiter notant "Albertus Magnus, *b Bonaventura, Thaulerus, Thomas à*

b Brevil. p. 5. cap. 2. Kempis aliique spiritualis vitæ tractato- res, natura nisi Dei gratiâ supra se fuerit

elevata, in omnibus suis motibus semper est ad se ipsam reflexa; quia cum nihil velit, nisi ex illo propriæ beatitudinis seu felicitatis amore in omnibus quæ amat, aut appetit, averfatur aut fugit; ultimatè proprium bonum attendit & prosequitur; ac propterea quantum ad ea quæ naturaliter volumus, verissimè dixit S. Thomas:

L. 3. con. gent. cap. 17. num. 7. *Vtimur factis à nobis propter nos, & si aliquid aliquando propter alium homo faciat, hoc refertur in bonum suum vel utile, vel delectabile, vel honestum.*

Sicut autem naturæ nostræ auctor est Deus, ita & ejus naturalis amoris, qui proinde ex se malus non est, sed potius in suo genere bonus: *Illà verò voluntas*, ait S. Anselmus, *quæ est ad volendum commo- grat. & lib. arb.* dum, non semper est mala, sed quando consentit *carni concupiscenti adversus spiritum.*

Non hæc tamen est voluntas quâ rectè vivimus, aut bonum aliquod ut expedit, eligi-

eligimus : *Incommutabilis*, ait S. Augustin, *Lib. 6. cont. cum qua homo creatus est, & creatur, illa libertas est voluntatis, quâ beati omnes esse volumus & nolle non possumus sed hæc ut beatus sit quisque non sufficit, nec ut rectè vivat, per quod beatus est; quia non ita est homini congenita libertas immutabilis voluntatis quâ velit possitque benè agere, sicut congenita est, quia velit beatus esse, quod omnes volunt & qui rectè agere nolunt. Hanc enim libertatem, hoc est, benè agendi possibilitatem, sive ut alibi dicit, vires agendæ perficiendæque justitiæ in Adæ prævaricatione perdidimus, nec nisi Christi Mediatoris nostri gratiâ recipimus, sine qua nunc per naturæ vigorem, uti definit 2. Arausiana Synodus; bonum aliquod quod ad salutem pertinet vitæ æternæ, nemo potest cogitare ut expedit aut eligere, ac per hoc ut jam ad Deum sese homo sicut oportet convertat, satis non est ille naturalis amor; imo neque ut debitè velit vel à Deo converti; hoc enim (uti superius vidimus) Semipelagianum virus est, non sic in illa prima transgressione voluntatem nostram esse depravatam, quin adhuc possit vel debeat se velle sanari.*

Hinc meritò S. Prosper : *Homo mortalis, ait, damnatâ in Adam origine carnaliter natus,* Hilarius ad August. L. I. de voc. ad gent. cap. 8.

Lib. 6. cont.

2. resp. Iul.

cap. 12.

L. de gestis

Pelag. c. 9.

Can. 7.

ad spiritualem novi generis dignitatem, nisi Spiritu Sancto regente non pervenit; sed nec ullo hanc desiderio appetit, qui calorem ipsius desiderii non accepit à Deo, de quo dicit Dominus:

IGNEM VENI MITTERE IN TERRAM,
ET QUID VOLO NISI UT ARDEAT?

2. 2. 9. 24.
a. 7.

Ignis autem iste dilectio est Dei. Hæc est alius amor qui naturali Dei gratiâ superadditur, & uti notat S. Thomas, est participatio quædam infinitæ charitatis, quæ est Spiritus Sanctus. Hac homo supra se & naturæ suæ motum elevatur, & in Deum erigitur, eumque castè, hoc est, propter se diligit. Vocatur à S. Anselmo voluntas, item affectus rectitudinis; ab Augustino, amor justitiæ, nempe supremæ omnium rectorum & justorum regulæ, hoc est Dei; *In ipso quippe, ut idem ait, conspicimus incommutabilem formam justitiæ; secundum quam hominem vivere oportere judicamus, quam cum diligimus, Deum diligimus, quâ dilectione cum ad ejus normam vitam componimus, justè vivimus.*

L. 8. de trin.
cap. 9.

§. III.

Duo amores duo sunt fontes ex quibus omnis nostra affectio derivatur.

Sicut autem ex illo naturali beatitudinis amore, uti dictum est, causantur omnes aliæ voluntates; nempe naturales, ita ex hoc Dei seu justitiæ amore nascitur omnis voluntas supernaturalis; adeò ut hi duo amores duo sint fontes ac duæ radices ex quibus omnis nostra alia affectio seu animi motus exoritur. *Nihil vult voluntas, Lib. de conc. grat. & lib. arb.* *quæ est instrumentum, ait S. Anselmus, nisi aut commoditatem aut rectitudinem: quidquid enim aliud, aut propter commoditatem aut propter rectitudinem vult.* Propter quod ex his duabus affectionibus procedere dicit merita hominum sive ad salutem, sive ad damnationem. Amor naturalis est affectus *L. de parad. anime c. 1.* naturæ, & ut loquitur Albertus Magnus, *Semper se super se ipsum reflectit, & proprium suum commodum querit.* Alter amor affectus est gratiæ, & in omnibus Deum quærit & intendit. Hinc est illud famosum inter naturæ & gratiæ motus discrimen de quo alicubi Thaulerus: *Amor divinus, inquit, & naturalis in externis actibus simillimi sunt, quemadmodum duo pili capitis unius,* *Serm. 2. in dom. quad.*
sed

sed intentio intus planè dissimilis est. Spiritus bonus & amor divinus corde sursum erecto ac tendente palam & in occulto, non nisi Dei gloriam semper intendit, quærit, appetitquè: Amor verò naturalis seipsum jugiter spectat & amat. Cui conformiter Thomas à Kempis opusculo de Imitatione Christi, jure uti ait Bellarminus, in tota Ecclesia summo omnium consensu, recepto & frequentato: *Natura callida est, inquit, & multos trahit, illaqueat & decipit, & se semper pro fine habet: sed gratia simpliciter ambulat, & ab omni specie mala declinat; fallacias non præterdit, & omnia purè propter Deum agit, in quo & finaliter requiescit.*

Uti autem hominem Deo subjici necesse est, ita & istum naturæ appetitum gratiæ affectui oportet subesse, ab eoque regi, & ad debitum finem, hoc est Deum dirigi. Hinc Deus cum hominem à se factum utroque amore donaret, simul condens naturam, & largiens gratiam; sic ait S. Anselmus: *Ordinavit has duas voluntates, sive affectiones, ut voluntas, quæ est instrumentum uteretur eâ quæ est justitiæ ad imperium & regnum, & altera uteretur ad obedientiam sine omni incommoditate: Ut proinde homo sic institutus sit, ut justitiæ affectu quo Deo inhæreret, naturæ appetitum*

petitum regeret, & juxta justitiæ leges moderaretur, ejusque motus in Deum ut finem referret. Cum enim naturæ appetitus, ut dictum est, omnia velit & agat propter se, aliud non est omnem naturæ motum in Deum dirigere quàm justitiæ affectu Deum in quem se ordinat, ut finem diligere: nam ut rectè S.

Thomas, *Cum aliquis se ipsum ordinat in Deum sicut in finem, in omnibus quæ propter se ipsum facit, manet virtute intentio ultimi finis.*

q. q. disp. q. uni. de cha. a. 11. ad 2.

Hinc ex illa prima hominis institutione debet quisque, sicut ejus nos commonefacit Apostolus, sive manducet, sive bibat, sive aliud quid faciat, omnia in gloriam Dei facere.

De char. a. 11. cod. 2.

1. Corinth. c. 10. v. 31.

Illo itaque justitiæ affectu jam opus est, ut homo rectè, hoc est, sicut ex sua institutione debet, per naturæ appetitum quidquam velit aut operetur. Hinc amisso per peccatum justitiæ affectu, de appetitu naturæ loquitur S. Anselmus,

Voluntas etiam commodi condita bona in quantum est aliquid, mala, id est injusta facta est, quia non est subjecta justitiæ, sine qua nihil velle debet. Et paulò post: Quapropter cum nihil velle debeat nisi justè, quidquid vult sine rectitudine, vult injustè. Tametsi enim volitioni ejus alia inordinatio non inesset, hoc con-

Lib. cit.

tra

tra Dei institutionem est, ac per hoc injustum, quòd in illa homo se sistat, & non per justitiæ amorem ad altiorem finem eam dirigat. Ex illo proinde justitiæ seu Dei amore adest homini potestas benè & sicut oportet operandi, quam perdidit, *Cum*, ut loquitur Gregorius, *Lib. 8. mor. seductoris verba audiens, à Conditoris amore dis-*
cap. 14. cessit. Propter quod à Cælestino Papa dictum est: *in pravaricatione Adæ omnes homi-*
Epist. pro nes naturalem possibilitatem & innocentiam per-
Prosp. & didisse. Quia nempè justitiam Dei que
Hilar. c. 4. amorem, quo donatus fuerat, sibi & nobis omnibus peccando amisit, Quo amisso per naturæ vigorem bonum aliquod opus sicut oportet aut expedit, non solum perficere non possumus, sed nec incipere.

§. I V.

In quo S. Augustinus & alii contra Pelagianos præcipuè vim fecerunt.

HÆc ergò benè operandi potestas homini redditur, in quantum per **C H R I S T I** Mediatoris nostri gratiam, amissa justitiæ dilectio ei restituitur. Hoc quia Dei per **C H R I S T U M** gratiâ in nobis fieri necesse est, sicut sine ista dilectione
 ita

ita & sine CHRISTI Salvatoris nostri gratiâ nil bene velle possumus aut operari. Hinc Patres Carthaginenses & Milevitani Concilii, ut adversus Pelagianos Can. 4. probent divinæ gratiæ necessitatem, aliud non assumunt testimonium, quàm illud Joannis: *Charitas ex Deo est*: quam eorum Loco citato doctrinam approbat & ut propriam Apostolicæ Sedis amplectitur Papa Cælestinus, Imò hinc summam constitisse conflictus memorat Augustinus: *Vnde est, inquit, in hominibus charitas Dei & proximi, nisi ex ipso Deo? Nam si non ex Deo sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani; si autem ex Deo,* cap. 10. L. de gratia & lib. arb. cap. 18. *vicimus Pelagianos. Sedeat ergò inter nos Judex Apostolus Joannes & dicat nobis: CHARISSIMI DILIGAMUS INVICEM: In his verbis Joannis cum se illi extollere cœperint & dicere: ut quid nobis hoc præcipitur, nisi quia ex nobis habemus, ut invicem diligamus? sequitur continuò idem Joannes, confundens eos & dicens: QUIA DILECTIO EX DEO EST. Non autem hinc victi forent Pelagiani, si sine hac dilectione aliquod veræ pietatis opus à nobis posset procedere: at hoc quoniam fieri nequit, cum ista dilectio ostenditur nobis esse à Deo, invictè adversus Pelagianos concluditur, non sufficere naturæ vi-*

o

res

801

hoc in-
tat, &
rem fi-
de justi-
potestas
quam
gorius,
more dis-
Papa di-
es homi-
tiam per-
Deique
i & no-
o amisso
od opus
a solùm
ec inci-

pelagianos

potestas
tùm per
ratiam,
ur. Hoc
n nobis
ectione
ita

res, ut aliquid boni velimus aut operemur.

*L. de gratia
Christic. 33* Quamobrem perpetuò instabat Augustinus ut charitatem Pelagiani confiterentur esse ex Deo: Nos, inquit, istam gratiam in eorum confessione requirimus, de qua dicit Apostolus: NON ENIM DEDIT NOBIS DEUS SPIRITUM TIMORIS, SED VIRTUTIS, ET CHARITATIS ET CONTINENTIÆ: Non est autem consequens, ut qui habet donum scientiæ quo noverit quid agere debeat, etiam habeat charitatis ut agat. Et *Epist. 143.* alibi: Satis, ait, dici non potest quantum cupimus in eorum hominum scriptis apertam confessionem illius gratiæ reperiri, quam vehementer commendat Apostolus, nec solâ revelatione scientiæ nos divinitus adjuvari ut piè justèque vivamus, quæ sine charitate inflat: verùm etiam inspiratione charitatis ipsius quæ plenitudo legis est, & quæ cor nostrum, ut scientia non inflat, & edificat.

§. V.

Julianus admittebat externa auxilia esse à Deo, sed non charitatem sine qua nullius est bona voluntas.

*Cont. 2. resp.
Hil. c. 108.* CUM multos modos connumerasset Julianus, quibus nos adjuvat Deus respondet illi: Tam multa dicis, quibus nos adju-

adjuvat Deus, id est, præcipiendo, benedicendo, sanctificando, coërcendo, provocando, illuminando, & non dicis charitatem dando, cum dicat Ioannes Apostolus: CHARITAS EX DEO *Ibid. c. 116.* EST. Et postea: Cum queritur à vobis: quæ sunt ista adiutoria gratiæ Dei? dicitis quæ supra commemorasti, Deum adjuvare præcipiendo, benedicendo, sanctificando, coërcendo, provocando, illuminando, quæ omnia etiam per homines fiunt secundum scripturas: nam & præcipiunt homines & benedicunt, & per divina Sacramenta sanctificant, & corripiendo coërcent, & exhortando provocant, & docendo illuminant, NON TAMEN QUI PLANTAT EST ALIQUID, NEQUE QUI RIGAT, SED QUI INCREMENTUM DAT DEUS. Hoc est autem incrementum, ut unusquisquè obediat præceptis Dei: quod non fit, quando verè fit, nisi charitate: unde Ecclesia incrementum facit corporis in ædificationem sui in charitate. Istant charitatem non dat nisi Deus: CHARITAS ENIM EX DEO EST. Hanc vos inter adiutoria gratiæ quæ commemoratis, nominare non vultis, ne hoc ipsum, quod obedimus Deo, ejus esse gratiæ concedatis. Putatis quippè isto modo auferri voluntatis arbitrium. Hinc iterùm dicit inferius: Inter divinæ gratiæ species si poneretis dilectionem quam non ex nobis sed ex Deo esse, eamque Deum dare filiis suis apertissimè legitis,

Ibid. c. 125.

sine qua nemo piè vivit, & cum qua nemo nisi piè vivit, sine qua nullius est bona voluntas, & cum qua nullius est nisi bona voluntas, verè liberum defenderetis, non inflaretis arbitrium.

Tametsi ergo naturæ affectus à Deo fit, ac per hoc in suo genere fit bonus, eumquè Deus regere possit & dirigere, atque immisso sive præsentium sive futurorum malorum timore, concedens etiam talem qualis ex naturæ affectu procedere potest rectitudinis seu honestatis amorem, ac multiplicibus aliis modis, animum ne per vitia diffluat cohibere, propter quæ & magnæ, ipsi referendæ sunt gratiæ, quoniam gratuitâ bonitate hoc facit: pulchrè hoc exponit Augustinus:

Hom. 23. cap. 6. inter 50. Adulter, inquit, non fuisti in illa tua vita præterita, plena ignorantia, nondum illuminatus, nondum bonum malumquè discernens, nondum credens in illum qui te nescientem regebat. Hoc tibi dicit Deus tuus: regebam te mihi, servabam te mihi, ut adulterium non committeres suasor defuit: ut suasor deesset, ego feci; locus & tempus defuit, & ut hæc deessent, ego feci. Affuit suasor, non defuit locus, non defuit tempus: ut non consentiret, ego terrui: agnosce ergo gratiam ejus cui debes & quod non admisisti. Mihi debet iste? quod factum est, & dimissum vidisti, mihi debes & tu quod non admisisti. Nullum est

est

est enim peccatum quod fecit homo, quod non possit facere alter homo, si desit rector à quo factus est homo.

Hujusmodi tamen divini adjutorii beneficia vel solùm sunt externa hominis directio, vel licet etiam affectus quidam sint homini à Deo immissi, ut sunt isti timores ac similia, dum ab omni charitatis affectu sejuncti sunt, plerumquè tamen naturæ ordinem gradumque non transcendunt; naturalis enim amoris ramus est, ut dictum est supra, omnis animi motus qui ex radice charitatis non oritur, ac per hoc hujusmodi adjutoria non sufficiunt ut homo rectè & sicut oportet vivat aut operetur. Quamdiu enim hæret in naturæ affectu, nondum vivit ut ex Dei institutione vivere debet; sic enim factus est, ut justitiæ affectu Deum propter se diligeret: & se ac quidquid naturali appetitu sibi appetit, in ipsum referret. Propter quod hæc homini necessaria est gratia, quâ supra se & naturæ suæ motum, charitatis affectu in Deum elevetur: seu potius hæc charitas, ipsa est, ut ait Augustinus, gratia Dei per JESUM CHRISTUM Dominum nostrum. *Lib. de nat. & grat. cap. 7°.* Hinc culpans Pelagianos: Legem, ait, & grat. cap. diversis locutionum modis & varietate verborum 7°.

Lib. 4. ad Bonif. c. 5. in omnibus disputationibus suis volunt intelligi gratiam, ut scilicet à Domino Deo adiutorium cognitionis habeamus, quo ea quæ faciendæ sunt, noverimus; non inspirationem dilectionis ut cognita sancto amore faciamus, quæ propriè gratia est. *Lib. de Spir. & litt. c. 5.* Propter quod alibi dicit: Bene vivere donum esse divinum; non tantum quia homini Deus dedit liberum arbitrium, sine quo nec benè nec malè vivitur: nec tantum quia præceptum dedit, quo doceat quemadmodum sit vivendum; sed quia per Spiritum Sanctum diffundit charitatem in cordibus eorum, quos præscivit ut prædestinaret, prædestinavit ut vocaret, vocavit ut justificaret, justificavit ut glorificaret. Hinc egregium librum de Concordia gratiæ & liberi arbitrii scripsit S. Anselmus, quo ostendat sine Dei gratia nihil boni nos posse; quia ex nobis, seu relictis in naturæ viribus, amissa justitiæ dilectio nequit recuperari.

§. VI.

Sine Dei dilectione nihil fit quod ad veram pietatem pertineat.

L. de grat. Christ. c. 26 Sine hac dilectione nihil quod ad veram pietatem pertinet à nobis fieri, sic Augustino fuit indubitatum, ut neminem hac de re velit ambigere: *Gratiæ*

tiam Dei, inquit, quâ charitas Dei diffunditur in cordibus nostris per Spiritum Sanctum qui datus est nobis, sic confiteatur qui vult veraciter confiteri, ut omnino nihil boni sine illa quod ad pietatem pertinet, veramque justitiam fieri posse non dubitet. Et hinc tamquam de re omninò indubitata loquitur S. Prosper cum ait:

Cont. Collat.
cap. 22.

Quasi ista scientia vel ex natura opibus residua, vel ex legalis doctrina eruditione quaesita, possit sui perceptione prestare, ut quod faciendum noverimus, etiam facere diligamus: aut ullus sit bonæ voluntatis motus, nisi quem creavit diffuse per Spiritum Sanctum charitatis afflatus. Generatim tamen hîc accipiendum est nomen, charitatis, pro omni vero ergà Deum affectu, quo gratis & propter se diligitur. Aliàs enim, uti habet S. Tho-

1. 2. q. 65.
a. 5.

mas: Charitas non solum significat amorem Dei, sed etiam amicitiam quandam ad ipsum, quæ quidem super amorem addit mutuam redemptionem cum quadam communicatione mutua.

Sic enim poni solet tertia virtus Theologica ipsâ fide & spe ordine generationis posterior, cum tamen nec ipsæ sine aliquo Dei propter se amore haberi possint; Fides enim, uti habet idem Thomas, quæ est donum gratiæ inclinât hominem ad credendum secundum aliquem affectum boni etiamsi sit informis. Hic affectus naturalis non est,

2. 2. q. 5. a.
2. ad 2.

sed supernaturalis ; ac per hoc ad charitatem pertinet , quã nempe homo divinæ auctoritati & veritati piè & reverenter afficitur , eamque dignam æstimat , cui intellectum submittat , ipsumque in fidei obsequium captivet

Hæc autem charitas sic generatim accepta subinde sic exigua est , ut non solum hominem non justificet , sed ut nec omnem mortiferi peccati affectum excludat : Inerat quippe Augustino cum *L. 8. conf. cap. 5.* dicit : *Voluntas autem nova quæ mihi esse cœperat ut te gratis colerem fruique te vellem , Deus sola certa jucunditas , nondum erat idonea ad superandam priorem vetustate roboratam.* Inest juxta Anselmum iis , qui tametsi nondum converti sint , tamen converti desiderant , & dicunt : *Converte nos Deus salutaris noster.* Inest juxta S. Fulgentium omnibus qui charitatem appetunt : Charitas , *Epist. 5. ad Eugypium vide Scoti Lib. 1. d. 3. q. 3. in fin.* inquit , *tunc diligitur cum habetur , nec diligitur nisi habeatur.* Equidem potest diligi à nobis , etiam cum petimus ut augeatur in nobis , sed non diligit ejus augmentum , qui non habet initium. Hujusmodi ergò charitas , hoc est Dei propter se dilectio necessaria est ut bonum opus uti oportet etiam incipiamus. Hinc illa est II. Arausicanæ Synodi confessio : *Hoc etiam , inquit , salubriter profite-*
mur

mur & credimus, quod in omni opere bono non nos incipimus, & postea per Dei misericordiam adjuvamus; sed ipse nobis, nullis precedentibus bonis meritis, & fidem & amorem sui prius inspirat, ut & Baptismi Sacramenta fideliter requiramus, & post Baptismum, cum ipsius adiutorio ea quæ sibi sunt placita implere possimus: Sine hoc proinde amore haberi non potest bonus voluntatis motus, de quo ait Tridentinum Concilium: Quòd falsò quidem calumniantur Catholicos Scriptores, quasi tradiderint Sacramentum Pœnitentiæ absque bono motu suscipientium gratiam conferre: quod nunquam Ecclesia Dei docuit aut sensit.

§. VII.

Quid agendum in praxi, dum disputatio de Attritione solo metu adhuc est indecisa?

HÆc nunc ex abundanti dixisse sufficiat; ampliùs his immorari postulat materiæ magnitudo, sed ad sequentia festino: quia verò de sufficientia supra memoratæ Attritionis adhuc Doctorum fervet contentio, quid hac lite pendente sit unicuique agendum exposuit jam olim Illustrissimus ac Reverendissimus hujus Mechliniensis Sedis Archie-

chiepiscopus Jacobus Boonen, cujus Decretum hîc nolim omittere; est ergò quod sequitur.

D E C R E T U M

Illust^{mi} Domini Archiepiscopi Mechliniensis.

„ **I** A C O B U S Dei & Apostolicæ Sedis
 „ gratiâ Archiepiscopus Mechlinien-
 „ sis, omnibus animarum curam haben-
 „ tibus, confessoriis & verbi divini præ-
 „ dicatoribus in nostra diœcesi, salutem
 „ in Domino. Cum in Sancta Catholica
 „ Ecclesia nihil excellentiùs habeatur
 „ ipsis sanctissimis Sacramentis, è quibus
 „ uti largissimis fontibus Salvatoris no-
 „ stri Dei in animas fidelium vel indefi-
 „ nenter profluit prima gratia quâ justifi-
 „ camur, vel ea jam accepta augetur, vel
 „ deperdita restituitur, nihil magis cordi
 „ esse debet iis, quos Spiritus Sanctus po-
 „ suit Episcopos regere Ecclesiam Dei,
 „ quàm ut ea non solùm ritè & absque
 „ ullo invaliditatis periculo, sed insuper
 „ plenissimo semper affectu ovibus suis
 „ administrentur.

„ Quare cum ex omnium Theologo-
 „ rum sententia in eorundem Sacramen-
 „ torum

forum administratione adhiberi semper debeant materiæ & formæ certæ, determinatæ, ac quantum fieri potest securissimæ. Nullo autem modo (extra necessitatem) dubiæ vel controversæ: intelligamus verò inter Catholicos Doctores adhuc disputari, an inter actus pœnitentis, quos sacrum Concilium Tridentinum definit esse quasi materiam Sacramenti pœnitentiæ, sufficiens censeretur illa contritio imperfecta seu attritio, quâ tantum propter pœnas peccata detestamur, pluribus quidem à Concilio Tridentino id affirmantibus, aliis nihilominus, etiam ab eodem Concilio, id negantibus: ne in ista sententiarum diversitate salus pœnitentium periculo exponatur.

Vobis & unicuique vestrum, qui ad Sacramenti pœnitentiæ administrationem estis admissi & approbati, mandamus, quatenus omnem vestram industriam eò conferatis, ut omnes ad dicti Sacramenti perceptionem accedentes, inducatis, moveatis & disponatis ad veram & cordialem detestationem ac dolorem suorum peccatorum, non tam ex timore pœnarum, quàm ex Dei amore, quo ipsum velut sum-

3, mum

„mum bonum (quod maximâ impietâ
 „te peccando contempserunt) perfectè
 „diligant , vel saltem ut fontem justitiæ,
 „quâ scilicet justificamur , diligere inci-
 „pian : si enim populus ille rudis sub
 „veteri lege , qui acceperat tantum spiri-
 „tum servitutis in timore , in tanta gra-
 „tiæ penuria non poterat justificari nisi
 „per veram & perfectam contritionem,
 „neque salvari nisi per dilectionem Dei
 „super omnia ; meritissimè nos filii novi
 „Testamenti , qui non accepimus ite-
 „rum spiritum servitutis in timore , sed
 „spiritum adoptionis quo filii Dei nomi-
 „namur & sumus , in tanta gratiæ ple-
 „nitudine quam effudit in nos per Spiri-
 „tum Sanctum qui datus est nobis , non
 „tanquam servi timore pœnarum , sed
 „tanquam filii ex amore ejus qui dilexit
 „nos & lavit nos à peccatis in sangui-
 „ne suo , ipsa peccata super omnia mala
 „detestari debemus. Ut verò populus
 „Christianus in re tanti momenti magis
 „instruatur , vobis verbi Dei Prædicato-
 „ribus injungimus , quatenus sæpius oc-
 „casionem captetis tractandi de natura,
 „motivis & effectibus contritionis , ut
 „& de amore Dei super omnia (sine
 „quo vera contritio haberi non potest)

„ ut

ut duobus hisce necessariis mediis in-
 structus, quavis occasione, & quovis
 tempore auxiliante Domino remissio-
 nem peccatorum & salutem animarum
 suarum consequi possit. Datum Bru-
 xellæ die vigesima sexta Martii anno
 Domini millesimo sexcentesimo tri-
 gesimo septimo.

Decretum istud alio suo Decreto in-
 seruit ac denuo servandum proposuit
 Amplissimus Dominus Amathus Coria-
 che ejusdem Sedis Archiepiscopalis ibi-
 dem vacantis Vicarius Generalis, Anno
 Domini millesimo sexcentesimo sexage-
 simo septimo, die vigesima octava Apri-
 lis, & iterum anno seq. die 23. Julii.

C A P U T X V I I .

*Utrum Confessarius interrogare possit de consue-
 tudine, & an hic teneatur respondere.*

NEgat Appendix num. 276. di-
 citquè in eo confessarium limi-
 tes fori sui & tribunalis excede-
 re: imo inquirenti confessario, ait num.
 127. Responsionis brevis, poenitens non
 tenetur ad hoc respondere. Negaverat
 id ipsam jam prius Joannes Sancius, ad-
 dens

dens posse pœnitentem licitè uti æquivocatione & consuetudinem negare. Verùm graviter displicuit hæc ejus Doctrina Cardinali de Lugo è Societate JESU Theologo: dixitque id esse contra omnes Theologos, contra praxim Ecclesiæ, & contra finem hujus Sacramenti,

De Sacram.

pœnit. sect.

10. n. 173.

Itaque affirmativa pars propositæ quæstionis cum dicto Cardinali tenenda est, quam sic probat: *Quia scilicet Confessarius cum sit judex & medicus, habet jus ad interroganda illa quorum notitia necessaria est ad utilem correctionem vel pœnitentiam imponendam: quare sicut diversam pœnitentiam debet imponere pro furto centum millium aureorum, quàm pro furto unius aurei, & ideò potest illam circumstantiam interrogare; sic multò magis oportet cognoscere statum pœnitentis in ordinem ad consuetudinem præteritam, ut sciat quænam medicina sit illi hîc & nunc applicanda, & an indigeat dilatione absolutionis, ut hoc tandem modo curetur.*

Nec hoc est cogere pœnitentem ad confitenda bis eadem peccata, nam in hac secunda confessione, non dat pro materia confessionis consuetudinem præteritam, nec de illa se accusat, sed explicat illam indirectè ad declarandum statum suum & indigentiam præsentem, quâ ratione non est novum obligari aliquando pœnitentem ad declaranda iterum peccata, de quibus antea confessus

confessus fuerat, & assignatis quibusdam casibus in quibus & aliis multis indirectè oportet, inquit, declarare peccatum præcedens ad confessionem peccatorum præsentium, in quo nulla est difficultas, nec propterea excusari debet pœnitens ab explicanda consuetudine præterita, quando legitime interrogatur à Confessario in ordine ad medicinam applicandam pro peccatis præsentibus; alioquin sequerentur gravissima inconvenientia, si aliquis per viginti annos concubinam quotidie invisens, semper in confessione diceret, se illâ solâ vice cum ipsa peccasse. Quid hoc turpius excogitari posset, & magis contra finem & reverentiam Sacramenti? Hæc ille, singula diluens, quæ nunc iterum movit Appendix.

Intelligit hæc Lugo etiam tum procedere, cum jam pœnitentem Confessarius æstimat ritè dispositum, ut nempe tamquam medicus congruam possit ei medicinam apponere. Multò itaque magis id fieri necesse est, ut tanquam iudex præsentem ejus dispositionem, an legitima sit valeat dijudicare: non enim cæco assensu, uti superius est probatum, pœnitentis assertioni à Confessario est annuendum, sed singula attendenda sunt, ut ex omnibus prudens iudicium formetur: multum autem ad hoc iudicium præterita confert consue-

consuetudo ; partim quia , ut ostensum est , peccator ægrius , quò magis peccatis est inveteratus , convertitur ; ac per hoc ex præterita consuetudine magnum præjudicium sumitur , ut non tam facilè dum se conversum dicit , nisi alia concurrant , illi possit credi. Imo qui communiter cadendi ac relabendi vices alterant , habere oportet de conversione suspectos , ut proinde nisi dignis pœnitentiæ fructibus perfectiùs se nunc pœnitere probaverint , absoluto iudicio prudenter à Confessario illis nequeat assentiri.

Reg. Brev. Resp. 20. Partim etiam quia, ut notat S. Basilius: *Animus qui peccato assuetus est ad illud plerumque solet esse proclivior;* Et consuetudinis vinculis irretitus , ait Aëlredus , *in omnibus debilis & inermis , & quasi femineus invenitur.* Hinc multæ sunt illi proximæ peccati occasiones , ut dici solent , per accidens , quas nisi præ cæteris vitare disponat , legitimè non convertitur , nec veræ pœnitentiæ habet propositum , quæ supposito præteriorum dolore & displicentiâ juxta Chrysothomum : *ea demum est ne amplius peccemus :* Hac autem ex parte non rarus est defectus : cum enim ejusmodi occasiones per se malæ non sint , nec communiter ab aliis vitandæ , sæpe nec
 ipsis

ipsis quibus ex sua indispositione proxima sunt, vitandæ apparent: & lapsus quos hac ratione committunt, propriæ infirmitati ascribunt, sufficere existimantes si eam agnoscant & confiteantur, aut etiam optent sublatam. Hoc non satis esse, pluribus jam ante monstratum est, nisi quis & satagat ab hac sua infirmitate curari, ac sibi caveat quantum necesse est, nè peccati recidivum patiatur. Ad veram etenim pœnitentiam, ut cum Chryso-
stomo dicam; *Oportet & operibus & animo* *Ibidem.*
omni scelere vacuum esse, & vulneribus contrariam adferre medicinam.

Quis verò hac ex parte defectus subfit, & quæ pœnitenti necessariò ut verè pœniteat assumenda sunt remedia, quantum se debeat cavere, communiter Confessario innotescere non potest, consuetudine ac per hoc interioris morbi ejus magnitudine ac diuturnitate ignoratâ. Tanti hæc æstimabat Alexander Alensis, cui multum tribuit Appendicis Auctor, *P. 4. q. 18.*
eumque non uno loco Doctorem dicit *4. 4. S. 3.*
irrefragabilem, ut cum resolvisset non teneri quempiam singulis annis universaliter singula peccata, nempè aliàs legitime confessa, confiteri; subjungat tamen:
Si autem singulis annis pateretur recidivum, &

P

cum

tum hoc toties mutaret Confessorem, existimo quod tenetur; sed si sollicitè & dignè faciat quis penitentiam de peccatis quæ commisit aliàs confessis, non tenetur ad annualem confessionem de eisdem: si autem quandoque vellet, qui haberet curam animæ suæ, quòd confiteretur sibi generaliter, ut magis diligenter agnosceret vultum pecoris sui, & illi confiteri præciperet, credo quod deberet obedire. Et §. sequenti, quæstionem proponit, An pœnitens quoties recidivat, toties peccata præterita repetere habeat? Cui respondet: quòd quædam opinio fuit, quod non oportet confiteri nisi peccatum quod noviter perpetravit, & hoc nimis videtur conscientias ampliare. Et factâ quadam inter priorem, cui pœnitens confessus fuerat, & novum Confessarium distinctione; Si confiteatur, inquit, alicui novo Sacerdoti tenetur omnia confiteri, sive peregerit penitentiam de illis sive non: quia nec aliter vultum pecoris ipse cognoscet: per mores enim præteritos potest quis discernere statum hominis de futuro: quomodo scilicet ipsum habeat regere.

Hæc ille irrefragabilis Doctor, cui si Appendix refragari nolit, non Manuductionem, sed se in his quæ protulit, debet reprehendere.

CAPUT XVIII.

Verum Sacramentalis Absolutionis dilatio Pœnitenti, cujus confessione factâ moraliter certò non constat indispositio, sit injuriosa?

E St hæc communis objectio multorum ore pervulgata, quam & num. 28 i. innuit Appendix, Pœnitentem confessione factâ habere jus ad absolutionem, & proinde hæc illi citrà injuriam nequeat negari, nempè nisi ejus constet indispositio.

Verum jam suprâ dictum est, hujusmodi esse hoc pœnitentiæ forum, ut in illo Minister, qui judicis partes agit, non nisi eum quem à peccato debitè conversum prudenter existimat, judicando possit absolvere; ac propterea parum est, si pœnitentis non constet indispositio, sed constare debet legitima ejus dispositio: constare, inquam, morali illâ certitudine superiùs expositâ, cujusmodi hac in re communiter haberi possibile est: ejusmodi proindè veræ pœnitentiæ ac conversionis indicia à pœnitente proferenda sunt, ut hoc modo debitam ejus dispositionem

228 C O N V E R S I O
tionem subsistere, prudenter possit confessarius judicare: à quo dum deficit, dum ejus dispositio dumtaxat ostenditur, aut ut summum probabilis, eâ nempe probabilitate quæ utrique contradictorio potest esse communis, si justam necessitatem excipias, prætereundum non potest statim absolvi, ac per hoc nec apparens fit ei injuria, si nonnihil illi differtur absolutio, ut interea perfectius converti annitatur, ac dignis pœnitentiæ fructibus plenius se probet ritè dispositum.

§. I.

An pœnitenti ritè converso possit quandoque differri absolutio?

*Loco citat.
num. 167.
168. 169.*

Sed quid dum hujusmodi veræ conversionis indicia profert pœnitens, ut eum jam Sacramenti effectûs capax judicet confessarius? an tum aliquando non injuriosè absolutio posset ipsi differri? Movet hanc quæstionem jam supra memoratus Joannes de Lugo, atque affirmativam partem dicit communiter à
„Theologis afferri: Et quidem, inquit,
„in hoc etiam puncto aliqua certa sunt,
„in quibus omnes conveniunt. Primò,
„posse ex consensu pœnitentis differri
„absolu-

absolutionem , volenti enim non fit
 injuria , atque adeò optimè facturum
 confessarium , si pœnitentem suaviter
 alliciat ad consentiendum. Secundò,
 certum est quando dilatio , ut dicebam,
 necessaria est ad explorandum firmum
 propositum pœnitentis , de quo non
 satis constat , posse & debere differri
 absolutionem. Tertiò , non posse licitè
 differri absolutionem , quando pœni-
 tens est sufficienter dispositus & ex di-
 latione timetur damnum potius spiri-
 tuale , quàm speretur utilitas pœniten-
 tis , ut puta , quod tædio affectus non
 redibit vel in desperationem actus habe-
 nas vitiis laxabit , &c. Quartò , deni-
 que certum , non debere absolutionem
 differri absque aliqua justa & rationabi-
 li causa , quæ prudenter dicet esse dif-
 ferendam. Difficultas ergo esse potest,
 an possit esse causa rationabilis aliquan-
 do ad differendam absolutionem absque
 consensu pœnitentis , licèt ipse aliundè
 credatur probabiliter esse nunc disposi-
 tus.

In quo procul dubio videtur vera
 communis sententia affirmans , cujus
 ratio desumitur ex fundamento contra-
 rio , nam licèt pœnitens legitime dispo-

„ litus, confessione factâ habeat jus ad
 „ sententiam & absolutionem; non ta-
 „ men habet jus ad hoc ut statim profe-
 „ ratur sententia. Potest enim iudex ar-
 „ bitrari, quomodo & quando debeat
 „ utiliùs proferri sententia: atque adeò
 „ potest ante absolutionem præmittere
 „ exhortationem spiritualem, quâ pœ-
 „ nitentem adversus tentationes instruat
 „ & armet, nec potest pœnitens id impe-
 „ dire, aut cogere Sacerdotem ad abso-
 „ lutionem statim impertiendam: potest
 „ item Sacerdos ante absolutionem do-
 „ cere pœnitentem quem videt multis
 „ ignorantis involutum, quæ de cætero
 „ possunt ipsum in plura peccata induce-
 „ re, & hoc ipsum spectat ad munus Do-
 „ ctoris; quod confessarius exercet: un-
 „ de consequenter si Sacerdos meritò ti-
 „ meat pœnitentem post absolutionem
 „ non rediturum ad doctrinam illam ne-
 „ cessariam accipiendam, & aliundè
 „ nunc non vacat illum sufficienter in-
 „ struere, poterit movere ut redeat post
 „ prandium doctrinam & absolutionem
 „ accepturus, nam sicut nunc ex debito
 „ sui officii tenebatur ad illum instruen-
 „ dum, sic propter impedimentum ne-
 „ cessarium cogitur interrompere per ali-
 „ quot

quot horas actionem illam, donec ma-
gis expeditus possit illam perficere:
similiter ergo quando meritò timet pæ-
nitentem nunc absolutum facilè relap-
surum statim in eadem crimina, nisi ip-
sâ difficultate & dilatione absolutionis
territus, meliùs agnoscat gravitatem
peccati & necessitatem emendationis:
poterit differre absolutionem, ut pœni-
tens utiliter admonitus, non maneat
in tanto periculo reincidentia quantum
aliàs certissimè subiret.

Confirmatur ex communi Doctrina *Num. 170*
Theologorum, qui dicunt posse Con-
fessarium aliquando obligare pœniten-
tem ad implendam pœnitentiam ante
absolutionem, quod licèt non possit fa-
cere per modum vindictæ & punitio-
nis, potest saltem facere per modum medi-
cinæ, quando judicat id esse necessa-
rium vel utile pœnitenti, ex eo quòd
soleat facilè omittere postea pœniten-
tias sibi impositas, vel ut Confessarius
certus sit de pœnitentia impleta, vel ob
alios fines, ut docent Suarez, Reginal-
dus & alii, quos refert & sequitur Bona-
cina de Sacr. Pæn. disp. 5. q. 5. se. 3. pu.
2. num. 20. Imo apud Græcos sic soli-
tum fieri, ut nemo ante expletam pæ-

„nitentiam absolveretur dicit Palatius in
 „4. dist. 15. q. 1. ex Nicephoro l. 11.
 „cap. 26. &c.

Num. 171. „Ratio autem à priori est, quia Con-
 „fessarius non solum est iudex, ut dixi,
 „sed etiam medicus; unde sicut in pœni-
 „tentia imponenda ita exercet officium
 „iudicis punientis, ut debeat simul exer-
 „cere officium medici curantis; atque
 „ideò procurare, quòd impositio pœni-
 „tentiae sit in utilitatem & medicinam
 „pœnitentis, quo reddatur magis cau-
 „tus & fortis contra tentationes; sic in
 „proferenda absolutione, licet princi-
 „paliter exercent munus iudicis absol-
 „ventis pœnitentem dispositum; debet
 „tamen simul procurare, ut medicus in
 „ipsa absolutione curationem pœniten-
 „tis, eo videlicet modo absolvendo, qui
 „magis cedat in utilitatem & remedium
 „aegroti: ad utrumque enim habet jus
 „confessarius, nec potest prohiberi à
 „pœnitente, quòd in ipsa absolutione
 „exerceat officium medici, sicut nec
 „potest ab eo prohiberi, quòd in imposi-
 „tione pœnitentiae non sit merus iudex,
 „sed etiam exercent officium medici:
 „cum ergo confessarius iudicat expedire
 „dilationem absolutionis ad hoc ut pœ-
 „nitens

nitens reddatur magis cautus, & con-
firmetur in proposito non peccandi, nec
ita facilè postea relabatur, potest certè
& debet aliquando ut medicus hoc re-
medium pœnitenti adhibere: nec po-
test ægrotus rationabiliter conqueri ad-
versus medicum, cui se in hoc Sacra-
mento curandum tradidit: neque in
hoc debemus recedere à sententia com-
muni, cui adstipulatur experientia mul-
torum pœnitentium debilium, qui hoc
remedio adhibito brevi tempore solent
curari, & pro pueris potissimum vide-
tur magis necessarium, qui hoc modo
meliùs concipiunt necessitatem perse-
verantiæ in proposito non peccandi.

Haftenus Cardinalis Lugo, quæ om-
nia ejus potiùs verbis protuli, ut appareat
ejusmodi non nunc hodie esse novè ex-
cogitatam praxim, sed communiter à
Scholasticis Doctoribus, uti hic affirmat
Lugo, jam olim assertam.

C A P U T X I X .

An huic Sacramentalis absolutionis dilationi aliquid officiat locus Matthæi c. 18.

MUltum adversus hanc Sacramentalis absolutionis dilationem urgeri solet, & movet non paucos, quòd Matth. 18. interroganti Petro quoties peccanti in se fratri dimitteret; *usque septies?* respondet Salvator: *non dico tibi usque septies, sed usque septuagesis septies:* certum hic numerum posuit pro incerto, quasi diceret; semper fratri volo dimitti; ex quo confici volunt Sacerdoti incumbere toties quoties id requirit poenitens, ipsum absolvere.

Verùm debile hoc est argumentum: instruit enim hîc C H R I S T U S, uti ex sequenti patet parabola, non confessarios sed omnem hominem, singulis præcipiens, injurias sibi à proximo illatas ex corde dimittere, non solùm internâ offensæ vindictæquè remissione, ad quam semper quisque paratus esse debet, ut erga quoslibet *teneatur in secreto animi* (ut loquitur Augustinus) *patientia cum benevolentia*, sed & externa simul receptione in
gra-

gratiam, quæ rogantibus fit & necesse est fieri ab his, qui exaudiri volunt dicentes: *dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*: id est, ait idem Augustinus, *sic dimitte debita nostra rogantibus nobis, sicut & nos dimittimus rogantibus debitori-*

Enchir. cap.

73.

bus nostris: Nunc autem non eâ facilitate licet confessario ad remittendas injurias Deo factas Sacramentalem absolutionem impendere, quâ quisque potest & debet injurias sibi illatas dimittere.

In privatis quippe offensis non semper expectanda est vera cordis conversio: imo nec qualiscumque facti pœnitentia: nam *humilitas est*, ait quidam, *si quando peccaverit in te frater tuus, antequam illum peccasse pœniteat, dimiseris illi*. Hoc tamen confessario imitandum nemo dixerit, qui illum tantummodo solvere potest (uti ex B. Laurentio Justiniano dictum est) quem introrsus per compunctionem sive compunctionis indicium, vivificatum à Deo (hoc est verè conversum) esse deprehenderit, nam & Deus cujus hic iudicium indicat, ut cum Augustino dicam, *non conversis peccata non donat*: cum ipsa remissio peccatorum, ait D. Fulgentius, *non nisi in conversione cordis sortiatur effectum in illis dumtaxat, qui propria voluntatis utentes*

Bern. vel

quisquis est auctor libræ de interi.

dom. c. 51.

In Psal. 32.

conne. 1.

L. 1. de remiss. pecc.

cap. 13.

arbitrio

arbitrio divini muneris opitulatione conversi mutata in melius vitam non desistunt ad postulatam remissionem peccatorum currere.

Nihil est ergo quod num. 283. objicit Appendix: an Deus fortè minus misericors est quàm homines, ut non possit vel nolit toties ignoscere? peto an mihi septies per diem dimittenti fratri, Deus non dimittet? negari non potest.

Nempe si verè & ut oportet conversus fueris. Nam qui dixit: *Dimitte & dimittimini: & in qua mensura mensi fueritis, remittetur vobis*, ipse & dicit: *Si pœnitentiam non egeritis, omnes similiter peribitis.* Ad hoc pro-

Luc. 13. v. inde Dei Sacerdotem, qui, ut ait Chry-
s. hom. 3. solthomus, peccata in Deum solvendi potesta-
ad pop. l. 3. tem accepit, sive ut idem alibi: cui animæ
de Sacerd. sordes non dico purgatas probare, sed purgare

prorsus concessum est., oportet attendere, hoc est, an debitè & ut oportet, qui se solvendum offert, pœniteat; cum nisi verè pœnitentis nec peccata solvat, nec sordibus animam purget: ac propterea ut pœnitentes à non pœnitentibus discernat, datae sunt ei claves Regni cœlorum:

Serm. 96. Sunt enim hæ claves, uti ait Bernardus, pote-
in Cant. stas aperiendi & claudendi, atque inter exclu-
Opus. 5. dendos & admittendos discretio: Sive ut S.
Thomas, Auctoritas discernendi & potestas ju-
dicandi. §. I.

§. I.

Quâ ratione Dei misericordia ergà peccatores sit adeo magna.

QUOD verò Dei misericordia obtinetur, illa procul dubio etiam ergà peccatores est maxima; dum tot ingratis & sui contemptoribus bonitatis suæ dona non subtrahit, quibus indefinenter esse influit, illudque conservat; quos pascit & nutrit; quibus solem suum oriri facit, eisque multipliciter benefacit de cœlo: dum non ex aliena lege, non ex sui necessitate aut indigentia, non ex alicujus debito, quos justè damnare potest, tamen patienter eos sustinens, & *partibus judicans dat locum penitentiæ*: dum ipsos à se recedentes & fugientes, nec reverti volentes misericorditer præveniens *admonet, & alloquitur: ut relictâ malitiâ credant in se Dominum*; dum converti incipientium pios conatus quos ante immerentibus infuderat, amplioris gratiæ dono adjuvat & aspirat: dum eos *adhuc longè existentes* Luc. 15. ut Pater videt, & misericordiâ movetur: dum denique eos conversos benignè suscipit, & peccata donans, citò proferrî jubet stolam primam. Hæc magna Dei
est

est misericordia superexaltans iudicium.

Hoc tamen, ut notat Augustinus, ab illa separari non potest: *Omnipotens est Deus, In Psal. 32. Conx. 1. inquit, nec in misericordia amittit iudicium, nec in iudicio misericordiam: Miseretur enim, considerat imaginem suam, fragilitatem nostram, errorem nostrum, cœcitatem nostram: & vocat; & conversis ad se donat peccata, non conversis non donat.*

Hoc modo Dei misericordia consideranda est, ut illi quis ordinatè confidat:

In l. 1. reg. l. 2. cap. 4. De omnipotentis etenim Dei misericordia, ait magnus Gregorius, ordinatè confidit, qui hoc quod peccando deliquit, penitendo corrigit, flendo tergit: Propter quod alibi monet: Ibid. lib. 3. cap. 5. Sic peccatores de Dei misericordia præsumant, ut tamen id quod se nequiter egisse recolunt, per penitentiam delere non negligent.

In cap. 3. Hierem. Hinc rectè Hieronymus: Libenter Deus suscipit penitentes, & occurrit filio inopiâ & squallore confecto, statim induit pristinis vestibus, & reddit gloriam revertenti, ita dumtaxat ut revertatur in ploratu & ululatu.

In cap. 55. Isai. Propter quod monet alibi: Nec satis est querere Dominum, & dum penitentiæ tempus est invenire, atque invocare eum dum prope est, nisi reliquerit impius vias suas pristinas & cogitationes antiquas, quibus à Domino declinaverat. Tunc enim revertemur ad Dominum qui misere-

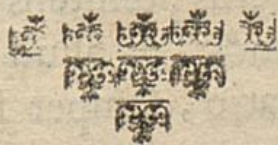
misere-

miseretur nostri, & ad clementissimum Patrem, qui multus est in misericordiis & facilis ad ignoscendum, cum cogitationes & vias pristinas reliquerimus, ut postea mereamur audire: Beati quorum remissa sunt iniquitates & quorum recta sunt peccata: dum enim hoc modo veraciter ad Deum quis convertitur, nulla peccatorum magnitudo, nulla relapsus frequentia ejus misericordiam arcere potest aut indulgentiam avertere. Ad omnes Ezech. c. 18 quippè hic degentes pertinet, quod dictum est: v. 21. 22. si autem impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis suis, quæ operatus est, & custodierit omnia præcepta mea, & fecerit judicium & justitiam, vitam vivet & non morietur: omnium iniquitatum ejus quas operatus est non recordabor: in justitia sua quam operatus est, vivet: Hinc verum est illud Augustini, perfecta nostra conversio paratum invenit Deum: & S. In Psal. 6. Leonis post ipsum: misericordia Dei nec Epist. 91. mensuras possumus ponere nec tempora definire, apud quem nullas patitur veniæ moras vera conversio: ut proinde, non obstante qualicumque relapsu, verus poenitens dum se verè poenitere ostendit & aliud non suadet medicinæ curatio, semper sit Sacerdoti absolvendus.

Hoc modo præsens CHRISTI responsum & confessariis accommodari potest:

test:

test : nam verè non usque septies, sed septuagesies septies, hoc est, toties quoties quis lapsus fuerit, & eum ut oportet lapsus sui pœnituerit, est absolvendus. Verùm dum hæc ejus pœnitentia ambigua est & nulla premit necessitas, non rectè illi absolutionem differri, ut hinc magis sollicitus, perfectiùs conetur resurgere, ex istis CHRISTI verbis, quomocumquè quis ea accipiat, nec apparenter potest deduci : uti nec tum non posse differri, cum licet pœnitens absolutè existimatur conversus, nonnulla tamen dilatio curandæ ejus infirmitati, uti id superiori capite ex Cardin. Lugo est expositum, judicatur expediens : nam & in privatis sustinendis & remittendis injuriis hic modus servandus est, *ut teneatur in secreto animi*, ait Augustinus, *patientia cum benevolentia, in manifesto autem id fiat quod eis videtur prodesse posse, quibus benè velle debemus.*

CAPUT XX.

*An rectè faciant qui peccatoribus misericorditer,
ut ajunt, condescendentes pro peccatis mor-
talibus levissimas imponunt pæ-
nitentias ?*

Superest nunc tertia Sacramenti
Pænitiæ pars, quæ satisfactio
dicitur, quia quibusdam pæniten-
tiæ operibus, quæ juxta S. Thomam, *Opusc. 4.*
præcipuè sunt jejunium, oratio & eleë-*p. 2.*
mosina, ex Sacerdotis præscripto offen-
sas Deo factas pro suo modulo pænitens
nititur compensare: nam quamvis &
sponte quædam pænæ suscipi possint, *Conc. Trid.*
Deoque pro commissis culpis offerri, imo *sess. 14. c. 9.*
& temporalibus flagellis à Deo inflictis,
& à nobis patienter toleratis apud Deum
Patrem per JESUM CHRISTUM satisfacere
valeamus: tamen, ut notat Romanus *P. 2. de Sa-*
Catechismus, *illa tantum Sacramenti pars cram pænis.*
consenda est, quæ ex præcepto Sacerdotis Deo pro *num. 88.*
peccatis dependitur. Hoc adjuncto, ut statutum
cum animo & deliberatum habeamus, peccata in
posterum omni studio vitare. Atque hoc mo-
do exponendum illud Gregorii; dum mens *Lib. 3. c. 5.*
flendo compungitur, necesse est ut etiam caro, *in l. 1. Reg.*

Q

que

CA-

que delectationibus subjacuit, affligatur: que tamen afflictio pœnitentiæ ad delenda peccatum demum idonea est, cum Sacerdotis fuerit iudicio imperata, cum ab eo confitentium actibus discussis, pro modo criminis onus eis discernitur afflictionis.

§. I.

*Non modica satisfactio pro mortalibus peccatis
requisita.*

*L. de natura
boni c. 31.*

T Ametsi verò (ut cum Augustino dicam) cuique culpæ qualis & quanta debeatur pœna, divini iudicii est non humani: Ac per hoc arduum est, cuique crimini debitum discernere onus afflictionis; tamen non modicum illud esse quod pœnitentibus post Baptismum lapsis subeundum incumbit, vel ex eo constat, quòd Pœnitentiæ Sacramentum laboriosum Baptismum SS. Patres vocitârunt; quia nempè ad amissam per peccatum Baptismi novitatem & integritatem, per Sacramentum Pœnitentiæ, ut loquitur Tridentina Synodus, sine magnis nostris fletibus & laboribus, divinâ id exigente justitiâ, pervenire nequaquam possumus. Hinc illud S. Cypriani; Dominum à lapsis longâ & continuâ satisfactione esse placandum, propter quod alibi eos hortatur:

*sess. 14. c.
2.*

Epist. 40.

tur:

tur: Quàm magna deliquimus, tam granditer Lib. de lap-
 defleamus: ALTO vulneri diligens & longa sis.
 medicina non desit: penitentia crimine minor
 non sit. Putasne tu Dominum citò posse placari,
 quem verbis perfidus abnuisti, cui patrimonium
 preponere maluisti, cujus templum sacrilegâ con-
 tagione violasti? Putasne facile eum misereri
 tui, quem tuum non esse dixisti? Orare oportet
 impensius & rogare, diem luctu transigere, vi-
 giliis noctes ac fletibus ducere, tempus omne la-
 chrymosis lamentationibus occupare &c.

Hinc est illa Magni Basiliï reprehensio: In Ps. 114.
 'Nos quum vel unâ oraverimus die, vel horâ
 unâ brevem aliquam super peccatis nostris tristi-
 tiam passi, securitatem nobis promittimus: perin-
 de ac quidpiam confecissemus, quod ex æquo re-
 sponderet diluendæ nostræ omni malitiæ: Aliud Hom. in il-
 quippe hic exigi ostendit, cum alibi di- lud. attende
 cit: tibi. Attende tibi ipsi, ut pro delicti proportione
 hinc quoque mutueris ex admota valetudinis in-
 staurandæ subsidium. Magnum est & grave pec-
 catum? multâ opus habes confessione, lacrymis
 amarulentis, peracri contentione vigiliarum, in-
 devulso & incontinenti jejunio: levis est? nec tole-
 randa offensio: Huic quoque exæquetur pœniten-
 tia; sed minor: nam uti post ipsum S. In cap. 2.
 Hieronymus: Qui levi peccatorum sorde ma- Hier.
 culatus est, levioribus purgatur monitis: porro
 peccata gravia quæ ad mortem trahunt, nec nitro

ur: que
 peccata
 uerit ju-
 actibus
 discerni-

peccatis

ino di-
 anta de-
 ni: Ac
 ni debi-
 tamen
 eniten-
 undum
 Pæni-
 Baptis-
 nempe
 novita-
 eniten-
 us, sine
 id exi-
 sumus.
 m à la-
 ne esse
 horta-
 tur:

Serm. 34.
de diversis
cap. 12.

nec herba Borith dilui possunt: sed gravioribus tormentis indigent. Quibus conformiter S. Augustinus, Omnia ergo præterita conversis dimittuntur: cætera autem hujus vitæ sunt quædam gravia & mortifera, quæ nisi per vehemētissimam molestiam humiliationis cordis & contritionis spiritus & tribulationis pœnitentiæ non relaxantur: hæc dimittuntur per claves Ecclesiæ.

L. 7. de ado.
in spiritu
Vide lib. 8.
paulò post
initium sive
Iulianus

Homerus 1.
2. de vita
judicium juxta
Scripturas.
Hanc veræ pœni-
tentiæ vim simul & modum declarans
7.

Hom. 52.
in Matth.

Ille enim omnium judex, ait post hos S. Cyrillus Alexand. gravissima crimina morte multat; admittit tamen eos, qui peccarint, pretia offerentes, quæ peccata solvant, lacrymas nimirum pœnitentiæ, laboremquæ conversionis & eleëmofynæ modos: superat enim misericordia 2. de vita judicium juxta Scripturas. Hanc veræ pœnitentiæ vim simul & modum declarans S. Prosper: Quod si ipsi, inquit, judices fiant & veluti suæ iniquitatis ultores hîc in se voluntariam pœnam severissimæ animadversionis exerceant, temporalibus pœnis mutabunt æterna supplicia: Meritò proinde S. Chrysoftomus cum sibi interrogantem opposuisset: Si casu lapsus fuero, quid faciendum censes esse? respondet: Deterge maculas tuas diligenter. Quo pacto? largas effunde lacrymas, ingemisce, misericorditer pauperibus de tuis afferas. Si injuriatus cuipiam es, satisfacias abundè, reconcilia te illi.

Con-

Confirmant hæc veteres Ecclesiæ Canones, quibus plerumque etiam longi temporis, uni è gravioribus delictis pœna erat decreta; quamvis autem antiquus eorum rigor hodie exoleverit, nec servari necesse est; non exolevit tamen pœnitentia peccatoribus post Baptismum relapsis ac jam resurgentibus divinâ justitiâ imposita. Hanc non modicam esse, generatim declarant jam supra memorata Patrum testimonia; sed speciatim magis ex Ecclesiæ Canonibus colligitur. Non enim decreti erant ut dumtaxat Ecclesiæ, sed præcipuè ut Deo sufficeret. Hoc enim ad reprimendam nimiam quorundam in pœnitentes indulgentiam urgebat B. Cyprianus: *Hæc qui subtrahit fratribus nostris, decipit miseros, ut qui possunt, agentes pœnitentiam veram, Deo Patri misericordie precibus & operibus suis satisfacere, seducantur ut magis pereant.*

Epist. 10. Canones non merè pro satisfactione ipsi Ecclesiæ exhibendâ propositi.

Cum itaque Sacerdotum sit, ut supra monebat Gregorius, discussis confitentium actibus, pro modo criminis eis onus discernere afflictionis: *Debent*, ut ipsis dicit Tridentinum Concilium, *quantum spiritus & prudentia suggesserit pro qualitate criminum & pœnitentium facultate salutare & convenientes satisfactiones injungere, ne si fortè*

sess. 14. ap. 8.

vioribus
niter S.
conversis
ent que-
ehemen-
& con-
tia non
Eccle-

hos S.
na mor-
ccârint,
acrymas
sionis &
ericordia
pœni-
clarans
ces fiant
volunta-
is exer-
na sup-
tomus
et: Si
es esse?
igenter.
remisce,
Si in-
reconci-
Con-

peccatis commiveant & indulgentiùs cum pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Ex quo non ritè munere suo fungi probat Manuductio, qui gravium peccatorum reis non nisi E. G. quinque *Pater & Ave* ad satisfaciendum imponunt. Si enim id non fit levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungere, nescio si aliquos Tridentini Patres reprehendant. Attamen hîc iterum sese opponit Appendix, aut sese oppondere fingit *Contra*, inquit num 277. *hoc passim & promiscuè fieri improbamus: sed cum aliquibus sic agere expedit: oportet aliquando misericorditer condescendere fragilitati hominum, qui majores pœnitentias non implerent, potius eligendo ipsos mittere ad purgatorium, quàm ad infernum.*

§. II.

AEgris & moribundis non imponenda magna pœnitentia.

AN, quando, aut quomodo pœnitentium infirmitati debeat vel possit condescendi, non inquit Manuductio, dumtaxat generalem profert doctrinam, quæ in assertis terminis procul dubio

bio

bio vera est, sicut vera est illa Tridentini:
 quam proindè immeritò Appendix dicen-
 do, *contra*, videri vult reprehendere; non
 enim illi contrarium est quod subjungit:
 sed cum aliquibus sic agere expedit: fieri
 id potest uti E. G. nonnunquam cum
 ægris aut moribundis, quibus ut mandat
 S. Pontifex Leo, *nec satisfactio interdicenda* *Epist. 91.*
est, nec reconciliatio deneganda, quanquam
 & ipsis plerumque adhuc alia imponi po-
 test, nempè ægritudinis & cruciatuura
 molestiarumquè inde provenientium su-
 stinentia, imo & ipsa mortis, si contin-
 gat, perpeffio.

§. III.

*Quos post gravia crimina sola voluntatis pertina-
 cia vel ignavia impedit à satisfactioe, non ita
 sunt tractandi ut ægri vel moribundi.*

AN verò cum iis id expediat, qui
 sani sunt & quos gravium pecca-
 torum reos à pleniori satisfactioe non
 impedit, nisi propria voluntas aut men-
 tis ignavia, non facilè dixerim. Vult
 enim Deus sibi satisfieri, vult peccatores
 post Baptismum lapsos non modicos
 poenitentiaë labores subire: *Convertimini, Ioël cap. 2.*
 inquit, *ad me in toto corde vestro, in jejuniis &*

in fletu & in planctu; Propter quod verā pœnitentia sic donandis peccatis Dei implorat misericordiam, ut tamen dignis operibus, ejus non detrectet satisfacere justitiæ.

S. Greg. in Ps. 4. pœn. Scio, inquit, quem invocem, justum invoco, qui & peccata odio habet & ista impunita non dimittit: sicut ejus misericordiam expeto, ita etiam justitiam ipsius attendo. Non sic postulo misericordiam accipere, ut velim ab eo justitiam auferre. Nolo ut peccatum meum remaneat impunitum; sic misericordia est, ut peccanti ignoscat, sic justitia est, ut peccatum impunitum non transeat. Non hæc ejus vox est, qui peccatorum suorum non nisi cogitat impunitatem, ac sibi multipliciter reo aliud non patitur quàm quinque Pater & Ave imponi. Hujusmodi verè pœnitere non facile affirmavero. Certè S. Cyrillus Alexandrinus inter eos qui per Dei gratiam liberi facti sunt, numerandos negat istos, qui cum assiduè peccent, non tamen peccati maculas abluunt, neque, ut ita dicam, pretio dato crimina possunt depellere, quod mentis infirmitate sudores pœnitentiæ perferre & Deum ejusmodi laboribus placare nolint.

L. 8. de odo.

§. IV.

Est tamen etiam aliquo modo penitentium quorundam infirmitati condescendendum; quoad penitencias satisfactorias tamen magis, quàm quoad preservativas.

Inficiari tamen nolim, expedire sæpiùs pænitentis infirmitati nonnihil condescendere: *Habeat*, ait de Confessario *Serm. 3. de S. Andrea* D. Bernardus, *in voluntate compati & liberare eum, & nitatur aliquid detrahere severitati; imitans dulcedinem Domini sui, de quo dicit Sanctus; Quoniam fecisti iudicium meum & intendisti causam meam.* Hinc quod jam superiùs commemoravi, cum Theodorum lapsum S. Chrysothomus ad resipiscentiam hortaretur, non tantum exigebat, quantum malis peractis deberetur, *Sed quantulumcumque*, inquit, *eum qui hoc loci consistit, retinere sufficit, nè in contrarium relabatur.* *Epist. ad Theod. laps.*

In pænitiencie quippe actione duo consideranda sunt: *Modus scilicet satisfactionis*, ait D. Aëlredus, *& necessitas purgationis. Modus satisfactionis, ut secundum modum culpæ, rigor continentie extendatur: quatenus secundum Baptistæ vocem dignos pænitiencie fructus faciamus.* *Verum non satisfactionis modus tantum* *Com. Spe Char. c. 40.*

Sess. 14.
cap. 8.

tantum servandus est, sed etiam purgationis necessitas perquirenda. Nec pro sola satisfactione à licitis continendum, sed etiam pro expellendis vel minuendis passionibus, quæ vitiosâ consuetudine incalescunt, laboriosis operibus insistendum. Ad utrumque vult Tridentinum Confessarios attendere: Habeant, inquit, præ oculis ut satisfactio quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem.

Quæ autem hoc posteriori modo, hoc est, dumtaxat ad præteritorum peccatorum vindictam, satisfactio imponitur, sæpius moderanda est, & pœnitentium infirmitati attemperanda, potestque Chrysothomi exemplo non tanta, quanta malis peractis debetur, exigi: atque hoc modo recipi potest quod ait Appendix: eligendum potius ipsos mittere ad purgatorium quàm ad infernum. Non hinc tamen solvi eorum ad plenioris satisfactionem obligationem, sæpè exponere convenit, ut adhuc pòst aliis eam operibus implere satagant, & non nimium sibi ex hac remissione blandiantur, ac propterea ad eos, qui sibi multum & plus sæpè quàm oportet, hac in parte indulgent, accurrant. Dicitur ejusmodi potest
istud

istud Bernardi : *Nec tibi blandiaris si gravior peccanti levior pœnitentia vel à nesciente vel à dissimulante dictatur, cum purgatorius ignis perficere debeat quidquid hîc minus feceris, quia dignos fructus pœnitentiæ quarit Altissimus: licet autem non evaserit manus Omnipotentis, qui tibi non plenè consuluit, tibi tamen ratio in gratia præsidet, quæ te doceat, tantum à licitis abstinere, quantum te memineris illicita perperasse.*

Serm. 3. de S. Andrea.

Nota.

§. V.

In ipsis satisfactionibus aliquid sæpe miscetur ad præservationem, & pro hac parte illæ pœnitentiæ minus admittunt remissionem, quam si forent merè satisfactoriæ.

Quia vero in satisfactionis opere hoc præterea attenditur, ut sit ad novæ vitæ custodiam & infirmitatis medicamentum; hac in parte non facilè expedit debitum rigorem remittere. Sunt quidem nonnulli sic infirmi ut horreant grave aliquid aut diuturnum pro peccatis suis suscipere; sed inde quod parvi reputent mortalis offensæ gravitatem. Mundi enim iudicio exiguum est, à sæculi homine semel aut secundò, dum nemini nocetur, commissum lethale delictum: & sine

sine querela vivit, qui, nisi ex enormioribus sit crimen, sic rarò labitur. Dum ejusmodi est pœnitens, ac propterea exigua, nempè quinque *Pater & Ave*, sibi vult satisfactionis opera imponi, periculosè ei condescenditur: quantò enim minoris æstimat quæ fecit, tantò minùs ea deflet ac sæpè non quantum oportet, minoremque suscipit eorum cavendorum sollicitudinem. Eò rigidiori pœnitentiâ adduci expedit, ut cognoscat quid sit etiam rarò mortaliter delinquere, & quod olim ab Israëlitico populo exegit Deus:

Hierem. 3. Sciat iniquitatem suam, quia in Dominum Deum suum prævaricatus est. Hinc & hujusmodi ingerendum est illud Basili: Vult tui mi-

In Psal. 32. sereri judex, teque miserationibus suis complecti, modò post admissa humilem te factum & contritum, & malefacta plurimùm deplorantem inveniet: insuper quæ clam cæteris & in arcano designasti, prodideris & evulgaveris fratri citra pudorem ullum: si fratrem oraveris, ut laboranti tibi auxilietur ad procurandam medelam: si demum miserabilem prorsus te viderit, abundè tibi misericordiam suam impendet.

§. VI.

Pœnitentiæ præservativa certiùs servantur, dum præcepto imponuntur, quàm dum consilio tantùm suggeruntur.

NEcesse quoque persæpè est, vitiis quibus adhuc pœnitens infestatur, & faciliè est eum superari, salubre antidotum opponere, ut & lapsus recidivum sicut oportet caveatur, & à sua ipse infirmitate sanetur. Ejusmodi antidotum à Confessario impositum communiter & faciliùs suscipitur & pleniùs custoditur: plerique enim, etiam ii quos homines dicimus minimè scrupulosos, cum vitæ emendationem proponentes confessioni accedunt, lubenter excipiunt, quæ iis à prudenti Confessario dantur salutis monita: sed ea multorum est infirmitas, ut salubre consilium quod cum gaudio susceperunt, nisi quod sub satisfactionis onere est ipsis injunctum, boni propositi paulatim flaccescente fervore haud diu conferrent. Sunt quibus gravis est & molesta ejusmodi oneris impositio; sed non propterea debitam disciplinam omittit, qui non ipsis placere appetit, sed animi eorum infirmitatem sanare; quibus dicit il-

lud

Ad Hebr. Iud Apostoli : *Omnis autem disciplina in prae-*
c. 12. v. 11 *senti quidem videtur non esse gaudii, sed meroris:*
postea autem fructum pacatissimum exercitatis
per eam reddet justitiæ.

§. VII.

Admodum suspecta est conversio quorundam ra-
tionabiles satisfactiones recusantium.

Qui vero animi mollitiæ & ignaviâ
 ejusmodi satisfactionem suscipere
 renuunt, nec aliam nisi quinque *Pater &*
Ave admittere parati; non facilè dixerim
 verè conversos: vera enim conversio, uti
 pluribus est monstratum, sic dolet de præ-
 teritis, ut debitam quoque sollicitudinem
 suscipiat ad cavenda futura, ac propterea
 ut rectè Chrysothomus; *Vulnerato* (non)
sufficit ad salutem tantummodo spicula de corpore
evellere, sed etiam remedia adhibere vulneribus.
 Propter quod indulgebat Theodoro lap-
 so, ut non tantam, quanta *malis peractis debe-*
retur, ageret pœnitentiam; minimè ta-
 men remittebat ut non faceret: *Quantu-*
lumcumquè eum, qui hoc loci consistit, retinere
sufficit, ne in contrarium relabatur. Salubrem
 agendæ pœnitentiæ modum exponit lo-
 co superiori idem Chrysothomus, quod
 hîc nolim omittere: *Quo, inquit, modo*
fructi-

Hom. 10.
in Matth.

Ibid.

fructificare (hoc est , dignos poenitentiae ^{Vide S. Ba-}
 fructus facere) poterimus ? si utique peccatis ^{filium in}
 adversa faciamus : V. G. aliena rapuisti ? incipe ^{Psal. 32.}
 donare jam propria. Longo est tempore fornicatus ?
 à legitimo quoque usu suspendere conjugii , ac
 perpetuam continentiam sæpius paucorum dierum
 castitate meditare. Injuriam vel opere cuiquam
 vel sermone fecisti ? refer benedictionis verba con-
 vitiis , & percutientes te , nunc officiis , nunc
 etiam beneficiis placare contende. Deliciis ante
 & temulentiam diffuebas ? jejunio & aqua potu
 utrumque compensa , ut famen superes imminen-
 tem. Vidisti impudicis alienum decorem oculis ?
 feminam jam omnino non videas , majore tactus
 cautione post vulnera.

Sed morem imponendi parvas poeni-
 tentias vult Appendix confirmari per
 Chrysothomum hom. 43. in Matth.
 Verum Pseudo est ille Chrysothomus :
 desumpta quippe est ista homilia ex ope-
 re imperfecto cujus auctor eruditorum
 consensu non fuit Chrysothomus : imo
 tot erroribus scatet (quos tamen nonnul-
 li volunt ab hæreticis illi inspersos) ut
 jam olim à Paulo IV. catalogo scripto-
 rum suspectæ fidei , ut refert Sixtus Se-
 nensis , fuerit annumeratum. Vetustus
 tamen ejus est auctor , & si ex hom. 49.
 recipienda sit conjectura , Theodosii ac
 per

per hoc & Chrysoſthomi temporibus vicinus: tunc verò jam ab Auguſtino audivimus, illorum temporum graviffimo teſte, gravia & mortalia peccata, quæ Eccleſiæ clavibus opus eſt dimitti, niſi per vehementiffimam moleſtiam humiliationis cordis, & contritionis ſpiritus, & tribulationis pœnitentiæ, non relaxari. Tunc, uti conteſtatur Hieronymus, ejuſmodi peccata nitro & herbâ Borith, hoc eſt minoribus operibus dilui non poterant, ſed majoribus egebant tormentis: propter quòd lapſum verus Chryſoſthomus vult largas effundere lacrymas, ingemiſcere, pauperibus miſericorditer de ſuis afferre. Hoc ille auctor, ſi ſanum ſapuit, non reprehendit, ſed eos redarguere cenſendus eſt, quos hac in parte indiſcretè rigidos neceſſarium & pœnitentium imbecillitati congruum modum videbat excedere; confirmare verò minutas illas, de quibus nunc eſt quæſtio, pœnitentias, dici non poteſt, cum modica illius temporis ſatisfactio, ad noſtrum relata, foret maxima.

§. VIII.

Qua olim vocabatur pœnitentia parva, jam vocaretur maxima: ista enim sonant comparative ad morem assuetum aut ab aliis practicum.

ITaquè ut nunc ejus verba recipiam, dicit: *Si fascem super humeros adolescentis, quam non potest bajulare, posueris; necesse habet, ut aut fascem rejiciat aut sub pondere confringatur: sic & homini cui grave pondus pœnitentiæ ponis, necesse est ut aut pœnitentiam tuam rejiciat, aut suscipiens, dum sufferre non potest scandalizatus amplius peccet.*

Procul dubio pœnitentium vires metiendæ sunt, illisque quantum spiritus & prudentia suggerit, pœnitentiæ onus attemperandum, non enim *commissura panni rudis in vestimentum vetus immittenda est*, neque ab imperfectis exigendum, cui persolvendo vix perfecti sufficiunt. Zelum proindè Dei necesse est habeat Confessorius, sed secundum scientiam: zelum Dei, inquam, ut quem habet pœnitentem, liberare cupiat & salvare; sed secundum scientiam, ut noverit quid ei injungi conducatur, quantum ejus imbecillitati expediat condescendere: nam revera, ut

R

notat

*Serm. 3. de
S. Andrea.*

notat Bernardus, indiscreta religio magis obesse solet, quàm prodesse.

Sed aliud est, cum id pœnitentium postulat infirmitas, aliquid rigori detrudere, & aliud debitæ satisfactionis modum tantùm non tollere. Utrumque considerat prudens zelus: novit compati, sed & studet voluntariâ præteritorum peccatorum vindictâ & castigatione per pœnitentes divinæ justitiæ, sicut id ipsa exigat, satisfieri: maximè verò cavet, ut non, quos servare cupit, & à peccatis liberare, nimiâ remissione majorem ipsis peccandi fomitem subministret. Propter quod non sic ipsis indulget aut pœnitentias relaxat, ut hinc parvi reputent, & per hoc aut commissam minus defleant, aut committendam minus sollicitè fugiant, mortalis delicti offensam. Quos item conspicit interiori adhuc animi morbo ægros, non obsequiis decipientibus fallit, ut necessaria ipsis, licet id optent aut flagitent, substrahat remedia, piè subinde non parcat medicus; nec audit vociferantem, clamantem, imo nonnihil & indignantem, ut eum post recipiat, cum sanatus fuerit, pro medela gratias agentem.

§. IX.

Quomodo intelligendum, quòd melius sit excedere in misericordia, quàm in rigore.

QUOD itaque Auctor subjungit: *deinde etsi erramus modicam pænitentiam imponentes: nonne melius est propter misericordiam rationem dare, quàm propter crudelitatem?* Modicam pænitentiam intelligo, quâ severior illius temporis rigor non nihil remitteretur, & illi vehementissimæ molestiæ humiliationis cordis, contritionis spiritûs, & tribulationis pænitiæ, sine qua tunc mortalia peccata non relaxari solita ex Augustino cognovimus, aliquid detraheretur; cujusmodi modica pænitentia hodie grandis foret, & maxima, ut proinde levissimæ illæ de quibus nunc agitur, pænitiæ, his ejus verbis censeari nequeant confirmari.

Insuper melius est propter misericordiam rationem dare, quàm propter crudelitatem, nempè nisi illa quæ dicitur misericordia plus sæviat quàm crudelitas: ut enim segnes natos facit indulgentia matrum, ita tepidus fit pænitens, cui nimium parcitur, & plurimi à peccandi consuetudine sese vel conservassent, vel

emendassent, nisi illâ, quam dicunt, benignâ misericordiâ, eis semper fuisset indultum. Confessariis Patris nomen à pœnitente tribuitur; propter quod ut Patres sese ei exhibeant; sed noverint dictum: *Qui parcit virga odit filium suum, qui autem diligit illum instanter erudit.* Certè plus arguitur medici misericordia dum vulnera, quæ manu parcente contractat, non curat, sed exaggerat, quàm ejus immitis severitas, quæ dum non parcit, sanat.

Subjungit denique: *Vbi enim Paterfamilias largus est, dispensator non debet esse tenax: si Deus benignus est, ut quid Sacerdos ejus austerus? Vis apparere sanctus? circa vitam tuam esto austerus, circa alienam benignus.* Paterfamilias largus est, quia non solum peccata donat, & debitam illis æternam pœnam per mortem filii sui misericorditer remittit, sed & temporali, quæ ejus exigente justitiâ persolvi debet, pœnâ nondum completâ pœnitentem in gratiam suscipit: permittit quoque non omnem rigorem à Confessario erga pœnitentem servari; ac per hoc dispensator non debet esse tenax, ut hujus infirmitati nihil velit condescendere; sic tamen Deus benignus est, ut simul sit justus, & sicut ex ejus
miseri-

miseriordia est quòd hìc possit nonnihil pæniten-
ti condescendi, ita justitia exigit
ut non ex toto pæna relaxetur. Propter
quod immisericors non est Sacerdotis au-
steritas, dum utrumque attendit; mise-
ricordiam, ut pænitentium imbecillitati
noverit compati; justitiam, ut præteri-
tas offensas ab ipsis voluntariâ fatagat ca-
stigatione puniri, præsertim quantum &
cavendi relapsus exigit cautio, & ratio
sanandæ eorum infirmitatis.

Hæc duo justitia & misericordia, om-
nibus quidem Rectoribus, speciatim ta-
men necessariæ sunt Confessariis: *Quia Comm. in 1.
primum sine secundo, ait S. Thomas, est seve- epist. ad
ritas, secundum sine primo est remissio. Et an- Tim. cap. 6.
te ipsum Gregorius: Disciplina, inquit, Lect. 2.
vel misericordia multum destituitur, si una sine L. 20. mor.
altera teneatur: sed circa subditos suos, inesse cap. 6.
Rectoribus debet, & justè consolans misericor-
diâ, & piè sevens disciplinâ. Hinc est quòd
semivivi illius vulneribus, qui à Samaritano in
stabulum ductus est, & vinum adhibetur, &
oleum: ut per vinum mordeantur vulnera, per
oleum soveantur: quatenus unusquisque qui sa-
nandis vulneribus præest, in vino morsum distri-
ctionis adhibeat, in oleo mollitiem pietatis; per
vinum mudentur putrida, per oleum sanan-
da soveantur: miscenda est ergo lenitas cum se-*

262 C O N V E R S I O
veritate , faciendumquè quoddam ex utraque
temperamentum : ut neque multâ asperitate ex-
ulcerentur subditi , neque nimia benignitate
solvantur.

Ad majorem Dei gloriam.

INDEX